

Մ.Խ. ՊՈՂՈՍՅԱՆ

ՖՐԱՆՍԵՐԵՆ – ՀԱՅԵՐԵՆ
ԱԳՐՈՒԿՈՒՈՒԳԻԱԿԱՆ ԵՎ
ԱՆՏԱՌԱԳԻՏԱԿԱՆ ՏԵՐՄԻՆՆԵՐԻ
ՀԱՄԱՌՈՏ ԲԱՌԱՐԱՆ



ԵՐԵՎԱՆ 2005

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱ

Մ. Խ. ՊՈՂՈՍՅԱՆ

ՖՐԱՆՍԵՐԵՆ – ՀԱՅԵՐԵՆ ԱԳՐՈՒԿՈՒԼ-
ԳԻԱԿԱՆ ԵՎ
ԱՆՏԱՌԱԳԻՏԱԿԱՆ ՏԵՐՄԻՆՆԵՐԻ
ՀԱՄԱՌՈՏ ԲԱՌԱՐԱՆ

**PETIT DICTIONNAIRE
AGROÉCOLOGIQUE ET FORESTIER
FRANÇAIS - ARMÉNIEN**

ԵՐԵՎԱՆ 2005

ՀՏԴ 630=40=919.81 (038)
ԳՄԴ 43+81.2 ֆրանս-4+81.2Հ-4
Պ 797

Հրատարակման է ներկայացված ՀԳԱ
գիտական խորհրդի որոշմամբ



Բառարանը լույս է տեսնում “ՏԵՄՊՈՒՄ” ծրագրի
հովանավորությամբ և ֆինանսավորմամբ

Գրախոսներ՝ գ/տ գ.թ., դոցենտ Ռ.Թումանյան
բ.գ. թ., դոցենտ Ջ. Հարությունյան

Մասնագիտական խմբագիր՝ աշխգր. գ.թ., դոցենտ Հ. Սայադյան

Պ 797 Պողոսյան Մ.

Ֆրանսերեն-հայերեն ագրոէկոլոգիական և անտառագիտա-
կան տերմինների համառոտ բառարան. Երևան: ՀԳԱ, 2005,
162 էջ:

Բառարանն ընդգրկում է ագրոէկոլոգիական և անտառագիտական 3300-ից ավե-
լի տերմին և արտահայտություն: Բառարանը նախատեսված է ՀԳԱ ագրարային և
ճարտարագիտական ֆակուլտետների ագրոէկոլոգիայի և անտառային ճարտարա-
գիտության բաժինների ուսանողների համար: Այն կարող է օգտակար լինել նաև այլ
բուհերի էկոլոգիական ֆակուլտետների ուսանողների, ինչպես նաև վերոհիշյալ
բնագավառների մասնագետների համար:

Պ $\frac{4602030000}{0173(01)2005}$ 2005 թ.

ԳՄԴ 43+81.2 ֆրանս-4+81.2Հ-4

ISBN 99941-934-8-1

© Հայկական գյուղատնտեսական ակադեմիա, 2005թ..
© Մ.Խ. Պողոսյան, 2005 թ

Կազմողի կողմից

Բառարանի կազմման ամերաժեշտությունը պայմանավորված է բնա-
գավառի՝ ագրոէկոլոգիայի դերի օրեցօր էլ ավելի կարևորմամբ, ուստի և այլ
լեզուներով գիտական մտքին հաղորդակցվելու և տեղեկատվություն ձեռք
բերելու փաստով:

Ագրոէկոլոգիական բնագավառում այս բառարանը հայ տերմինաբա-
նական բառարանագրության մեջ առաջին փորձն է:

Բառարանը նախատեսված է ՀԳԱ ագրարային և ճարտարագիտա-
կան ֆակուլտետների ագրոէկոլոգիա և անտառագիտություն ուսումնասի-
րող ուսանողների համար, սակայն այն կարող է օգտակար լինել նաև այլ
բուհերի էկոլոգիական բաժինների ուսանողների և վերոհիշյալ բնագավառ-
ների մասնագետների համար:

Բառարանը պարունակում է ավելի քան 3300 տերմին և արտահայ-
տություն: Բառամթերքը ներկայացված է այբբենական կարգով: Բառարա-
նին կցված է առավել հաճախ հանդիպող տերմինատալրերի և ածանցների
ցանկ: Գլխաբառերը ներկայացված են մեծատառերով, փոքրատառերով
ստիպված է բառի համառոտ քերականական բնութագիրը՝ ընդունված համա-
ռոտագրությամբ, որի ցանկը կցված է բառարանին: Եթե բառն ունի արտա-
սանական դժվարություն, տառադարձական նշանով ներկայացված է հա-
մապատասխան հնչյունը: Կենսաբանական տերմինները հիմնականում ու-
ղեկցվում են փակագծերի մեջ դրված լատինական ձևերով: Հայերեն
տրվում է տերմինի՝ հայերենում ընդունված միջազգային անվանումը, ապա
բերվում են հայերեն համարժեքը և/կամ բացատրությունը: Աղբյուրները
ներկայացված են բառարանի վերջում: Բառարանում բացի նշված ոլորտ-
ներից վերաբերող բուն տերմիններից, կարող են հանդիպել բառեր, արտա-
հայտություններ, որոնք առնչվում են հարակից բնագավառներին: Որոշ
տերմինների համար բերված են համանիշներ և հականիշներ:

Բառարանը, լինելով առաջինը այս բնագավառում, անշուշտ կունենա

թերություններ, բացթողումներ կառուցածքի, տերմինների ընդգրկման, ճշգրտության տեսակետից: Ուստի գոհունակությամբ կընդունվեն բոլոր դիտողություններն ու լրացումները և հաշվի կառնվեն ու կօգտագործվեն գրքի հետագա հրատարակության ժամանակ:

Երախտագիտության խոսքս եմ ուղղում բառարանի կազմման աջակցած և հրատարակությունը ֆինանսավորած “ՏԵՄՊՈՒՄ” ծրագրի ղեկավարությանը և ՀԳԱ այն բոլոր մասնագետներին, որոնք օգնել են մասնագիտական անհրաժեշտ և օգտակար խորհրդատվությամբ:

ABRÉVIATIONS FRANÇAISES

adj	adjectif
ant	antonyme
contr	contraire
f	féminin
f pl	féminin pluriel
lat	latin
loc. prép.	locution prépositive
m	masculin
m pl	masculin pluriel
n	nom
syn	synonyme
vi	verbe intransitif
vt	verbe transitif

ՀԱՅԵՐԵՆ ՀԱՄԱՌՈՏԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

անտառ.	անտառագիտություն
բւբ.	բուսաբանություն
գ/տ	գյուղատնտեսություն
երկրբ.	երկրաբանություն
կենսբ.	կենսաբանություն
լատ.	լատիներեն
հում.	հումարեն
քիմ.	քիմիական
օր.	օրինակ

ALPHABET FRANÇAIS

A a J j S s

B b K k T t

C c L l U u

D d M m V v

E e N n W w

F f O o X x

G g P p Y y

H h Q q Z z

I i R r

Ագրոէկոլոգիայի մասնագիտական բառապաշարում առավել հաճախ հանդիպող հունալատինական ծագումով բաղադրիչների՝ ածանցների և տերմինատարրերի ցանկ

a-, an-	ժխտում, բացակայություն	chromo- [k-] գույն
ab-, abs-	հեռացում	-cide սպանող
ad-	մոտեցում	col-, com-,
aéro-	օդ	con-, cor- միասին
agr-, agro-	դաշտ, գ/տ հետ կապված	-cole 1 բնակության հետ կապված 2.մշակության, անասնաբուծության հետ կապված
allo-	այլ, ուրիշ	
amphi-	շուրջ, կրկնակի	
anthropo-	մարդ, մարդու գործունեության հետ կապված	copro- արտաթորանք, մնացորդ
apo-	անջատում, հեռացում	cryo- սառույց, ցածր ջերմաստիճան
archi-,		crypto- գաղտնի
archéo- [-k-]	հին, հնագույն	- cultivateur մշակող, բուծող
auto-	ինքնուրույն, սեփական	-culture մշակություն (գ/տ), անասնաբուծություն
baro-	ճնշող	cyto-, -cyte բջիջ
bary-	ծանր	dis- ժխտում
basi-, baso-	հիմք, հիմնային	dendr- ծառ
bi-, bis-	երկու	démo- ժողովուրդ
bio-, -biose	կյանք	dys- ֆունկցիայի խանգարում
calc-	կալցիում, կալցիումական աղեր, կիր	écto-, ex- դուրս
chloro- [k-]	կանաչ	ento-, em-,
chromato-,		en- ներս

entémo-	միջատ	multi-	բազմաթիվ
-fuge	խուսափող	myco-	սունկ
-gène	ծնող, առաջացնող	nécro-	մահ
- géo	երկիր, աշխարհ	néo-	նոր
-gramme	գրանցում, գրաֆիկ պատկեր	orintho-	թռչուն
		oxy-	թթու
-graphie	նկարագրում, հետազոտման գրանցում	-pathie,	ախտ, հիվանդություն
hélío-	արև	patho-	
hémi-	կես, միակողմանի	-phyte,	
hydro-,		phyto-	բույս
-hydre	ջուր	photo-	լույս
hygro-	խոնավություն	poly-	բազմաթիվ
litho-, -lithe	քար	rhizo-	արմատ
-lyse	քայքայում	-scopie	դիտում, հետազոտում
-logie	գիտություն	-sphère	ոլորտի
-logue,		syn-, sym-	միասին
-logiste	ուսումնասիրող, մասնագետ	-tope, topo-	տեղ
macro-,		-type, typo-	բնույթ
méga-,		végét-	զարթոնք, աճ
mégalo-	մեծ	viv-	կենդանի օրգանիզմ
-mètre	չափող	-vore	սնվող
-métrie	չափում	xéro-	չոր
micro-	փոքր	zoo-	կենդանի, կենդանական աշխարհ
-morphe	ձև		

A

ABATTAGE m

1. անտառահատում: Անտառից ծառերի կտրման ու դուրսբերման պրոցեսը:
 - s sanitaires սանիտարական հատումներ (անտառ.): Առողջ բրնափայտ աճեցնելու նպատակով անտառից հիվանդ, վնասատուներով վնասված ծառերի հեռացումը:
 2. սպանդ, մորթ (անասունների)
- ABERRATION** f (aberratio, nis) շեղում, խտտորում: Օրգանիզմի ոչ ճիշտ զարգացումը կառուցվածքի, գույնի կամ չափի տեսակետից:
- ABIOSE** f (abiosis, is) աբիոզ, անկենսունակություն: Կենսական ֆունկցիաների անկում, դադար:
- ABIOTIQUE** adj (abioticus, a, um) աբիոտիկ, անկենդան, անկենսունակ, անկենսածին
- environnement - աբիոտիկ, անկենդան միջավայր
- facteur écologique - էկոլոգիական աբիոտիկ գործոն

matière - անկենդան նյութ

milieu - անկենսածին միջավայր
ant: biotique

ABLATION f (ablatio, nis) տեղատարում, լվացում

ABONDANCE f առատություն:
Տվյալ տեսակի առանձնյակների հարաբերական համաչափությունը, հարաբերակցությունը:

- en eau ջրառատություն

ABORIGÈNE adj n (aborigenes, is) աբորիգեն, բնիկ, անդրածին:
Որևէ տարածքի արմատական բնակիչ:

plante - տեղական բույս

syn: autoctone, indigène

ABSORBANT, E adj կլանող
m աբսորբենտ, կլանիչ

ABSORPTION f (absorptio, nis) աբսորբում, ներծծում, կլանում: Հեղուկի կամ պինդ մարմնի կողմից գազի կամ հեղուկում լուծված նյութի կլանումը կլանիչի ամբողջ ծավալով:

- de radiation ճառագայթման կլանում

ACARICIDE m (acaricid) ակարի-

ցիդ, տգասպան պեստիցիդ

ACARIEN m, **ACARIDE** m ակար, տիգ

ACCLIMATATION f (acclimatatio, nis) ակլիմացիա, կլիմայավարժեցում: Օրգանիզմի հարմարեցումը արհեստականորեն ստեղծված պայմաններին:

jardin d' - կենդանաբանական, բուսաբանական այգի

ACCOMODATION f (accomodatio, nis) ակոմոդացիա, հարմարում:
Տեսակի մեծ ձկունությունը հարմարվելու նոր կենսամիջավայրի պայմաններին՝ գործի դնելով ոչ ժառանգական հարմարվողական հատկանիշներ՝ մոդիֆիկացիաներ կամ ակոմոդանտներ:

ACCOUTUMANCE f ընտելացում, սովորույթ: Կենդանի օրգանիզմի առաջընթաց անտարբերությունը իր կենսավայրում տեղի ունեցող փոփոխությունների նկատմամբ:

ACCROISSEMENT f աճ, տարեկան աճ

ACCUMULATION f (accumulatio, nis) ակումուլյացիա, կուտա-

կում: Սննդային շղթայում նյութերի խտության բազմակի աճը էկոլոգիական բուրգի յուրաքանչյուր հաջորդ աստիճանում՝ կապված այն բանի հետ, որ յուրացվող սննդաքանակը զգալիորեն գերազանցում է սպառողի զանգվածին, իսկ արտաթորության միջոցով քիմիական գործոնները ոչ ամբողջությամբ են դուրս բերվում օրգանիզմից:

- de l'énergie էներգիայի կուտակում

- des polluants աղտոտող նյութերի կուտակում

ACIDE adj (acidus, a, um) թթու
pluie- թթու անձրև
m թթու

- azotique ազոտական թթու
- carbonique ածխաթթու
- chlorhydrique աղաթթու
- s aminés ամինաթթուներ
- nitrique ազոտական թթու
- sulfurique ծծմբային թթու

ACIDIFICATION f (acidificatio, nis) թթվեցում

ACIDITÉ f (aciditas, tis) թթվայնություն

- de l' eau ջրի թթվայնություն

- des sols հողերի թթվայնություն
ACIDO-BASIQUE adj (acidobasicus, a, um) թթվահիմնային
ACIDOPHILE adj (acidophilus, a, um) ացիդոֆիլ, թթվասեր
ACTION f RÉCIPROQUE DES FORAGES հողերի փոխազդեցություն
ACTINOMYCÈTES m pl ակտինոմիցետներ, շողասնկիկներ
ACTIVITÉ f (activitas, tis) ակտիվություն, գործունեություն
 - biologique կենսաբանական ակտիվություն, կենսագործունեություն
 - chimique քիմիական ակտիվություն
 - fermentaire, fermentive ֆերմենտային ակտիվություն
ACUCIFOLIÉS m pl (acucefolia) ասեղնատերևավորներ
ADAPTABILITÉ f (adaptabilitas, tis) հարմարվողունակություն: Շրջապատի փոփոխությունների նրկատմամբ օրգանիզմների հարմարվելու ընդունակությունը:
ADAPTABLE adj (adaptabilis, e) հարմարվող

ADAPTATION f (adaptatio, nis) ադապտացիա, հարմարվողականություն: Կենդանի օրգանիզմների հարմարվելը շրջակա միջավայրին, որը նրանց հնարավորություն է տալիս որոշակի արտաքին պայմաններում պահպանելու իրենց կենսակերպը:
 - écologique էկոլոգիական ադապտացիա
 - éthologique էթոլոգիական (վարքագծային) ադապտացիա
ADDITIF m հավելում
 - alimentaire սննդային հավելում
 - colorant ներկող, գունավորող հավելում
 - conservateur պահպանող հավելում
 - stabilisant կայունացնող հավելում
ADJUVANTS m pl (adjuvantia) ոչ ակտիվ, օժանդակ նյութեր, որոնց ավելացումը ինսեկտիցիդ միջոցին նպաստում է վերջինիս ֆիզիկաքիմիական ազդեցության բարձրացմանը
ADOUCISSEMENT m փափկացում
 - de l'eau ջրի փափկացում

- de la température ջերմաստիճանի մեղմացում
 ant: dureté f
ADSORPTION f (adsorptio, nis) ադսորբցիա, կլանում: Նյութի կլանման և խտացման պրոցեսը կլանիչի մակերեսի վրա:
ADVENTICE adj վայրի աճող, տեղանքին ոչ բնորոշ, պատահական
 plante - մոլախոտային բույս
AÉRATION f (a?ratio, nis) աերացիա, օդավորում, հարստացում օդով, թթվածնով
 - de la terre հողի աերացում
 - des eaux ջրերի աերացում
 - superficielle մակերեսային աերացում
AÉRER vt օդով հագեցնել (գ/տ)
 - les sols հողը օդով հարստացնել
AÉROBIE adj (aërobion) աերոբ, օդակյաց
 m pl աերոբներ, օդակյացներ: Օրգանիզմներ, որոնց կենսագործունեությունը պայմանավորված է օդի ազատ մոլեկուլային թթվածնով:
 ant: anaérobie
AÉROBIOSE f (a?robiosis, is) աե-

րոբիոզ: Օրգանիզմների ամբողջությունը, որը բնակվում է ցամաքում և մթնոլորտի ստորին շերտերում:
AÉROBIOSPHÈRE f (a?robiosphaera, ae) աերոկենսոլորտ: Մթնոլորտի երկրամերձ շերտը՝ երկրի մակերևույթից մինչև 7-8 կմ բարձրության վրա, որտեղ մըշտապես առկա են կենդանի օրգանիզմներ:
AÉROFILTRE m աերոֆիլտր: Կենսաֆիլտր կանգնած ջրերի ֆիլտրման համար:
AÉROGAMIE f (aërogamia, ae) աերոգամիա: Բույսերի փոշոտում քամու միջոցով:
AÉROPHYTES f pl
 1. աերոֆիտներ: Բույսեր, որոնք իրենց հիմնական սննդանյութերը ստանում են մթնոլորտից՝ այդ նյութերի մեջ պարունակվող խոնավության հետ միասին:
 2. լավ աերացված հողի կարիք ունեցող բույսեր
AÉROSOL m
 1. աերոզոլ: Գազային միջավայրում կախված կարծր կամ հե-

ղուկ նյութի մասնիկներ: Հեղուկ մասնիկներով աերոզոլը կոչվում է մառախուղ, իսկ կարծր մասնիկներովը՝ ծուխ:

2. պուլվերիզատոր՝ (պեստիցիդների ցրման համար)

-médicinal բուժական աերոզոլ
adj invar փոշիացնող

AFFLUX m սելավ

AFFORESTATION f անտառի վերականգնում, անտառտնկում, անտառապատում (անտառ.)

- agricole անտառհողաբարելավում

ÂGE m (aetas, tis) հասակ

classes d' - հասակային աստիճանավորում

AGENT m (agens, tis) ազդակ, գործոն

- externe արտաքին ազդակ

- interne ներքին ազդակ

AGIR vt գործել, ազդել, ներգործել

AGGLOMÉRATION f (agglomération, nis)

1. ագլոմերացիա, կուտակում, շեղաքարացում (երկրբ.)

2. քաղաք՝ մերձակա բնակավայրերի հետ միասին

- industrielle արդյունաբերական կենտրոն

AGRAIRE adj ագրարային, երկրագործական, հողային

AGRANDIR vt ավելացնել, մեծացնել, ընդլայնել

AGRARIEN, NE adj գյուղատնտեսական, հողագործական
m գյուղատնտես, հողատեր

AGRÉGAT m

1. ագրեգատ, կառուցվածքային ամբողջություն

2. բյուրեղային հատիկների զանգված, հանքամիացք (երկրբ.)

- de toison խուզի համակարգ

AGRESSION f (agressio, nis) ագրեսիա, հարձակում, միջավայրային ագրեսիվություն

AGRESSIVITÉ f ագրեսիվություն, հարձակողական վարք

AGRICOLE adj գյուղատնտեսական

carte - գյուղատնտեսական քարտեզ

ingénieur - ճարտարագետ-գյուղատնտես

législation - գյուղատնտեսական օրենսդրություն

machines -s գյուղատնտեսական մեքենաներ

matériel - գյուղատնտեսական սարքավորում, տեխնիկա

produit - գյուղատնտեսական մրթերք, արտադրանք

science - հողագիտություն, երկրագիտություն

technique - ագրոտեխնիկա

AGRICULTEUR m հողագործ, երկրագործ

AGRICULTURE f (agricultura, ae)

1. երկրագործություն: Ագրոնոմիայի բաժին, որն ուսումնասիրում է գյուղատնտեսական բույսերի մշակման ծեծերը, մշակում բարձր և կայուն բերք ստանալու, հողօգտագործման և բերքատվության բարձրացման առավել արդյունավետ եղանակներ:

- traditionnelle ավանդական երկրագործություն

2. գյուղատնտեսություն

- irriguée ոռոգովի գյուղատնտեսություն

- périurbaine քաղաքամերձ գյուղատնտեսություն

AGRIOTE m ցանքի դյուրադար-

ծիկ բզեզ

AGROALIMENTAIRE adj ագրոպարենային, գյուղապարենային

AGROBIOLOGIE f (argobiologia, ae) ագրոկենսաբանություն: Համալիր գիտություն, որն հետազոտում է մշակովի բույսերի և ընտանի կենդանիների կենսաբանական օրինաչափությունները՝ դրանք բուսաբուծության և անասնաբուծության մեջ

օգտագործելու նպատակով:

AGROBIOGÉOCÉNOSE f ագրոկենսաերկրացենոզ: Ղաշտի արհեստականորեն ստեղծված էկոհամակարգ:

AGROCÉNOSE f (agrocenosis, is) ագրոցենոզ, ագրոհամակեցություն: Գյուղատնտեսական այս կամ այն մշակաբույսով զբաղեցված դաշտը՝ զուգակցված մոլախոտային բուսականության, միկրոօրգանիզմների հետ:

AGROCHIMIE f (agrochemia, ae) ագրոքիմիա

AGROCHIMISTE m ագրոքիմիկոս

AGROCLIMATOLOGIE f (agrocli-

matologia, ae) ագրոկլիմայագիտություն: Ուսումնասիրում է տեղանքի կլիմայական պայմանները՝ կապված գյուղատնտեսական (բույս, կենդանի) օբյեկտների և արտադրական գործընթացների հետ:

AGROCOMPLEXE m ագրոհամալիր

AGROEXTENSION f ագրոգիտասիյուն

AGRO-INDUSTRIE f ագրոարդյունաբերություն

AGROLOGIE f (agrologia, ae) ագրոլոգիա, հողագիտություն

AGROLOGUE m հողագետ

AGROMÉTÉOROLOGIE f ագրոդերևութաբանություն

AGRONOME m գյուղատնտես: Երկրագործության և բուսաբանության բարձրագույն կրթությամբ մասնագետ՝ լայն կամ նեղ մասնագիտացվածությամբ:

AGRONOMIE f (agronomia, ae) ագրոնոմիա: Գիտություն դաշտավարության օրենքների մասին:

AGRONOMIQUE adj ագրոնոմիական, գյուղատնտեսական

AGROPASTORAL, E adj հողագործաանասնապահական

AGROPHYSIQUE f (agrophysica, ae) ագրոֆիզիկա

AGROPHYTOCÉNOSE f (agrophytocenosis, is) ագրոֆուսահամակեցություն: Այն փոխադարձ կապերի ամբողջությունը, որն ստեղծվում է մարդու կողմից մշակվող բույսերի ցանքի կամ տնկելու ճանապարհով:

AGROPYRE m սիզախոտ

AGROSILVICULTURE f ագրոանտառմելիորացում, ագրոանտառհողաբարելավում (անտառ.)

(agrosylvicultura, ae)

AGROSTIDE f, **AGROSTIS** [-is-] f կերի հացաբույս (բւբ.)

AGROTECHNIE [-k-] f (agrotechnia, ae) ագրոտեխնիկա

AGROTECHNICIEN [-k-] m ագրոտեխնիկ

AGROTECHNIQUE [-k-] adj ագրոտեխնիկական

mesures – s ագրոտեխնիկական միջոցառումներ

AGROTIDE f, **AGROTIS** [-is-] f գիշերաթիթեռ

- de chou կաղամբի թիթեռ

AIGUILLES f pl ասեղնատերևներ (անտառ): Մերկասերմերի դասին պատկանող բազմաթիվ տեսակների տերևներ:

AIR m (aʔr, is) օդ: Երկրի մթնոլորտը կազմող գազերի խառնուրդ:

- contaminé վարակված օդ

composition de l' – օդի բաղադրությունը

densité de l' – օդի խտությունը

AIR m տեսք

-agricole գյուղատնտեսական հողատեսք

AIRE f (area, ae)

1. արեալ, բնակության տարածաշրջան: Երկրի մակերեսի հատված, որի սահմաններում տարածվել և զարգացման լրիվ ցիկլն է անցկացնում տվյալ տաքսոնը (տեսակ, ցեղ, ընտանիք և այլն):

2. կալատեղ

-s adjacentes հավող, շոշափվող արեալներ

- dénudée տեղատարված մակերես

- minimale նվազագույն արեալ

- d'ensemencement ցանքատա-

րածք

- de l'espèce տեսակի տարածք

- de récréation ռեկրեացիոն գոտի

- de répartition տեղաբաշխման արեալ

-s rurales գյուղական տարածքներ

-s urbaines քաղաքային տարածքներ

ALARMISME m (alarmismus, i) ալարմիզմ: Գիտական ուղղություն, որը զբաղվում է կենդանի բնության վրա մարդու անբարենպաստ ներգործության ուսումնասիրությամբ և ուղիներ մշակում այդ փոխհարաբերությունների օպտիմալացման ուղղությամբ:

ALCALINITÉ f (alcalinitas, tis) ալկալիություն, հիմնայնություն

ALCALOÏDES m pl ալկալոիդներ: Բնական ազոտ պարունակող օրգանական հիմքեր:

ALÉA m

1. չնախատեսված դեպք, պատահականություն

2. ռիսկ

- écologique էկոռիսկ

ALEVINS m pl նորեխուկ մանրածկնիկներ

ALGICIDE adj ջրիմուռասպան
m (algicid) ալգիցիդ: Ջրիմուռները
ոչնչացնող նյութ:

ALIMENT m

1. սննդամթերք, կեր
- combiné համակցված կեր
- concentré խտացված կեր
- grossier կոշտ կեր
- succulent հյութալի կեր

pl 2. պարեն, պարենամթերք

ALIMENTAIRE adj (alimentaris, e)
ալիմենտար, սննդային, սնուցո-
ղական, պարենային
chaîne - սննդային շղթա
syn: nutritionnel, le

ALIMENTATION f (alimentatio,
nis)

1. սնուցում, կերակրում
 2. մատակարարում
 3. սննդարդյունաբերություն
 - artificielle des eaux souterraines
ստորգետնյա ջրերի արհեստա-
կան սնուցում
 - détrivore animale կենդանիների
կերակրումը մնացորդներով
 - en eau agricole գյուղատնտեսա-
կան ջրամատակարարում
- ALIMENTER** vt սնուցել, կերակ-
րել, մատակարարել

ALLELOPATHIE f (allelopathia, ae)
ալելոպաթիա: Բույսերի փոխ-
ներգործությունը (փոխազդե-
ցությունը) շրջակա միջավայրի
ֆիզիոլոգիապես ակտիվ նյու-
թերի արտազատման ճանա-
պարհով:

ALLEN, règle d'Allen Ալլենի օ-
րենք: Միևնույն ընտանիքի տե-
սակների հարմարվելը ցրտին
եկուստների արագընթաց
կրճատման միջոցով:

ALLUVIAL, E adj (alluvialis, e) ալ-
յուվիալ, ջրաբերուկային

ALLUVION f (alluvio, nis) ողողակ,
ջրաբերուկ

ALLUVIONNEMENT m տղմա-
լցում

ALPAGE m ալպյան (բարձրալեռ-
նային) արոտավայր

ALPE f արոտավայր

ALPESTRE adj ալպիական, լեռ-
նային

pâturages -s լեռնային արոտավայ-
րեր

ALPIEN, NE adj Ալպերին բնորոշ
m pl Ալպյան լեռնաշղթայում ա-
ծող բուսականություն

ALPIN, E adj ալպյան, բարձրա-

լեռնային

étage - ալպիական գոտի

végétation - e ալպյան, բարձրա-
լեռնային բուսականություն

ALTÉRAGÈNE m (alteragenes, is)
ալտերագեն: Շրջակա միջա-
վայրն աղտոտող նյութ, գործոն:

ALTÉRALOGIE f (alteralogia, ae)
ալտերալոգիա: Էկոլոգիայի բա-
ժին, որն ուսումնասիրում է
շրջակա միջավայրի փոփո-
խությունները:

ALTÉRATION f (alteratio, nis)
1. ալտերացիա, փոփոխություն,
վատթարացում: Կենսաբանու-
թյան մեջ օրգանների հյուս-
վածքների, բջիջների կառուց-
վածքի և գործունեության փո-
փոխություն, որն առաջանում է
վնասող ազդակների ներգոր-
ծությամբ:

2. քայքայում, հողմահարում (ա-
պարների)

-s de courte durée կարճաժամկետ
փոփոխություններ

-s durables տևական փոփոխու-
թյուններ

syn: changement m, modification f

ALTIMÈTRE m բարձրաչափ: Ա-

ծող ծառի բարձրությունը որո-
շող սարք (անտառ):

AMBIANCE f միջավայր, մթնո-
լորտ

AMBIANT, E adj շրջապատող

AMÉLIORABLE adj բարելավելի,
բարեփոխելի

AMÉLIORANT, E adj բարեփոխիչ
m մելիորանտ

AMÉLIORATION f (ameloratio,
nis) բարելավում, հողաբարելա-
վում: Հողերի բարելավման հա-
մար կիրառվող համալիր միջո-
ցառումներ:

- de la forêt անտառբարելավում

- chimique des sols հողերի քիմիա-
կան մելիորացում

- foncière հողային մելիորացում

- hydrotechnique ջրային հողաբա-
րելավում

AMÉLIORER vt բարելավել, մե-
լիորացնել

S' - բարելավվել

AMÉNAGEMENT m

1. սարքավորում

2. բարեկարգում

- de la forêt անտառտնտեսվարում
(անտառ.)

- des espaces verts բուսապատում

- du territoire տարածքի բարեկարգում

AMÉNAGER vt

1. սարքավորել, կազմակերպել
2. բարեկարգել

AMENDEMENT m բարելավում, պարարտացում

- calcique կրային պարարտացում

- des sols հողերի բարելավում, պարարտացում (քիմ.եղանակով)

- d'une surface boisée անտառբարելավում

AMENDER vt

1. բարելավել
2. պարարտացնել (քիմ.եղանակով)

AMENSALISME m (amensalismus, i) ամենսալիզմ

1. մեկ օրգանիզմի ճնշումը մյուսի վրա՝ առանց ճնշվող օրգանիզմի կողմից հետադարձ բացասական ազդեցության
2. այլ տեսակների պոպուլյացիաների դեմ պայքարելու նպատակով թունավոր քիմիական միջոցների

օգտագործում

AMEUBLIR LA TERRE փխրեց-

նել հողը

AMEUBLISSEMENT m հողի

փլիքրեցում

AMIDON m (amylum, i) օսլա

AMIXIE f (amixia, ae) ամիքսիա:

Ստերջ սեռական միություն տեսակի և փոփոխականի միջև:

AMMODYTES f pl ամոդիտներ:

Ավազի մեջ աճող բույսեր:

AMMONIAC m (ammoniacum, i) ամոնիակ, անուշադր: Ազոտի, ջրածնի պարզագույն քիմիական միացություն:

AMMONIFICATION f (ammonification, nis) ամոնիֆիկացում: Ազոտ պարունակող օրգանական միացությունների քայքայումը մանրէներով՝ ազատ ամոնիակի առաջացումով:

syn: ammonisation f

AMMOPHYLE adj (ammophilus, a, um) ավազասեր

plante - ավազասեր, ավազաբնակ բույս

AMPHIBIE adj երկկենցաղ

m pl (amphibia) երկկենցաղներ

AMPHIMIXIE f (amphimixia, ae) ամֆիմիքսիա: Բազմացում սեռական ճանապարհով:

ant: apomixie f

AMPLITUDE f (amplitudo, nis)

ամպլիտուդա, լայնույթ (տատանման)

- écologique տեսակի կամ բիոտիկ համակեցության միջավայրի սահմանները՝ դրանց գոյատևման համար ընդունելի պայմանների ընդգրկումով

- de la niche խոռոչի լայնույթ

- diurne օրական ամպլիտուդա

- moyenne annuelle միջին տարեկան ամպլիտուդա

ANADROME adj m ծովային ակտիվ տեղաշարժվող ձուկ, որի կյանքը հիմնականում անցնում է ծովում, սակայն ծվադրում է քաղցրահամ ջրերում

syn: potamotique

contr: catadrome

ANAÉROBIE adj (anaërobion) անաերոբ, անօդակյաց

m օրգանիզմ կամ գործընթաց, որը զարգանում է թթվածնի բացակայության պայմաններում

ant: aërobie

ANAÉROBIOSE (anaërobiosis, is) անաերոբիոզ: Կյանք անթթվածին միջավայրում:

ANALYSE f (analysis, is) անալիզ, վերլուծություն

- de l'eau ջրի վերլուծություն

- du sol հողի վերլուծություն

ANÉMOCHORIE [-k-]f (anemochoria, ae) անեմոխորիա, հողմնատարածում: Բույսերի, սնկերի և այլ օրգանիզմների տարածումը օդային (քամու) ճանապարհով:

ANHYDROBIOSE f (anhydrobiosis, is) անհիդրոբիոզ: Անաբիոզի ձևերից մեկը, որն առաջանում է խոնավության բացակայության պայմաններում: Բնորոշ է կլոր որդերին, նախակենդանիներին և այլ կենդանիների:

ANIMATION f (animatio, nis) կենսունակություն, խմբի կենսակերպի կազմակերպում

ANION m (anion, i) անիոն

ANISOTROPIE f (anisotropia, ae) անիզոտրոպիա, տարաբեկություն

ANNEAU m **DE CROISSANCE** **DES ARBRES** ծառաբնի օղակ (տարեկան)

ANNÉE f տարի

- humide խոնավ տարի

ANNUEL, -LE adj տարեկան, ա-

մենամյա
 plante -le միամյա բույս
ANOMALIE f (anomalía, ae) ան-
 մալիա, շեղում
ANTAGONISME m (antagonismus,
 i) անտագոնիզմ, հակամար-
 տություն, հակագործունեու-
 թյուն: Օրգանիզմում ֆիզիոլո-
 գիական և կենսաքիմիական
 տարբեր ֆունկցիաների իրա-
 րամերժ, միաժամանակ փոխ-
 պայմանավորված գործընթաց:
ANTHOBIE f (anthobia, ae) անթո-
 բիա: Կյանք ծաղկի վրա:
ANTHOPHILE adj անթոֆիլ, ծաղ-
 կասեր
ANTHROPIQUE adj (anthropicus, a,
 um) անթրոպիկ, մարդու գործու-
 նության հետ կապված
ANTHROPOCÉNOSE f
 (anthropocénosis, is) անթրոպոցե-
 նոզ: Տեսակների այն ամբող-
 ջությունը, որը կազմում է մար-
 դու շրջապատը:
ANTHROPOCHORIE [-k] f գոո-
 խորիա մարդու միջոցով
ANTHROPOGÈNE adj (anthropoge-
 nes, is) անթրոպոգեն, մարդա-
 ծին

facteur - անթրոպոգեն գործոն
ANTHROPOPHILES m pl անթրո-
 պոֆիլներ: Օրգանիզմներ, ո-
 рոնք մշտապես ապրում են
 մարդու հետ շփման մեջ կամ
 մարդու կողմից բնակեցված
 վայրերում (օր. rats -առնետնե-
 րը):
ANTHROPOPHYTES f pl անթրո-
 պոֆիտներ
 1. մարդու միջոցով տեղական
 բուսածածկ մտած բույսեր
 2. բույսեր, որոնք մշտապես ա-
 ճում են մարդու կողմից ստեղծ-
 ված բնակավայրերում
ANTHROPOSPHÈRE f (anthropo-
 sphaera, ae) անթրոպոսֆերա:
 Մարդու կողմից բնակեցված և
 օգտագործվող երկրոլորտ:
ANTHROPOZOÏQUES m pl բիո-
 տիկ այն գործոնները կամ ազ-
 դեցությունները, որոնք կախվա-
 ծության մեջ են մարդուց և ըն-
 տանի կենդանիներից
ANTIBIOSE f (antibiosis, is) անտի-
 բիոզ, հակաբիոզ: Մեկ տեսակի
 գոյության բացառումը մյուսի
 ներկայությամբ՝ միջավայրի թու-
 նավորման պատճառով:

ANTIBIOTIQUES m pl (antibiotica)
 անտիբիոտիկներ, հակաբիո-
 տիկներ
ANTICORROSIF, -VE adj հակա-
 կոռոզիոն
 mesures -ves հակակոռոզիոն միջո-
 ցառումներ
 structures -ves հակակոռոզիոն կա-
 ռուցվածքներ
ANTIPOLLUTION adj invar հա-
 կաաղտոտող
 activités - շրջակա միջավայրի աղ-
 տոտվածության դեմ պայքարի
 գործողություններ
 ligue - շրջակա միջավայրի աղ-
 տոտման դեմ պայքարի լիգա
APHICIDE adj լվիճասպան
 m աֆիցիդ: Լվիճասպան քիմիա-
 կան միջոց:
APHOTOSPHÈRE f (aphotosphaera,
 ae) լուսազուրկ կենսոլորտ
APHYLLIE f (aphyllia, ae) աֆի-
 լիա, անտերևություն (օր. կակ-
 տուսների մոտ)
APICULTURE f (apicultura, ae)
 մեղվաբուծություն
APOBIOSPHÈRE f (apobiosphaera,
 ae) կենսոլորտազուրկ: Մթնոլոր-
 տի 60-80 կմ-ից բարձր շերտը:

APOGAMIE f (apogamia, ae) ապո-
 գամիա: Սաղմի զարգացումը
 սաղմնապարկի սինդրգիդներից
 կամ անտիպոդներից (ծածկա-
 սերմ բույսեր):
APOMIXIE f (apomixia, ae) պտղի
 առաջացում անսեռ եղանակով
APOPHYTES f pl ապոֆիտներ:
 Աբորիգեն բույսեր, որոնք իրենց
 բնական տարածման վայրերից
 փոխադրվել են մարդու գործու-
 նության հետ կապված տարա-
 ծություններ
APPAUVRISEMENT m **DU SOL**
 հողի աղքատացում
APPÉTIT m (appetitus, i) ախոր-
 ժակ
APPLICATION f **DES PROCÉDÉS**
CHIMIQUES քիմիացում
 - des sols հողերի քիմիացում
APROBATION f (aprobatio, nis)
 ապրոբացիա, փորձարկում:
 Սերմնաբուծության մեջ՝ բերքա-
 հավաքից առաջ՝ դաշտում կամ
 պահեստում հատուկ իրահան-
 գով կատարվող սորտային
 հատկանիշների ստուգում:
APTÉRYGOTE m ապտերիգոտ:
 Ստորակարգ փոքրիկ միջատ՝

առանց թևերի և մետամորֆոզի:
APTITUDE f ÉCONOMIQUE
DES SEMENCES Սերմերի տըն-
 տեսական (կամ ցանքային) պի-
 տանելիությունը (անտառ):
 Ցույց է տալիս սերմնանյութի
 մեջ ծլունակ սերմերի պարու-
 նակությունը:
AQUATILE adj ջրային
 plante - ջրի մեջ կամ ջրի մակերե-
 սին աճող բույս
AQUATIQUE adj 1. ջրաբնակ 2.
 ճահճաբնակ
 animal - ջրաբնակ կենդանի
 plante - ջրային բույս
AQUEDUC m ջրանցույց
AQUIFÈRE adj ջրաբեր
ARBORICIDE m (arboricid) արքո-
 րիցիդ: Ծառասպան պեստիցիդ:
ARBORICOLE adj
 1. ծառաբնակ
 2. ծառաբուծական, անտառա-
 բուծական
ARBORICULTURE f (arboricultura,
 ae)
 1. ծառաբուծություն
 2. այգեգործություն
 - d'ornement դեկորատիվ ծառա-
 բուծություն

- fruitière պտղաբուծություն
ARBRE m (arbor, is)
 1. ծառ: Բազմամյա բույս՝ հաստ,
 փայտացած ու կեղևակալած,
 լավ արտահայտված գլխավոր
 ցողունով:
 - d' agrément դեկորատիվ ծառ
 - fruitier պտղատու ծառ
 - mort չորացած ծառ
 - nain գաճաճ ծառ
 - vert մշտադալար ծառ
 limite supérieure des –s անտառի
 սահմանագիծ (անտառ.)
 2. չորսու, գերան
ARBRISSEAU m թուփ (անտառ.)
ARBUSTE m թուփ, թփիկ (ան-
 տառ.)
ARÉIQUE adj անհոս
ARGILE f (argilla, ae) կավ: Հողի
 կազմի մեջ մտնող ապարագո-
 յացնող նյութ:
 - rouge կարմիր կավ
 - à silex սիլիկատային կավ
 pl կավահողեր
ARGILEUX, -SE adj կավային
ARGILO-HUMIQUE adj կավահո-
 դային
 complexe - կավահողային միա-
 ցություն

ARIDE adj (aridis, e)
 1. չոր, անջրդի, ստերք
 2. երաշտի ենթակա
 zone - .երաշտահար տարածա-
 շերտ
 terre - ջրասակավ հող
ARIDITÉ f (ariditas, tis) չորություն,
 ջրասակավություն, ստերջու-
 թյուն (հողի)
ARÔME m (aroma, tis) բույր, անու-
 շահոտություն
ARROSAGE m ոռոգում, ջրում:
 Բույսերի ջրային ռեժիմը կար-
 գավորելու արհեստական եղա-
 նակ:
 - artificiel անձրևացում
 - d'avant - semilles նախացանքա-
 յին ջրում
 -s hivernaux ձմեռային ջրումներ
 d' - ջրցան
ARROSEMENT m ոռոգում
ARROSER vt ջրել, ոռոգել
 - les champs ջրել դաշտերը
ARSÉNIATE m **DE PLOMB** կա-
 պարի մրջնաթթվային աղ,
 մկնդեղ (հանքային ինսեկտի-
 ցիդ)
ARSÉNIC m (arsenicum, i) արսեն,
 մկնդեղ: Տարրերի պարբերա-

կան համակարգի IV պարբերու-
 թյան V խմբի քիմիական տարր:
 Արսենի միացությունները կի-
 րառվում են գ/տ մեջ որպես մի-
 ջատասպաններ:
ARSÉNIQUE adj արսենական
ARTHROPODES m pl (arthropoda)
 հողվածոտանիներ (անողնա-
 շարավորների դաս)
ASSAINISSEMENT m
 1. կեղտաջրերի մաքրում, աղ-
 տոտված ջրերի զտում, մաք-
 րում
 2. ցամաքեցում
ASSÈCHEMENT m չորացում,
 դրենաժ
 - des marais ճահիճների չորացում
 travaux d' - չորացման աշխա-
 տանքներ
ASSIETTE f D' UNE COUPE հա-
 տատեղի որոշում (անտառ.)
ASSIMILATION f (assimilatio, nis)
 ասիմիլացիա, յուրացում: Ար-
 տաքին միջավայրից օրգանիզմ
 ներմուծված նյութերի օգտա-
 գործման և վերամշակման պրո-
 ցես:
 - chlorophyllienne ֆոտոսինթեզ՝
 ջրից և ածխաթթու գազից գլյու-

կոզայի մոլեկուլի առաջացումը
- des aliments սննդանյութերի յու-
րացում

ant: dissimilation f

ASSOCIATION f (associatio, nis) ա-
սոցիացիա, համակեցություն:

Որևէ մեկ արեալի սահմաննե-
րում գոյության միանման պայ-
մաններում բնականորեն ձևա-
վորված տեսակների խմբավո-
րում, որն աչքի է ընկնում իր
միատարր տեսակային կազմով,
կենսական ձևերի հարաբերու-
թյամբ, ֆունկցիոնալ կապերով,
զարգացման միտումներով:

- complémentaire կոմպլեմենտար
կապակցություն

- durable կայուն ասոցիացիա

- de microorganismes մանրէների
համակեցություն, որոնք մշտա-
պես միասին են հանդիպում

- de plantes, végétale բուսական
ծածկույթի դասակարգման
միավոր, միատարր բուսահա-
մակեցությունների ամբողջու-
թյուն

ASSOLEMENT m ցանքաշրջա-
նառություն

-s herbagers խոտադաշտային շրջ-

ջանառություն

ATMOSPHERE f (atmosfera, ae)
մթնոլորտ: Երկրի գազային թա-
ղանթը:

- terrestre երկրոլորտ, երկրամերձ
մթնոլորտ

ATOMISATION f (atomisatio, nis)
փոշիացում

ATP ադենոզին եռաֆոսֆատ

ATTRACTIF m ատրակտիվ,
գրավչանյութ: Քիմիական սին-
թետիկ կամ բնական նյութ, որը,
գրավելով կենդանիներին, ազ-
դում է նրանց քեմոդեկալունա-
կության վրա:

AUBIER m արտաբնափայտ (ան-
տառ.)

AUDIT [-it] m աուդիտ, ստուգում

- environnemental շրջակա միջա-
վայրի ստուգում

AUTOÉCOLOGIE f (autoecologia,
ae) աուտոէկոլոգիա: Էկոլոգիա-
յի 3 հիմնական փոխադարձ
կապված ուղղություններից մե-
կը՝ տեսակների էկոլոգիա, հա-
մաձայն որի միջավայրի պայ-
մանները, հիմնական աբիոտիկ
գործոնները, ամբողջությամբ ո-
րոշում են օրգանիզմների կեն-

սագործունեությունը:

syn: écophysiologie f

AUTOÉPURATION f (autoépuration,
nis) ինքնամաքում, ինքնա-
զտում: Էկոհամակարգի՝ ադտո-
տոդ նյութերը վերամշակելու և
իր սահմանից դուրս բերելու ըն-
դունակությունը:

AUTOGÉNÈSE f (autogenesis, is)
ավտոգենեզ, ինքնածագում

AUTOMATISATION f (automatisa-
tio, nis) ավտոմատացում
- de l'agriculture գյուղատնտեսու-
թյան ավտոմատացում

AUTOMATISER vt ավտոմա-
տացնել

AUTORÉGLULATION f (autoregula-
tio, nis) ինքնակարգավորում:
Մշտապես փոփոխվող պայ-
մաններում կյանքը պահպանե-
լու համար օրգանիզմների անհ-
րաժեշտ հարմարումը:

syn: autoréglage m

AUTOTROPHE adj (autotrophus, a,
um) ավտոտրոֆ, ինքնասուն
organismes - s ավտոտրոֆ օրգա-
նիզմներ, որոնք իրենց մարմնի
կառուցման համար որպես ած-
խածնի աղբյուր օգտագործում
են ածխաթթու գազը

AUTOTROPHIE f (autotrophia, ae)
ավտոտրոֆիա, ինքնասնու-
ցում: Այն օրգանիզմի հատկու-
թյունը, որն ընդունակ է վերամ-
շակելու իր սեփական օրգանա-
կան նյութերը՝ սկսած հանքային
նյութերից:

AUXINES f pl աուքսիններ, ֆիտո-
հորմոններ, աճի խթանիչներ

AVERSE f հորդառատ, տեղա-
տարափ անձրև

AVICULTURE f (avicultura, ae)
թռչնաբուծություն

AVOINE f (avena, ae) վարսակ:
Ղաշտավուկազգիներ ընտա-
նիքի ցեղ:

folle - վայրի վարսակ

AZOÏQUE adj (azoicus, a, um) ազո-
յան, անկյանք, անկենդան

AZOTE m (azotum, i) ազոտ: Բույ-
սերին անհրաժեշտ ամենակա-
րևոր քիմիական տարրերից մե-
կը:

AZOTOBACTER m ազոտաֆիք
սատոր: Հողի ազոտամանրէ, ո-
րը, յուրացնելով մթնոլորտի մո-
լեկուլային ազոտը, վերածում է
օրգանական միացության:

B

BAC m **ENTERRE** հողագրուն-
տում տեղադրված խոնավա-
չափ
BACTÉRICIDE adj (bactericidus a,
um) մանրէասպան
m pl բակտերիցիդներ, մանրէաս-
պան նյութեր, միջոցներ
BACTÉRIES f pl (bacteriae) բակ-
տերիաներ: Միաբջիջ օրգա-
նիզմներ՝ մեկական կամ խմբե-
րով, անշարժ կամ մտրակնե-
րով ցուպիկներ կամ գնդիկներ:
- aérobies օդակյաց բակտերիաներ
- ammonifiantes ամոնիֆիկացնող
բակտերիաներ
- anaérobis անօդակյաց բակտե-
րիաներ
- cellulolytiques բջջաքայքայիչ
բակտերիաներ
- detritantes ազոտազատող բակ-
տերիաներ
- du sol հողային բակտերիաներ
- édaphiques հողագրունտային
բակտերիաներ
- nitrifiantes ազոտացնող բակտե-
րիաներ
- photosynthétiques լուսասինթեզող

բակտերիաներ
- symbiotiques սիմբիոտիկ բակտե-
րիաներ
- tubéreuses պալարաբակտերիա-
ներ
- vertes լուսասինթեզող բակտե-
րիաների խումբ
syn: microbe m
BACTÉRIOPHAGE adj (bacterio-
phagus, a, um) բակտերիոֆագ
m pl բակտերիոֆագներ: Մանրէ-
ների բջիջները ոչնչացնող վի-
րուսներ, որոնք օգտագործվում
են որպես մանրէական վարա-
կիչ հիվանդությունները կան-
խող, բուժող միջոցներ:
BAIE f հատապտուղ
BALANCE m հաշվեկշիռ
- aquatique ջրային հաշվեկշիռ
- de la nature բնական հաշվեկշիռ
- de l'eau ջրային հաշվեկշիռ
- de ressources ռեսուրսային հաշ-
վեկշիռ
- des composants écologiques էկոլո-
գիական բաղադրիչների հաշ-
վեկշիռ
- écologique էկոլոգիական հաշ-

վեկշիռ

BALIVAGE m ծառուտի ընտրա-
նշում (անտառ.)

BALIVEAU m մատղաշ (ան-
տառ.): Հատատեղում կամ ան-
տառի սաղարթի տակ եղած ե-
րիտասարդ ծառեր, որոնք կազ-
մավորում են ապագա մայր ան-
տառը:

BANLIEUE f քաղաքամերձ գո-
տի, արվարձան

BARRAGE m
1. ամբարտակ, պատնեշ, թունբ,
ջրամբար

- en terre հողե պատվար

2. արգելափակում

BARRIÈRE f արգելապատնեշ:
Տեսակի կամ համակեցության
տարածման ճանապարհին
ցանկացած արգելք:

- de la dispersion biogéographique
տարածման կենսաաշխարա-
գրական պատնեշ

BASE f (basis, is) հիմք (քիմ.)

BASIPHILE adj բազիֆիլ, հիմնա-
սեր

plante - բուսատեսակ, որն աճում է
հիմնային հողերում

BASSE-COUR f թռչնանոց: Թըռ-

չուններ բազմացնելու, խնամե-
լու և թռչնամթերք ստանալու
շենք:

BASSIN m ավազան

- aquatique ջրային ավազան

- d'aération օդավորող (աերացիա-
յի) ավազան

- d'alimentation սնման ավազան

- de sédimentation, décanteur m

պարզարան, տղմազտիչ

- fluvial գետավազան

- hydrographique հիդրոգրաֆիկ ա-
վազան

syn: bassin-versant m

BENTHIQUE adj n հատակային

1. ջրային տարածությունների

հատակային գոտին

2. ջրային էկոհամակարգի կեն-
դանի օրգանիզմ, որն ապրում է
կամ ավազանի հատակին կամ
նրա անմիջական հարևանու-
թյամբ

BENTHOS m բենթոս: Ջրային է-
կոհամակարգի բենթիկ օրգա-
նիզմների ամբողջությունը (ֆլո-
րան և ֆաունան):

BERGMANN, LOI f **DE**- Բերգմա-
նի օրենք, ըստ որի՝ կենդանի-
ների՝ իրար մոտ տեսակների

կամ խմբերի առանձնյակների չափերը արեալի սառը մասերում մեծ են, իսկ ավելի տաք հատվածներում՝ փոքր:

BÉTAIL m տավար, անասուն
- sur pied անասունների գլխաքանակ

gros - խոշոր եղջերավոր անասուններ

menu - մանր եղջերավոր անասուններ

BETTERAVE f ճակնդեղ

- fourragère կերի ճակնդեղ

- à sucre, - sucrière շաքարի ճակնդեղ

BIDONVILLE f կեղտոտ քաղաքամաս, ետնախորշ

- forestière անտառային թավուտներ

BIFURCATION f (bifurcatio, nis) բիֆուրկացիա, երկձեղքում, երկատում: Համակարգի հատկությունների թռիչքածև փոփոխություն:

BIEN-ÊTRE m բարեկեցություն

BILAN m **HYDRIQUE** ջրային հաշվեկշիռ

BINAGE m 1. վերահերկում 2. կրկնավար

BIOACCUMULATION f (bioaccumulatio, nis) բիոակումուլացիա, կենսակուտակում: Որևէ միջավայրում առկա նյութերի, հատկապես թունավոր, թափանցելը օրգանիզմներ, այնտեղ՝ սննդային շղթայում, առաջընթաց կերպով կուտակվելու նպատակով:
syn: bioamplification f, bioconcentration f

BIOCÉNOLOGIE f (biocenologia, ae) կենսացենոլոգիա: Էկոլոգիայի և երկրաբանության այն բնագավառը, որն ուսումնասիրում է կենսահամակեցությունների և դրանց ենթաբաժինների ծագումը, կառուցվածքը, զարգացումը ժամանակի և տարածության մեջ:

BIOCÉNOSE f (biocenosis, is) բիոցենոզ, կենսահամակեցություն: Մանրէների, սնկերի, բույսերի և կենդանիների փոխկապակցված ամբողջությունը, որոնք բնակեցնում են ցամաքի կամ ջրավազանի այս կամ այն չափով միատարր հատված և բնութագրվում են իրար հետ որոշակի հարաբերություններով

և միջավայրի պայմաններին հարմարվողականությամբ:
organisation de la - կենսահամակեցության ձևավորում
structure de la - կենսահամակեցության կառուցվածք

BIOCÉNOTIQUE adj (biocenoticus, a, i) բիոցենոտիկ, կենսահամակեցությանը բնորոշ

milieu - բիոցենոտիկ միջավայր

BIOCIDE m (biocid) բիոցիդ: Քիմիական տարր կամ միացություն, որը շատ թունավոր է կենդանի օրգանիզմների համար:

BIODÉGRADABILITÉ f (biodegradabilitas, tis) կենսաքայքայվողականություն

BIODÉGRADABLE adj (biodegradabilis, e) կենսաքայքայվող substance- նյութ, որը ենթակա է տարրալուծման տվյալ էկոհամակարգի օրգանական քայքայիչների ազդեցությամբ

BIODÉGRADATION f (biodegradatio, nis) կենսադեգրացիա: Կենդանի օրգանիզմների կողմից որոշ նյութերի քայքայումը:

BIODIVERSITÉ f կենսաբազմա-

զանություն

BIODYNAMIQUE f (biodynamica, ae) կենսադինամիկա
adj կենսադինամիկ

BIOGÈNE adj (biogenes, is)

1. կենսածին, կենդանածին

2. կենսատու

élément - կենսածին տարր
ant: abiogène

BIOGÉNÈSE f (biogenesis, is) բիոգենեզ: Կյանքի առաջացում, կենսածնություն:

BIOGÉOCÉNOSE f (biogeocenosis, is) բիոգեոցենոզ, կենսաերկրահամակեցություն: Կենդանի և անկենդան բաղադրամասերի կայուն համակարգ, որը երկրի մակերևույթի միատարր տարածությունում գտնվում է փոխադարձ ներգործության մեջ նյութափոխանակության և էներգիայի հոսքերի միջոցով:

BIOGÉOCHIMIE f (biogeochemia, ae) կենսաերկրաքիմիա: Երկրի կենսոլորտում կենդանի օրգանիզմների ներգործությամբ քիմիական տարրերի շրջապտույտըն ուսումնասիրող գիտություն:

BIOGÉOCHIMIQUE adj (biogeo-chemicus, a, um) կենսատերկրաքիմիական

cycle - կենսատերկրաքիմիական ցիկլ: Նյութերի կենսատերկրաքիմիական շրջապտույտը կենսոլորտի առանձին բաղադրիչների միջև:

fonction - կենսատերկրաքիմիական ֆունկցիա

BIOGÉOGRAPHIE f (biogeographia, ae) կենսաաշխարհագրություն: Էկոլոգիայի բնագավառ, որը զբաղվում է տեսակների, պոպուլյացիաների տեղաբաշխվածությամբ և դրա պատճառներով:

BIOINDICATEUR m (bioindicator, is) կենսաինդիկատոր: Օրգանիզմ, որի ներկայությունը, քանակը, զարգացման առանձնահատկությունները հանդիսանում են բնական պրոցեսների ցուցանիշներ բնակության միջավայրի փոփոխությունների մեջ:

BIOLOGIQUE adj (biologicus, a, um) կենսաբանական

cycle - կենսաբանական շրջա-

պտույտ

décomposition - կենսաբանական նեխում

dégradation - կենսաբանական քայքայում

énergie - կենսաբանական էներգիա

filtre - կենսազտիչ

indicateur - կենսաբանական ինդիկատոր, չափորոշիչ

monitoring - կենսաբանական մոնիտորինգ

pollution - կենսաբանական աղտոտում

purification - des eaux ջրերի կենսաբանական մաքրում

traitement - des eaux courantes հոսքաջրերի կենսաբանական մաքրում

BIOMASSE f (biomassa, ae) կենսազանգված: Տեսակի, տեսակների խմբի կամ օրգանիզմների համակեցությունների գումարային զանգվածը՝ արտահայտված չոր կամ խոնավ նյութերի զանգվածի միավորներով, հաշվված բնակության համապատասխան մակերեսի կամ ծավալի վրա (կգ/հա, գ/մ³, գ/մ² և

այլն):

- des consommateurs կոնսումենտների կենսազանգված

BIOME m (bioma, tis) բիոմ: Ցամաքային կենդանիների և բույսերի (ներառյալ նաև սնկերն ու նախակորիզայինները) ամբողջությունը, որը կազմում է որևէ տարածաշրջանի կենդանի զանգվածը:

productivité de grands - s հիմնական բիոմների արտադրողականությունը

BIOMÉTRIE f (biometria, ae) բիոմետրիա, կենսաչափություն: Փոփոխական վիճակագրության բաժին, որի մեթոդներով մշակում են փորձարարական տվյալներ՝ կենսաբանական հետազոտություններում պլանավորելով փորձերի քանակը:

BIOMORPHE f բիոմորֆ, կենսաձև: Օրգանիզմի արտաքին հատկանիշների ամբողջականությունը, որն արտացոլում է նրա հարմարվողականությունը միջավայրի պայմաններին:

BIOSPHERE f (biosphaera, ae) կենսոլորտ: Երկրի՝ օրգանիզմներ-

րով բնակեցված թաղանթը:

Մթնոլորտի ներքին մասը, ամբողջ ջրոլորտը, քարոլորտի վերին մասը, որը հանդիսանում է կենդանի նյութի գոյության կամ կենդանի օրգանիզմների կենսագործունեության ենթակա ոլորտը՝ երկրագնդի ակտիվ կեղևը:

évolution de la - կենսոլորտի էվոլյուցիա

flux d'énergie dans la - կենսական էներգիայի ներհոսք դեպի կենսոլորտ

subdivision de la - կենսոլորտի ենթաբաժանում

zonation verticale de la - կենսոլորտի ուղղաձիգ գոտիականություն

BIOTE m (biota, tis) բիոտա: Կենդանի օրգանիզմների համակեցություն:

- forestier անտառի բիոտա (անտառ.)

BIOTIQUE adj (bioticus, a, um) բիոտիկ, կենսական

environnement - բիոտիկ միջավայր

facteur - կենսական գործոն

facteur écologique - կենդանի օրգա-

նիզմների գործունեության կամ
նյութափոխանակության հետ
կապված

matière - կենդանի նյութ

pollution - բիոտիկ աղտոտում

potentiel - բիոտիկ ներուժ

ressources –s բիոտիկ ռեսուրսներ

BIOTOPE m (biotopus, i) բիոտոպ:

Միատարր աբիոտիկ պայման-
ներով (ռելիեֆ, կլիմա, հող և
այլն) երկրի մակերևույթի այն
տեղամասը (ցամաք կամ ջրա-
վազան), որը զբաղեցնում է այս
կամ այն կենսահամակեցությու-
նը:

BIOTYPE m (biotypus, i) բիոտիպ,
կենսատիպ: Պոպուլյացիայի
կազմում այն առանձնյակների
ամբողջությունը, որոնք ունեն
միանման գենոտիպ:

BLÉ m (tritium, i) ցորեն: Ղաշ-
տավուկազգիների ընտանիքի
միամյա ցեղ, կարևոր պարենա-
յին մշակաբույս:

grain de - հացահատիկ

BLOCAILLE f խիճ

BOCAGE m անտառակ, պուրակ
(անտառ.)

- de chênes կաղնու պուրակ (ան-

տառ.)

BOCAGER, -ÈRE adj անտառա-
յին, անտառապատ (անտառ.)

BOIS m անտառ, փայտանյութ
(անտառ.)

- jeune մատղաշ անտառ

- de conifères ասեղնատերևավոր-
ներ: Հիմնականում մշտադա-
լար ծառեր, երբեմն թփեր, ո-
րոնք ունեն ասեղանման կամ
թեփուկավոր տերևներ:

- de feu վառելափայտ

- de feuillux սաղարթավոր անտառ

-mort ջախ: Մինչև 4 սմ հաստու-
թյամբ և 2-6 մ երկարությամբ
ծառաբներ, որոնք ստացվում
են խնամքի հատումներից և
անտառմթերման ժամանակ:

abattages de - անտառմթերում

de - անտառային

industrie de transformation du - փայ-
տամշակման արդյունաբերու-
թյուն

petit - անտառակ

BOISÉ, E adj անտառապատ, ան-
տառածածկ (անտառ.)

BOISEMENT m անտառոնկում
(անտառ.)

contr: déboisement m

BOISER vt անտառոնկումներ
կատարել (անտառ.)

BONIFICATION f (bonificatio, nis)
բոնիֆիկացիա, բարելավում
- d'une surface boisée անտառբարե-
լավում (անտառ.)

BONIFIER vt բոնիֆիկացնել, բա-
րելավել, պարարտացնել

BONTÉ f (bonitas, tis) լավորա-
կություն, բարձրորակություն

-de la forêt անտառի բոնիտետ:

Անտառի արտադրական հատ-
կանիշների գնահատման ցու-
ցանիշ: (անտառ.)

- des terres հողերի բոնիտավո-
րում: Հողատարածքի բնական
հատկությունների և աճող բույ-
սերի բերքատվության որակա-
կան բնութագիրը՝ որպես նրա
բերրիության ցուցանիշ:

-du bétail տնտեսություններում
գ/տ կենդանիների տոհմային և
մթերատվության հատկանիշնե-
րի գնահատում

BORÉAL, E adj (borealis, e) հյուսի-
սային

hémisphère -e հյուսիսային կիսա-
գունդ

régions -es հյուսիսային շրջաններ

BOSQUET m անտառակ

BOTANIQUE adj (botanicus, a, um)
բուսաբանական

jardin - բուսաբանական այգի

BOTANIQUE f (botanica, ae) բու-
սաբանություն

BOUE f 1. ցեխ

2. տիղմ, նստվածք

pl բուժիչ ցեխեր

արտադրական թափոններ

- s déshydratées ջրազրկված մնա-
ցորդներ

-s industrielles արդյունաբերական
թափոններ

-s liquides արտադրական հեղուկ
մնացորդներ

-s résiduaires նստվածքային մնա-
ցորդներ (քիմ., երկրբ.)

BOURGEOIN m բողբոջ, ծիլ,
ընծյուղի սաղմ

BRANCHE f 1. ճյուղ (բույս.)

2. ճյուղ, բնագավառ

BROUILLARD m 1. մառախուղ:

Մթնոլորտային երևույթ. ջրի
մանրագույն մասնիկներից կազ-
մըված ամպանման զանգված,
որը նստում է գետնի վրա կամ
գետնամերձ շերտում:

2. թունաքիմիկատներով լուծ-

ված ջրի մանրագույն մասնիկների ամպ, որը արհեստականորեն ստանալով որպես վնասատուների, մոլախոտերի, հիվանդությունների դեմ պայքարի միջոց, նստեցնում են բույսերի գետնամերձ շերտում

- huileux յուղային մառախուղ

BROUSSAILLE f (pl) թփուտ, մաշառուտ, թավուտ

BRÛLE f 1. այրուք 2. այրված անտառ (անտառ.)

BRUME f մեգ, մշուշ: Օդում կախված փոշու և ծխի մասնիկների հետևանքով առաջացած մթություն, որը կարող է առաջանալ արդյունաբերական ձեռնարկությունների կուտակումներից, անտառային հրդեհներից, անապատների փոթորիկներից:

- industrielle արդյունաբերական մեգ

- mouillée մուժ, մշուշաքող

- de poussière փոշեմշուշ

- de radiation ռադիացիոն մեգ

BRUT, E adj (brutus, a, um)

1. անմշակ 2. համախառն 3. լրիվ (կշռի մասին)

matière -e հումք

BUFFER m բուֆեր, թափարգել

BUISSON m թուփ, թփուտ, մաշառ (անտառ.)

arbre en - գաճաճ մրգատու ծառ

BULBE m (bulbus, i) սոխուկ

BUTIN m առք, բերք (մեղվի)

BUTTAGE m բուկլից: Բույսերի հետցանցային մշակության եղանակ:

BIOSYNTHESE f (biosynthesis, is) կենսասինթեզ

C

CADASTRE m կադաստր: Հողի և ջրային պաշարների քանակի, որակի, տնտեսական արժեքի, իրական վիճակի մասին բոլոր տեղեկությունների հանրագումարը, որն անհրաժեշտ է այդ ռեսուրսների արդյունավետ օգտագործման համար:

- de la terre հողի կադաստր

- forestier անտառային կադաստր

Պետական անտառների հաշվառման ցուցակ: (անտառ.)

CADMIUM [-jɔ m] m (cadmium, i) կադմիում

bromure de - բրոմային կադմիում, կադմիումի բրոմիդ

sulfure de - , jaune de - ծծմբային կադմիում, կադմիումի սուլֆիդ

CADUCIFOLIE f տերևաթափություն

CADUCIFOLIÉ, -E adj տերևաթափ

CALCAIRE adj (calcarius, a, um) կրային, կրաքարային

roche - կրաքարային ապար

m կրաքար

CALCICOLE adj կրասեր

plante - բուսատեսակ, որն աճում է կրային հողերում

CALCIFUGE adj կրախույս

plante - կրախույս բույս

CALCINATION f (calcination, nis) կրացում

CALCIUM [-ɔm] (calcium, i) կալցիում

CALICE f (calyx, cis) ծաղկաբաժակ (բւբ.): Կրկնակի ծաղկապատի արտաքին կանաչ գույնի մասը:

CAMPAGNE f ուղեկից: Բնության մեջ՝ բուսատեսակ, որն ապրում է տեղանքին բնորոշ բուսատեսակի հարևանությամբ (օր. անտառային տեսակներից՝ մանրատերև լորենին, որն ուղեկիցն է կաղնու, կեչու):

CANAL m **D'IRRIGATION** ոռոգման ջրանցք

CANALISATION f **D'EAU** ջրնուղ (հողի մեջ)

CANCER [-er] m (cancer, i) քաղցկեղ, չարորակ ուռուցք

- des plantes բույսերի հիվանդություն, որն առաջանում է սնկե-

րով ու բակտերիաներով վա-
րակվելիս
CANNIBALISME m (cannibalismus,
i) կանիբալիզմ, տեսակակերու-
թյուն
CANON m **D'ARROSAGE** անծ-
րևացնող սարք
CAPACITÉ f 1. տարողություն
2. կարողություն, ունակություն
- adsorptive ադսորբցիոն ունա-
կություն
- assimilative ասիմիլացնող ընդու-
նակություն
- au champ դաշտային փորձ
- calorifique ջերմունակություն
- défensive պաշտպանունակու-
թյուն
- énergétique էներգետիկ կարո-
ղություն
- matérielle նյութական կարողու-
թյուն
- totale լրիվ ծավալ
- d' acceptation ընդունման կարո-
ղություն
- d' évaporation գոլորշունակու-
թյուն
- de pâturage արոտավայրի տարո-
ղություն
- de production արտադրողակա-

նություն
- de récréation ռեկրեացիոն տարո-
ղություն
- des ressources énergétiques էներ-
գառեսուրսային տարողություն
- de retention ջրի կուտակումը, կա-
սեցումը ջրով հագեցած հողում
- de tolérance տոլերանտություն
syn: tolérance f
CAPILLARITÉ f [-il(l)] (capillaritas,
tis) մազականություն, կապիլյա-
րականություն
CAPTAGE m 1. կապտած (տեխ.)
ջրառ, աղբյուրակապում: Աղ-
բյուրների ջրերը մի տեղ հավա-
քելու սարքավորում մշտապես
մաքուր ջուր ունենալու նպա-
տակով:
2. արտանետվող փոշու, ծխի,
գազերի կասեցում, կանխում
CARACTÈRE m **SYSTÉMATI-**
QUE համակարգվածություն
CARBONATE m **DE CHAUX** կրա-
քար
CARBONATION f (carbonatio, nis)
կարբոնացում, ածխաթթվով
հարստացում
CARBONE m (carboneum, i) ած-
խածին: Կենդանի էակների մեջ

ածխածնի բաժինը կազմում է
18%:
cycle du – ածխածնի շրջապտույտ
sulfure de – ծծմբածխածին
CARBONIFÈRE adj
ածխաբեր, ածուխ պարունա-
կող, քարածխային
m քարածխային ժամանակաշր-
ջան: Կարբոն՝ Պալեոգոյան
դարաշրջանի 5-րդ ժամանա-
կաշրջանը:
CARNIVORE adj գիշատիչ
plante - գիշատիչ բույս
m pl գիշատիչների կարգ
CARNIVORISME m գիշատչու-
թյուն: Կենդանիների, երբեմն
նաև բույսերի կողմից կեր զղտ-
նելու և սնվելու եղանակ, որի
դեպքում նրանք սպանում և
սնվում են այլ կենդանիներով:
CARTOGRAMME m **AGROCHI-**
MIQUE ագրոքիմիական քար-
տագրում, որը ցույց է տալիս
բույսերի համար անհրաժեշտ
տարրերով հողի ապահովվա-
ծության աստիճանը կամ հողի
պահանջը քիմիական մեկիո-
րացման նկատմամբ
CATADROME adj m քաղցրահամ

ջրերի ակտիվ տեղաշարժվող
ծուկ, որը բազմանում է բաց ծո-
վում (օր. anguille - օձածուկ)
syn: thalassotoque
contr: anadrome
CATÉGORIE f (categoria, ae) կա-
տեգորիա, կարգ
- sociale սոցիալական կարգ
CATION m կատիոն
CAVERNICOLE adj կավերնիկոլ,
անծավաքնակ: Քարանձավնե-
րում, ժայռերի վրա բնակվող
կամ թե բազմացման կամ պա-
տըսպարվելու նպատակով
ժայռերի և ծառերի խոռոչներն
օգտագործող:
CÉCIDIE f (cecidia, ae) խուլ, պա-
լար (բսբ.)
syn: cécidium, m galle f
ant: thylacie f
CEINTURE f գոտի, շրջան
- céréalière հացահատիկի մշա-
կության շրջան
- fruitière պտղաբուծական շրջան
- laitière կաթնարդյունաբերակա-
կան շրջան
- maraîchère բանջարաբուծական
շրջան
- verte կանաչ գոտի (անտառ.)

- viticole խաղողագործական
շրջան

CELLULAIRE adj (cellularis, e)

բջջային
multi- բազմաբջիջ
uni- միաբջիջ

CELLULE f (cellula, ae) բջիջ: Բու-
լոր կենդանի օրգանիզմների
հիմնական կառուցվածքային և
ֆունկցիոնալ միավորը, պար-
զագույն կենդանի համակարգը՝
բաղկացած բջջապլազմայից և
կորիզից:

CELLULOLYTIQUE adj (cellulo-
lyticus, a, um) բջջասպան (որոշ
խմորիչների բնորոշ հատկու-
թյունը)

CELLULOSE f (cellulosa, ae) ցել-
յուլոզա, թաղանթանյութ: Բուլոր
բույսերի և որոշ անողնաշարա-
վորների բջջապատի հիմնա-
կան հենարանային բազմաշա-
քար, ամենատարածված բնա-
կան պիզմենտներից մեկը:

CENDRE f 1. մոխիր: Օրգանական
նյութերի այրումից ստացված
մնացորդը, որը բացի ազոտից,
պարունակում է բույսի համար
անհրաժեշտ այլ սննդատար-

բեր: Օգտագործվում է որպես
պարարտանյութ:

2. խարամ

pl աճյուն, մնացորդներ

- volantes այրվող գազի մնացորդ-
ներ

CÉNOSE f (cenosis, is) ցենոզ, հա-
մակեցություն

syn: biocénose f

CENTRE m կենտրոն

- de dispersion ցրման կենտրոն

- de distribution տարածման կենտ-
րոն

- de propagation բազմացման

կենտրոն

- d'origine ծագման կենտրոն

CEP m խաղողի վազ

CÉPAGE m սորտ (խաղողագոր-
ծության մեջ), խաղողի կտրոն

CERNE m բնափայտի տարեկան
օղակ, բուրբակ (անտառ.)

CHABLIS m 1. խշուր, կրկուտ:

Գետին ընկած չորացած ծա-
ռերի ոստեր:

2. հողմակործան ծառեր

CHAÎNE f շղթա

- alimentaire (trophique) սննդային
շղթա: Սննդի և էներգիայի տե-
ղափոխումը իր աղբյուրից (բույ-

սերից) մեկ օրգանիզմի կողմից
մյուսին ուտելու միջոցով:

CHALEUR f (calor, is) 1. ջերմու-
թյուն

2. տարվա տաք ժամանակա-
հատվածը

CHAMP m (campus, i) դաշտ

- d'épandage հողերի ոռոգումը աղ-
տոտված ջրերով

- labouré վարատել

CHAMPIGNON m սունկ

- atomique սնկանման ամպ

- parasite մակաբույծ սունկ

CHAMPIGNONNERIE f սնկարան

CHANÈRE m (cancer) փտախտ
(ծառի)

CHANGEMENT m փոփոխություն

- du climat կլիմայի փոփոխություն

- environnemental reversible միջա-
վայրի դարձելի փոփոխություն

CHARANÇON m երկարակնճիթ
բզեզ: Հացահատիկային մշա-
կաբույսերի վնասատու միջատ:

CHARBON m (carbo, nis) 1. ածուխ

- activé ակտիվացված ածուխ

- fin ածխափոշի

- de bois փայտածուխ

- de pierre անթրացիտ

- de terre քարածուխ

2. ածխածին

3. սիբիրախտ

CHARBONNAGE m 1. ածխա-
հանք 2. ածխահանում 3. ածխի
բեռնում

CHARCUTERIE f 1. երշիկագոր-
ծություն, 2. երշիկեղենի առե-
տուր, 3. երշիկեղեն 4. երշիկի
խանութ

CHARGE f ծանրաբեռնվածու-
թյուն

- anthropogène անթրոպոգեն ծան-
րաբեռնվածություն

- biogène կենսածին ծանրա-
բեռնվածություն

- d'eau ջրի ճնշում

- génétique գենետիկական ծան-
րաբեռնվածություն

- technogène [-k-] տեխնոգեն ծան-
րաբեռնվածություն

- thermique ջերմային բեռնվածք

CHARRUE f գութան

CHATEAU m D'EAU ջրաճնշման
աշտարակ

CHAUME m 1. հացաբույսի ցո-
ղուն

2. խոզան, հնձած հող: Հացա-
հատիկային մշակաբույսերի
հնձելուց հետո դաշտում մնա-

ցած ցողունների ներքևի մասը:

3. ծղոտ

pl անտառագուրկ արոտավայր

CHAUX m կիր

CHENILLE f թրթուր

- herbivore բուսակեր թրթուր

- parasitaire մակաբույծ թրթուր

CHEPTEL m անասնազխաքանակ

CHIMIE f **DES PRODUITS DU BOIS** անտառաքիմիա

CHIMIOSTÉRILISANT m քիմ. ստերիլիզանտ: Որոշ կենդանական տեսակների վերարտադրողականությունը սահմանափակող կամ ոչնչացնող քիմիական նյութ:

CHIMIOSYNTHESE f (chemo-synthesis, is) քիմիական սինթեզ, քեմոսինթեզ: Բակտերիաների սննդառության տիպ, որը հիմնված է անօրգանական միացությունների օքսիդացման հաշվին ածխաթթու գազի յուրացման վրա:

CHIMIQUE adj (chemicus, a, um)

քիմիական

amélioration - քիմիական մեղիորա-

ցիա

arme - քիմիական զենք

contrôle - քիմիական պայքար

(վնասատուների դեմ)

décontamination - քիմիական դեզակտիվացում

érosion - քիմիական էրոզիա

pollution - աղտոտում քիմիական միջոցներով

traitement - թափոնների քիմիական մշակում

CHIMITROPHE adj m (chemitrophus, a, um) քիմիտրոֆ: Ավտոտրոֆ օրգանիզմ, որը օրգանական միացությունները սինթեզում է ջրի, հողի և ենթահողի մեջ գտնվող անօրգանական նյութերից՝ ամոնիակի, ծծմբաջրածնի և այլ նյութերի օքսիդացման էներգիայի հաշվին:

CHIONOPHILE [k-]adj (chionophilus, a, um) խիոնոֆիլ, ծնասեր

m pl բույսեր և կենդանիներ, որոնք բնակվում են ձյան հաստ շերտավորված շրջաններում և օժտված են կյանքի այդ պայմաններին դիմակայելու հարմարանքներով (անձխոտ, ծընծաղիկ, թզարմատ, տունդրայի

մշտադալար և ծմեռականաչ

խոտերն ու թփերը, դաշտամկները և այլն)

CHITINE [k-] f (chitinum, i) խիտին

CHLORATION [k-] f (cloratio, nis) քլորացում

CHLOROPHYLLE [k-] f (chlorophyllus, i) քլորոֆիլ: Բույսերի կանաչ գունանյութ, որը կլանում է արեգակնային լույսի էներգիան և կատարում լուսասինթեզ:

CHOROLOGIE [k-] f (chorologia, ae) խորոլոգիա: Տեսակների տարածքային կառուցվածք. էկոհամակարգերի տարբեր կարգերի բաժանում՝ կախված կլիմայական, գոտիական, լանդշաֆտային և աշխարհագրական միջավայրի տարածաշրջանային առանձնահատկություններից:

CHRONOBIOLOGIE [k-] f (chronobiologia, ae) քրոնոբիոլոգիա, ժամանակագրական կենսաբանություն

CHRYSALIDE [kr-] m հարսնյակ (թիթեռի)

CHUTE f **D'EAU** ջրանկում: Տե-

ղանքի թեքության պատճառով ջրատարի վերին և ստորին հատվածների բարձրությունների տարբերության հետևանքով առաջացած ջրի անկումը:

CIME f գագաթ (ծառի)

CIMETIÈRE m **DE DÉCHETS** թափոնների թաղման վայր

CIRCADIEN, NE adj շուրջօրյա

CIRCULATION f (circulatio, nis)

շրջանառություն, շրջապտույտ
- atmosphérique մթնոլորտային շրջապտույտ

- des éléments nutritifs սննդատարների շրջապտույտ

- des substances նյութերի շրջապտույտ

CLAIRIÈRE f բացատ (անտառ.)

CLARIFICATION f (clarificatio, nis) պարզում, զտում, նստվածքարկում (հեղուկի)

CLARIFIER vt մաքրել, զտել (հեղուկը)

CLASSE f (classis, is) դաս: Կենսաբանության և բուսաբանության դասակարգման մեջ բարձրագույն կարգաբանական կատեգորիաներից մեկը:

-s d'âge տարիքային դասեր

CLASSIFICATION f (classificatio, nis) դասակարգում: Կենսաբանության և բուսաբանության մեջ՝ օրգանիզմների տարաբաշխումը ըստ կարգաբանական կատեգորիաների (տիպ, դաս, կարգ, ընտանիք, ցեղ, տեսակ և այլն):

- des facteurs écologiques էկոլոգիական գործոնների դասակարգում

- des sols հողերի դասակարգում՝ ըստ գենետիկական խմբերի

- des types de forêt անտառի տիպերի դասակարգում, որը կատարվում է՝ ելնելով անտառի հիմնական հատկանիշների նմանությունից (անտառ.)

CLIMAT m (clima, tis) կլիմա: Տվյալ վայրի եղանակի բազմանյա ռեժիմը:

- continental ցամաքային, չորային կլիմա

- doux մեղմ կլիմա

- dur խիստ կլիմա

syn: macroclimat m

CLIMAX [-ks] m (climax, tis) կլիմաքս

- climatique կլիմայական կլիմաքս

- du sol հողի կլիմաքս

- édaphique հողագրունտային կլիմաքս

- physiographique ֆիզիոգրաֆիկական կլիմաքս (տեղանքից, ռելիեֆից կախված)

syn: association f climatique

COAGULANTS m pl մակարդիչներ, խտացուցիչներ

COAGULATION f (coagulatio, nis) կոագուլյացիա, մակարդում

COCCIDES m pl (coccidia) կոկցիդներ: Ծծող որդեր և վահանակիրներ, որոնք համարվում են գյուղատնտեսության համար վնասատու միջատներ:

CODE m օրենսգիրք

- de l' eau ջրային օրենսգիրք

- de la terre, agraire հողային օրենսգիրք

COÉFFICIENT m գործակից

- de distribution բաշխման գործակից

- de fréquence հաճախականության գործակից

- de forme ծառաբնի ձևի գործակից (անտառ.)

COLLECTEUR m կոլեկտոր

- à air օդային կոլեկտոր

- à poussière փոշեորսիչ

- de boue ցեխահավաքիչ

- de vapeur շոգեհավաքիչ

COLLECTIVITÉ f (collectivitas, tis)

1. կոլեկտիվ, համախմբություն

2. ընդհանրություն

- locale տեղային ընդհանրություն

COLLEMOLES m pl կոլեմբոլներ: Անթև, կերպարանափոխվող ստորակարգ միջատների կարգ:

COLLINE f բլուր

COLLOÏDE m (colloidum, i) կոլոիդ: Բյուրեղացման չենթարկվող նյութ, որի լուծույթները չեն թափանցում կենդանական և բուսական թաղանթների մեջ:

COLLOÏDAL, E adj (colloidalis, e) կոլոիդային, սոսնձակերպ

COLLUVION f (colluvio, nis) կոլյուվիալ, ջրաբերուկ

COLONISATION f բնակեցում

COLUMNAIRE adj (columnaris, e) սյունաձև, սյունանման

m ծառի սյունաձև արտաքին այն տեսքը՝ հաբիտուսը, որը ծյունապաշտպանիչ դեր ունի

COLZA m կանճրակ, հլածակ (սրբ.)

COMBINAISON f (combinatio, nis) միացություն

- complexe համալիր միացություն

- chimique քիմիական միացություն

- protéique սպիտակուցային միացություն

COMMENSALISME m (commensalismus, i) կոմենսալիզմ: Կենսահամակեցությունում կենդանի օրգանիզմների փոխհարաբերությունների այն ձևը, երբ մեկը սնվում է մյուսի մնացորդներով:

syn: symbiosis f; mutualisme m, synécie f

COMMUNAUTE f համայնք, համակեցություն, համագործակցություն, համախմբում

- naturelle բնական համակեցություն

- primaire առաջնային համակեցություն

- urbaine քաղաքային համայնք

COMMUNICATION f (communicatio, nis) հաղորդակցություն առանձնյակների կամ համակարգերի միջև

COMPACTAGE m **DU SOL** հողի տափանում

COMPENSATION f (compensatio,

nis) կոմպենսացում, փոխհատուցում: Օրգանիզմի ռեակցիան վնասվածքի կամ կենսագործունեության որոշ խանգարումների դեպքում, երբ չվնասված օրգաններն իրենց վրա են վերցնում խախտված կառուցվածքների ֆունկցիաները:

COMPÉTITION f (competitio, nis) մրցակցություն: Նույն էկոհամակարգում, պոպուլյացիայում սընընդային, բնակատեղիի և կյանքի ու այլ պայմանների համար պայքար, որը կողմերից մեկի վրա բացասաբար է անդրադառնում:

- interspécifique միջտեսակային պայքար
- intraspécifique ներտեսակային պայքար

COMPLEXE m (complexus, i) համալիր

- agroindustriel ագրոարդյունաբերական համալիր
- d'élevage անասնապահական համալիր

- naturel բնական համալիր

COMPORTEMENT m տեսակի միջավայրային վարքագիծ

COMPOSÉ m միացություն

- hydrocarboné ածխաջրածնային միացություն
- minéral հանքային միացություն
- organique օրգանական միացություն
- oxygène թթվածնային միացություն

COMPOSITION f (compositio, nis) կազմություն, բաղադրություն

- chimique քիմիական բաղադրություն

- du sol հողի կազմություն

COMPOST [-st] m կոմպոստ, խառնաղբ: Բուսական ծագում ունեցող կամ արտադրական թափոն հանդիսացող համակցված նյութերի քայքայումից ստացված պարարտանյութ:

- de tourbe տորֆային պարարտանյութ

CONCENTRATION f (concentratio, nis)

1. կոնցենտրացիա, կենտրոնացում
 2. համախմբում, կուտակում
- limite tolérable սահմանային թույլ լատրելի կոնցենտրացիա
 - en ion hydrogène ջրածնային իոն-

ների կոնցենտրացիա

CONCHYLICULTURE (conchylicultura, ae) [-k-] f ջրային խեցեմորթերի բուծում

CONCURRENCE f մրցակցություն

- interspécifique միջտեսակային մրցակցություն

- vitale գոյության պայքար

tension de - մրցակցային լարվածություն

CONDENSATION f (condensatio, nis) կոնդենսացիա, խտացում, թանձրացում

CONDITION f (conditio, nis) պայման

-s aérobies աերոբ պայմաններ

-s anaérobies անաերոբ պայմաններ

-s de vie կյանքի պայմաններ

-s édaphiques էդաֆիկ պայմաններ:

Հողի հետ կապված էկոլոգիական պայմանների խումբ՝ հողի քիմ. կազմը, խոնավությունը, հողում օդի քանակն ու բաղադրությունը, ջերմությունը, մեխանիկական կազմը, ռեակցիան, որոնք բնորոշում են հողի բերրիությունը, նրանում եղած տարրերի մատչելիությունը բույ-

սերի համար:

- physique ֆիզիկական վիճակ
CONDUITE f **D'EAU** ջրմուղ խողովակ

CONFORT m կոնֆորտ, հարմարավետություն

CONGÉLATION f **DU SOL** (congelatio, nis) հողի սառչելը: Հողում ջրի սառչելը, որի հետևանքով այն վերածվում է միածույլ զանգվածի և խոչընդոտում ջրի թափանցմանը:

CONIFÈRES m pl փշատերևագիներ (անտառ.)

CONSERVATION f **DES TERRES** հողերի պահպանություն

CONSÉQUENCE f 1. հետևանք
2. կարևորություն

CONSOMMATEUR m կոնսումենտ, սպառող

CONSOMMATION f (consommatio, nis) սպառում

- d'eau ջրասպառում

société de -s սպառողական հասարակություն

CONSORTIUM [-rsjɔm] m կոնսորցիա, միավորում: Կենսահամակցության կառուցվածքային միավոր, որը միավորում է ավ-

տոտրոֆ և հետերոտրոֆ օրգանիզմները տարածական և սննդառական կապերի հիման վրա:

CONSTANCE f (constantia, ae) կայունություն

CONSTANTS BIOLOGIQUES m pl կենսաբանական հաստատուններ: Օրգանիզմի բնականոն վիճակը բնորոշող կայուն քանակական և որակական ցուցանիշներ:

CONSUMENT m (consumens, tis) կոնսումենտ, սպառող (բիոտիկ գործոն): Օրգանիզմ, որը սննդային շղթաներում համարվում է օրգանական նյութերի սպառող՝ I կարգի, II կարգի, III կարգի:

syn: hétérotrophe

CONTAMINATION f (contaminatio, nis) կոնտամինացիա: Վարակային կամ վնասակար նյութերով ախտահարում, վարակում, աղտոտում:

- de la biosphère կենսոլորտի աղտոտում
- radioactive միջավայրի ռադիոակտիվ աղտոտում

CONTAMINATEUR m աղտոտիչ
CONTINUUM [- յո] m (continuum, i) տևականություն, շարունակականություն ժամանակի և տարածության մեջ

CONTRÔLE m հսկողություն, ստուգում

- de pollution աղտոտվածության հսկողություն
- effectif des agroécosystèmes ագրոէկոհամակարգերի արդյունավետ վերահսկում
- régulateur կարգավորող հսկողություն

CONURBATION f (conurbatio, nis) կոնուրբացիա: Բազմաթիվ քաղաքների կամ բնակավայրերի համախմբում քաղաքային նույն համալիրի մեջ:

CONVERGENCE f (convergentio, nis) կոնվերգենցիա, համամիտում, զուգամիտում: Արտաքին միջավայրի նույն պայմաններում օրգանիզմների երբեմն ամենատարբեր խմբերում հատկանիշների անկախ զարգացման պրոցես:

- morphologique ձևաբանական զուգամիտում

COOPÉRATION f (cooperatio, nis) փոխներգործություն կենդանի օրգանիզմների միջև՝ թե՛ մեկի, թե՛ մյուսի համար նպաստավոր ազդեցությամբ

COPROPHAGE adj (coprophagus, a, um) կոպրոֆագ, կղակեր: Մընացորդներով, արտաթորանքով սնվող (բզեզներ և այլն):

COROLLE f ծաղկապսակ (բսբ.)

CORRÉLATION f (correlatio, nis) կորելացիա, հարաբերակցություն: Միևնույն օրգանիզմի կամ նույն միջավայրի կենդանի օրգանիզմների տարբեր հատկանիշների փոխկապվածությունը:

CORROSION f (corrosio, nis) կոռոզիա

- locale տեղային կոռոզիա
- superficielle մակերեսային կոռոզիա

CORTICOLE adj կորտիկոլ, կեղևաբնակ

CORVICIDE m պեստիցիդ

COSMOPOLITE adj կոսմոպոլիտ, ամենաբնակ

plante - երկրագնդի տարբեր վայրերում հանդիպող բուսատեսակ

syn: ubiquiste

COTYLÉDON m սերմնաշաքիլ, բլթակ (բսբ.)

COTON m բամբակ

COUCHE f շերտ, շերտանրստվածք

- arable du sol հողի հերկվող շերտը, փորաշերտ
- géologique երկրաբանական շերտ
- inférieure du sol հողի ստորին շերտը
- superficielle du sol հողի մակերեսային շերտը
- supérieure վերին շերտը
- terreuse հողաշերտ

COUPE f 1. հատում, կտրում

2. անտառահատատեղ 3. անտառահատում (անտառ.)

- d'amélioration բարելավման հատում
- d'ensemencement պտղավորման և հողը ածխաթթվով և ազոտով հարստացնելու նպատակով կատարվող հատում
- de rénovation վերականգնողական հատում
- principale գլխավոր հատում
- secondaire երկրորդային հատում,

կրկնահատում
COUPOROSE f արջասպ
 - bleue պղնձարջասպ
COURANT m հոսանք
COURS m **D'EAU** ջրհոսք
COUVERTURE f ծածկոց
 - neigeuse ձնածածկույթ
 - végétale բուսածածկույթ
CONVERSION f (conversio, nis)
 կոնվերսիա, շրջադարձում
CRASSIER m խարամային լցա-
 կույտ, հողաշեղջ
CRAYEUX, SE adj կավձային
 terres -ses կավձային հողեր
CRÉNOBIE adj m աղբյուրի ջրե-
 րում բնակվող կենդանի օրգա-
 նիզմ
CRÉNOPHILE adj m կրենոֆիլ:
 Օրգանիզմ, որը ծագում է բնա-
 կություն հաստատել աղբյուրնե-
 րում, շատրվանների կամ սառը
 հանքային ջրերում:
CRITÈRE m (criterium, i) չափա-
 նիշ
 -s de l'espèce տեսակի չափա-
 նիշներ
 -s de pollution աղտոտման չափա-
 նիշներ
CROISSANCE f աճ

CROÛTE f կեղև, բարակ շերտ
 - superficielle du sol հողի մակերե-
 սային շերտ
CRUE f 1. ջրի մակարդակի
 բարձրանալը, հորդացում, վա-
 րարում
 -s printanières գարնային վարա-
 րումներ
 -s d'été ամառային վարարումներ
 -s d'automne աշնանային վարա-
 րումներ
 -s hivernales ձմեռային վարարում-
 ներ
 -s catastrophiques աղետային վա-
 րարումներ
 grandes -s գետավարարում
 2. աճ, հասակ, բարձրություն,
 - de l'arbre ծառի աճ (անտառ.)
CRUSTACÉS m pl խեցգետնա-
 նմաններ: Հողվածոտանիների
 տիպի ջրային կենդանիների
 դաս:
CRYOPHYTES f pl կրիոֆիտներ:
 Ցրտի և չորության պայմաննե-
 րին հարմարված բույսեր:
CRYPTOGAME adj (cryptogamus,
 a, um) կրիպտոգամ, ծածկա-
 սերմ
 m pl ծածկասերմեր: Բազմաբ-

ջիջ բույսեր, որոնք չունեն ո'չ
 ծաղիկներ, ո'չ պտուղներ, ո'չ
 սերմեր:
 ant: phanérogame
CRYPTOGAMIE f (cryptogamia,
 ae) կրիպտոգամիա: Բույսերի
 գաղտնի անծաղիկ սերմնավո-
 րում:
CRYPTOGAMIQUE adj (cryptoga-
 micus, a, um) կրիպտոգամիկ
 maladie - բույսերի սնկային հի-
 վանդություն
CRYPTOPHYTES f pl կրիպտո-
 ֆիտներ: Բազմամյա խոտա-
 բույսեր, որոնք վերգետնյա օր-
 գանները մահանում են անբա-
 րենպաստ եղանակին, իսկ հան-
 գըստացող բողբոջները ծառա-
 յում են ընծյուղների զարգաց-
 մանը հաջորդ տարում:
CUBE m խորանարդ
CUIRASSE f **D'ÉROSION** էրո-
 զիայի զրահ
CUIVRE m (cuprum, i) պղինձ: Զի-
 միական տարր, որը համար-
 վում է միկրոպարարտանյութի
 բաղկացուցիչ:
 - sulfurique պղնձի սուլֆիդ
 sulfate de - պղնձարջասպ

CULTIVAR m սորտ, մշակաբույս
CULTIVATEUR m կուլտիվա-
 տոր: Հողի մակերեսային մշակ-
 ման գործիք, որն օգտագործ-
 վում է հողը փխրեցնելու, մուլա-
 խոտերը ոչնչացնելու, բուկլիցի,
 սնուցման համար:
CULTIVATION f (cultivatio, nis)
 կուլտիվացիա, մշակում: Հողի
 մշակման մակերեսային եղա-
 նակ, որը կատարվում է առանց
 շուռ տալու, կուլտիվատորների
 միջոցով:
CULTIVER vt մշակել
CULTURAL, E adj ագրոտեխնի-
 կական, հողի մշակմանը վերա-
 բերող
CULTURE f (cultura, ae) 1. աճե-
 ցում, մշակում, բուծում
 - maraîchère բանջարաբուծություն
 - sans sol հիդրոպոնիկա
 - sèche անջրդի հողագործություն
 - de la terre հողի մշակում
 - de la vigne գինեգործություն
 - des céréales սերմնաբուծություն
 - des champs դաշտավարություն
 - des plantes բուսաբուծություն
 - des prés մարգագետնաբուծու-
 թյուն

pl 2. մշակաբույս, կուլտուրա

- à bon rendement բարձրաբեքատու մշակաբույսեր
 - à faible rendement ցածրաբեքատու մշակաբույսեր
 - céréales հացահատիկային մշակաբույսեր
 - céréales et légumineuses հատիկաընդեղեն մշակաբույսեր
 - d'automne աշնանացան բույսեր
 - de baie հատապտղատու մշակաբույսեր
 - de printemps գարնանացան բույսեր
 - en serre ջերմոցային մշակաբույսեր
 - forestières անտառային մշակաբույսեր
 - granulées հատիկավոր մշակաբույսեր
 - industrielles տեխնիկական մշակաբույսեր
 - spécialisées մոնոմշակաբույսեր
 - subtropicales մերձարևադարձային մշակաբույսեր
 - vertes կանաչ մշակաբույսեր
3. կուլտուրա (մանրէաբանության մեջ)

- des microorganismes մանրէների կուլտուրա

CUPRO-RÉSISTANT, -E adj f

կուլտուրոռեզիստանտ: Հողում պղնձի չափազանց բարձր պարունակության հետևանքով առաջացած թունավորության նրկատմամբ կայուն բույս:

CYCLE m (cyclus, i) ցիկլ, շրջան, շրջապտույտ

- biogéochimique կենսատերկրաքիմիական ցիկլ: Շրջակա միջավայրից ավտոտրոֆների կողմից կլանված սննդատարրերի փոխանցումը սննդական շղթային, ապա նրանից անցումը արտաքին միջավայր:

- de l'azote ազոտի շրջապտույտ

- de l'eau ջրի շրջապտույտ

- du carbon ածխածնի շրջապտույտ

- végétatif վեգետատիվ (աճի)

շրջան

- vital կենսական ցիկլ, կյանքի շրջան: Կենդանի օրգանիզմի կյանքի փուլերի ամբողջությունը:

D

DÉBARDAGE m հատված անտառանյութի տեղափոխում, կուտակում համապատասխան տրանսպորտային միջոցների մոտ (անտառ.)

DÉBOISEMENT m անտառազրկում, անտառների ոչնչացում (անտառ.)

contr: boisement m

DÉBOISER vt անտառազրկել, անտառները ոչնչացնել

SE - անտառազրկվել (անտառ.)

DÉBRIS m pl 1. մնացորդներ, թափոններ, կոճոնք (անասնակերի)

- animaux կենդանական մնացորդներ

- de chaume խոտի կոճոնք (հացաբույսերի ցողունների)

- végétaux բուսական մնացորդներ
2. կոշտ ջրաբերուկներ

DÉBROUSSAILLANT m արբորիցիդ: Ծառերը, թփերը ոչնչացնող պեստիցիդ:

DÉCALCINATION f (decalcination, nis) կրատում
ant: calcination f

DÉCARBONISATION f (decarbonisation, nis) ածխածնազերծում
ant: carbonisation f

DÉCHARGES GAZEUSES f pl զազանման արտանետումներ

DÉCHAUMAGE m փխրունացում (գ/տ), մակերեսային հերկ

DÉCHET m թափոն

-s des abattoirs սպանդանոցների թափոններ

-s de restauration հանգստյան գոտիների մնացորդներ, աղբ

-s industriels արդյունաբերական թափոններ

-s gazeux զազանման թափոններ

-s ménagers կենցաղային թափոններ

-s non-utilisables չօգտագործվող թափոններ

-s solides կոշտ թափոններ

-s urbains քաղաքային թափոններ

-s utilisables օգտագործվող թափոններ

-s verts, -s végétaux բուսական ծագում ունեցող թափոններ

traitement des -s solides կոշտ թափոնների վերամշակում

DÉCHLORISATION f **DE L'EAU**

[-kl-] ջրի քլորազրկում

DÉCOLORISATION f (decolorisation, nis) գունազրկում

DÉCOMPOSEURS m pl քայքայիչներ: Կենդանական կամ բուսական միկրոօրգանիզմներ, որոնք սնվում են մեռած օրգանիզմների օրգանական նյութերով և դրանք հանքայնացման ենթարկելով՝ դարձնում են կենսաբանական կամ հանքային պարզ միացություններ, որոնք այնուհետև օգտագործվում են պրոդուցենտների կողմից:

DÉCOMPOSITION f (decompositio, nis) քայքայում, տարրալուծում, կազմալուծում

- des débris մնացորդների քայքայում

DÉCRUE f ջրերի մակարդակի իջնելը, պակասելը

ant: crue f

DÉFANANT m դեֆանանտ, դեֆոլիանտ: Պեստիցիդ, որն օգտագործվում է տերևուքը, փրերը ոչնչացնելու համար:

DÉFICIT m 1. պակասորդ

- en eau du sol գետնահողի խոնա-

վության պակասորդ

- en oxygène թթվածնի պակասորդ

2. սղաճ

DÉFLATION f (deflatio, nis)

դեֆլացիա, հողի հողմամաշում (երկրք.)

DÉFONCEMENT m խորը հերկ**DÉFORESTATION** f անտառազրկում**DÉFRICHEMENT** m հերկում,

հերկելը, խոպանահերկ

DÉFRICHER vt հերկել խոպանը**DÉGEL** m ծնհալ

DÉGRADATION f (degradatio, nis) դեգրադացիա, վատթարացում, քայքայում, այլասերում, աստիճանական անկում

- de l'environnement շրջակա միջավայրի վատթարացում, շրջակա միջավայրին ավերածություններ պատճառելը

- des sols հողերի որակազրկում:

Հողերի բոլոր հատկությունների, հետևապես նաև բերրության անկման ընթացք:

DÉMINÉRALISATION f (deminéralisation, nis) դեմիներալիզացիա, հանքազերծում: Ջրի մեջ եղած հանքային աղերի լրիվ կամ

մասնակի հեռացում:

DÉMÉCOLOGIE f (demecologia, ae)

դեմէկոլոգիա, ժողովրդաէկոլոգիա: Էկոլոգիայի բաժին, որն ուսումնասիրում է շրջապատող միջավայրի հետ պոպուլյացիաների փոխհարաբերությունները:

syn: écologie f des populations

DÉMOGRAPHIE f (demographia, ae) դեմոգրաֆիա, ժողովրդագրություն

DÉMUTATION f (demutatio, nis) դեմուտացիա: Կենսացենոզի անթրոպոգեն խախտումների հետևանքով բուսականության և կենդանական աշխարհի հաջորդումը՝ ուղղված համակցությունների նախկին կազմի վերականգնմանը:

DENDROBIE adj n ծառաբնակ (անտառ.)

DENDROBIONTE m ծառերի շարահարկերում բնակվող օրգանիզմ (անտառ.)

DENDROCHRONOLOGIE [-kr-] f (dendrochronologia, ae) դենդրոքրոնոլոգիա, ծառաժամանակագրություն (անտառ.)

DENDROÏDE adj (dendroideus, a, um) ծառանման, ծառակերպ (անտառ.)

DENDROLOGIE f (dendrologia, ae) դենդրոլոգիա, ծառագիտություն: Բուսաբանության բաժին, որն ուսումնասիրում է ծառաբույսերը: (անտառ.)

DÉNITRIFICATION f (denitrification, nis) դենիտրիֆիկացիա, ազոտազրկում: Ազոտի օքսիդացած միացությունների (նիտրիտների և նիտրատների)՝ մինչև գազակերպ նյութերի վերականգնվելու պրոցեսը: Այս երևույթը վնասակար է գյուղատնտեսության համար:

DENRÉE f սննդամթերք

pl պարենային ապրանքներ

-s agricoles գյուղատնտեսական ապրանքներ

-s alimentaires սննդամթերքներ

-s périssables շուտ փչացող մթերքներ

contamination des -s սննդի աղտոտում

irradiation des -s սննդի աղտոտումը ռադիոնուկլիդներով

préservation des -s սննդամթերքի

պահպանություն
transport des-s սննդամթերքի տե-
ղափոխում
DENSIMÈTRE m խտաչափ:
Սարք, որի միջոցով չափում են
հեղուկների խտության աստի-
ճանը:
DENSITÉ f խտություն
admissible թույլատրելի խտու-
թյուն
- - limite թույլատրելի սահմանա-
յին խտություն
- de la neige ձյան ծածկույթի
խտություն
- de la population պոպուլյացիայի
խտություն
- linéaire գծային խտություն: Ա-
ռանձնյակների թիվը միավոր
երկարության վրա:
- végétale բուսածածկի խտություն
DÉNUDATION f (denudatio, nis)
լվացում, տեղատարում
DÉPENDANCE f **CORRELATIVE**
համահարաբերակցային կախ-
վածություն
DÉPOPULATION f (depopulatio,
nis) դեպոպուլյացիա, պոպուլյա-
ցիայի փոքրացում: Մարդկանց
կամ կենդանիների, հազվադեպ

նաև բույսերի թվաքանակի
նվազումը:
DÉPOSITION f (depositio, nis)
նստեցում
DÉPOSITS m pl գետային բերուկ-
ներ, նստվածքներ
DÉPOUSSIÉREUR m փոշեկուլ
DÉSAÉRATION f (desaëratio, nis)
օդազերծում
- d' eau ջրի օդազերծում
ant: aération f
DÉSAGRÉGATION f (desagregatio,
nis) քայքայում, տարրալուծում
DÉSAGRÉGÉ, E adj քայքայված
roches -es քայքայված ապարներ
DÉSASTRE m **NATUREL** բնական
աղետ
DÉSATURATION f (desaturatio,
nis) դեսատուրացիա, նստեցում,
նստվածքարկում
ant: saturation f
DÉSERT m անապատ
DÉSERTIFICATION f (desertifica-
tion, nis) անապատացում
DÉSHUILAGE m միջավայրի զը-
տումը ածխաջրերից և յուղե-
րից, յուղագրկում
DÉSINFECTION f (desinfectio, nis)
դեզինֆեկցիա, ախտահանում,
վարակազերծում: Հիվանդածին

օրգանիզմների ոչնչացումը քի-
միական, ֆիզիկական և կենսա-
բանական միջոցներով:
- du sol հողի վարակազերծում
DESRTUCTION f (destructio, nis)
կործանում, քայքայում
- des roches ապարների քայքայում
ant: construction f
DESSALEMENT m 1. աղազերծում
2. ապահանքայնացում
- des eaux ջրերի աղազերծում
- du sol հողի աղազերծում
DESSÉCHEMENT m չորացում:
Հողերի գյուղատնտեսական օգ-
տագործմանը խանգարող ավե-
լորդ խոնավության հեռացումը:
syn: drainage m
DESSICANT, E adj, չորացնող,
ջրազրկող
m դեսիկանտ: Չորացնող նյութ,
որն օգտագործվում է արմատի
վրա բույսերը չորացնելու հա-
մար:
DESSICATION f (dessicatio, nis)
դեսիկացիա, չորացում: Արմա-
տի վրա բույսերի չորացման
ազդոտեխնիկա:
DESTRUCTEUR, TRICE adj
(destructor, is) դեստրուկտոր,

քայքայիչ: Օրգանիզմ, որը սըն-
վում է մեռած օրգանական նյու-
թերով և հանքայնացնում մինչև
հասարակ հանքային միացու-
թյուններ:
DÉTERGENT m դետերգենտ: Լը-
վացող, մաքրող միջոց:
DÉTERGER vt մաքրել, լվացում
կատարել
DÉTÉRIORATION f **DE L'ENVI-
RONNEMENT** շրջակա միջա-
վայրի վատթարացում
DÉTERMINANT m դետերմի-
նանտ, որոշիչ: Կենդանի օրգա-
նիզմի տեսակ, որը բնութա-
գրում է համակենցության կենսա-
միջավայրի պայմանները:
DÉTERMINATION f **DE LA
TOXICITÉ** թունավորության աս-
տիճանի որոշում
DÉTERMINISME m (determinis-
mus, i) դետերմինիզմ, պատճա-
ռականություն
ant: indéterminisme m
DÉTOXICATION f (detoxicatio, nis)
թունազերծում, վնասազերծում
DÉTOXIFIER vt թունազերծել,
վնասազերծել
DÉTRITUS [-ys] m դետրիտ

DEVASTATION f (devastatio, nis) անայացում, ավերում

DÉVELOPPEMENT m զարգացում

- durable կայուն զարգացում
- écologique էկոլոգիական զարգացում
- économique տնտեսական զարգացում
- humain մարդկային հնարավորությունների զարգացում
- industriel արդյունաբերական զարգացում
- urbain քաղաքային ագլոմերացիաների պլանային կամ ոչ պլանային ընդարձակում
- d'un produit արտադրական պրոցեսի զարգացում

DÉVÉSICULEUR m սարք, որը գազային հանքից առանձնացնում է այնտեղ կախյալ վիճակում գտնվող հեղուկ մասնիկները

DIAPAUSE f (diapausa, ae) դիապաուզա, դադար, ընդմիջում, հանգստի շրջան

DIASPORA f (diaspora, ae) դիասպորա, ցրում, տարածում: Բույսի օրգան (սերմ, պտուղ և այլն),

որն, անջատվելով նրանից, ծառայում է նրա բազմացման համար:

DIFFUSION f (difusio, nis) դիֆուզիա

DIGUE f ամբարտակ: Ջրի ավերիչ ուժը ու անկասելի հոսքը կանխելու կամ նրան ցանկալի ուղղություն տալու նպատակով գետեզրին կամ գետի վրա, ջրանցքների, լճերի ափին կառուցված թմբածև ջրատեխնիկական կառույց:

DIMORPHISME m (dimorphismus, i) դիմորֆիզմ, երկձևություն: Օրգանիզմների նույն տեսակի ներսում երկու, իրարից քիչ թե շատ տարբերվող ձևերը:

- saisonnier սեզոնային երկձևություն: Արտահայտվում է տարվա տարբեր եղանակներին մոթթու գունավորությամբ, մազերի երկարությամբ, խտությամբ և այլ հատկանիշներով:
- sexuel սեռական երկձևություն, երբ արուներն էգերից տարբերվում են իրենց կառուցվածքով, գունավորությամբ, չափերով, վարքով

- social սոցիալական երկձևություն՝ կապված հասարակության մեջ իրենց ունեցած դերի և ֆունկցիայի հետ (օր. մրջյուններ, տերմիտներ)

DISSIMILATION f (dissimilatio, nis) դիսիմիլացիա, տարանմանում, քայքայում: Կենդանի օրգանիզմի մարմնի կազմի մեջ մտնող օրգանական նյութերի քայքայման գործընթացը:

DISTRIBUTION f (distributio, nis) բաշխում, տեղաբաշխում

- d'abondance առատության տեղաբաշխում
- spatiale տարածական բաշխում
- des populations պոպուլյացիաների տեղաբաշխում

DISTRICT [-kt] m 1. օկրուգ, շրջան 2. գերատեսչություն

- habitable բնակելի շրջան
- urbain քաղաքային օկրուգ

DIURON m դիուրոն (հերբիցիդ)

DIVERSITÉ f (diversitas, tis) բազմազանություն, տարատեսակություն

- biologique կենսաբազմազանություն, տարատեսակություն
- écologique էկոլոգիական բազմա-

զանություն

- génétique գենետիկական բազմազանություն
- des espèces տեսակների բազմազանություն
- des indices ցուցանիշների բազմազանություն

DOMINANCE f դոմինանտություն, գերիշխանություն: Ֆիտոսոցիոլոգիայում որևէ բուսատեսակի գերիշխանություն:

DOMINANT m (dominantus, i) դոմինանտ, գերակշռող: Կենսահամակեցության կազմի մեջ մտնող գերակշռող տեսակ:

DOMMAGE m կորուստ, վնաս

- occasionné par la grêle կարկտահարություն: Գյուղատնտեսական բույսերի ու կենդանիների կարկտահարվելը:

DORMANCE f հանգիստ, հանգըստի շրջան

- des plantes բույսերի ֆիզիոլոգիական վիճակ, որի դեպքում կըտրուկ դանդաղում է աճը և իջնում նյութերի փոխանակության ինտենսիվությունը

ant: vernalisation f

DOSE f (dosis, is) բաժնաչափ

- d'irrigation ոռոգման նորմա
 - toxique թունավոր բաժնաչափ
DRAIN m ցամաքուրդային խողովակ
 -de ceinture գոտիական ցամաքուրդ
DRAINAGE m դրենաժ, ցամաքուրդ: Պերխոնավ տեղանքից ստորգետնյա խողովակների և խոռոչների միջոցով վելցուկային ջրերի հեռացման եղանակ, որը կիրառվում է ճահիճները չորացնելու, աղուտ և ալկալի հողերը լվանալու, խորքային ջրերն իջեցնելու համար:
 - vertical ուղղաձիգ դրենաժ
DULÇAQUICULTURE f (dulcaquicultura, ae) քաղցրահամ ջրերում բնակվող կենդանիների բուծում
DUNES f pl (dunae) ավազաթմբեր

DURETÉ f DE L'EAU ջրի կոշտությունը: Կալցիումի և մագնեզիումի աղեր պարունակող ջրի որակը:
DYNAMIQUE f ANNUELLE DE L'ÉCOSYSTÈME կենսատերակրացնողի տարեկան դինամիկա
DYNAMIQUE f DES POPULATIONS բնակչության դինամիկա: Էկոլոգիայի այն բնագավառը, որն ուսումնասիրում է բույսերի և կենդանիների համակեցությունների կազմության և կառուցվածքի մեջ դիտվող փոփոխությունները:
DYSCLIMAX m (dysclimax, tis) դիսկլիմաքս
DYSTROPHIE f (dystrophie, ae) սնուցման խանգարում
 - des eaux stagnantes կանգնած ջրերում ջրի ներհոսքի նվազում

E

EAU f (aqua, ae) ջուր
 - adhésive կապված ջուր
 - aggressive ագրեսիվ ջուր
 - brute չֆիլտրված ջուր
 - dormante կանգնած ջուր
 - douce քաղցրահամ ջուր
 - dure կոշտ ջուր
 - lourde ծանր ջուր
 - mère մայրալուծույթ
 - minérale հանքային ջուր
 - plate պարզ ջուր
 - potable, - de boisson խմելու ջուր
 - rouillée ժանգաջուր
 - saumâtre աղի ջուր
 - stagnante կանգնած ջուր
 - d'absorption կլանված ջուր
 - d'alimentation սննդի մեջ գործածվող ջուր
 - de source աղբյուրի ջուր
 - du sol հողաշերտի ջուր
 -x d'arrosage ոռոգման ջրեր
 -x de drainage դրենաժային ջրեր
 -x de lessivage ալկալահանման ջրեր
 -x pluviales անձրևաջրեր, ծյունաջրեր
 -x résiduaires industrielles արդյունաբերական

նաբերական կեղտաջրեր
 -x souterraines գրունտային ջրեր
 -x superficielles մակերեսային ջրեր, վերնաջրեր
 -x souterraines ստորգետնյա ջրեր, խորքային ջրեր
 -x territoriales տարածքային ջրեր
 -x thermales տաք ջրեր
 -x usées կեղտաջրեր (խոհանոցային, կոյուղու), աղտոտված ջրեր (արդյունաբերական թափոններով)
 basses - x ջրասակավություն
 besoins en - ջրի կարիքներ
 demande en - ջրապահանջ
 distribution d' - ջրամատակարարում
 échantillonnage d' - ջրի նմուշառում
 excès de l' - ավելցուկային խոնավություն
 niveau d' - ջրի մակարդակ
 pertes en -x ջրի կորուստ
 qualité de l' - ջրի որակ
 ressources en -x ջրային պաշարներ

transparence de l' - ջրի պարզություն

vapeur d' - ջրային գոլորշի

ÉCHANGE m փոխանակում, փոխանակություն

- cellulaire բջջային փոխանակություն

- chimique քիմիական փոխանակություն

- de chaleur ջերմափոխանակություն

-s gazeux գազափոխանակություն

-s nutritifs նյութափոխանակություն

ÉCHANTILLON m նմուշ, փորձանմուշ

- de l'eau ջրի փորձանմուշ

ÉCHANTILLONAGE m 1. նմուշառում 2. աստիճանանշում, աստիճանավորում (անտառ.)

ÉCLAIRCIE f լուսառատացում, նոսրացում (անտառ.)

ÉCLAIRCISSAGE m **DE LA FOR?** T անտառի նոսրացում, հատում: Անտառի ծառերի սաղարթն ու բնափայտը ձևավորելու նպատակով կատարվող միջանցքների հատում, ծառերի հեռացում:

(անտառ.)

ÉCLUSE f ջրարգելակ

ÉCO - BIOTIQUE adj էկոբիոտիկ

facteur - էկոլոգիական միջավայրի վրա ազդող գործոն

ÉCOBUAGE m հողի մաքրում, բուսական մնացորդների հավաքում և այրում

ÉCOBUER vt հավաքել (փոցխով) և այրել բուսական մնացորդները, մաքրել հողամասը

ÉCOCIDE m էկոցիդ: էկոհամակարգի բնաջնջում քիմիական նյութերով:

ÉCOCLIMAT m էկոկլիմա
syn: microclimat m

ÉCOGRAPHIE f (ecographia, ae) էկոգրաֆիա: Շրջակա միջավայրի էվոլյուցիայի ուսումնասիրությունը:

ÉCOLOGIE f (ecologia, ae) էկոլոգիա: Կենսաբանական գիտություն, որն ուսումնասիրում է պոպուլյացիաների, համակենցությունների, կենսաերկրահամակենցությունների և կենսոլորտի կազմակերպվածությունն ու գործունեությունը:

- des animaux կենդանիների էկոլոգիա

- des essences forestières անտառային ծառատեսակների էկոլոգիա (անտառ): Կենսաբանական գիտության բաժին, որն ուսումնասիրում է ծառաբույսերի և շրջակա միջավայրի փոխհարաբերությունները:

- des plantes բույսերի էկոլոգիա

- des prés մարգագետինների էկոլոգիա

ÉCOLOGIQUE adj (ecologicus, a, um) էկոլոգիական

âge - էկոլոգիական տարիք

aggression - էկոլոգիական ագրեսիա

amplitude - էկոլոգիական լայնույթ

approche - էկոլոգիական մոտեցում

balance - էկոլոգիական հաշվեկշիռ

choc - էկոլոգիական շոկ

communauté - էկոլոգիական համակենցություն

compatibilité - էկոլոգիական համատեղելիություն

component - էկոլոգիական բա-

ղադրիչ

crise - էկոլոգիական ճգնաժամ

cycle - էկոլոգիական ցիկլ

divergence - էկոլոգիական տարամիտում

effet - էկոլոգիական ազդեցություն

équilibre - էկոլոգիական հավասարակշռություն

étude - էկոլոգիական ուսումնասիրություն

évaluation - էկոլոգիական գնահատում

facteur - էկոլոգիական գործոն

impact - էկոլոգիական ազդեցություն

mortalité - էկոլոգիական մահացություն

niche - էկոլոգիական խորշ

pyramide - էկոլոգիական բուրգ

règles - էկոլոգիական կանոններ

ressources - էկոլոգիական պաշարներ

série - էկոլոգիական շարք

stabilité - էկոլոգիական կայունություն

stress - էկոլոգիական ստրես

sureté - էկոլոգիական հուսալիություն

systeme - էկոլոգիական համակարգ

valence - էկոլոգիական արժեքականություն

ÉCOLOGUE m (ecologus, i) էկոլոգ, բնագետ

ÉCOSPHÈRE f (ecosphaera, ae) էկոսփերա: Քարոլորտը, ջրոլորտը, մթնոլորտը, կենսոլորտը ներառող ոլորտ:

ÉCOSYSTÈME m (ecosystema, tis) էկոհամակարգ: Կենդանի և անկենդան բաղադրամասերի բաց, բայց ամբողջական կայուն համակարգ, որը պայմանականորեն ստեղծվել է այս կամ այն տարածքի վրա:

- aquatique ջրային էկոհամակարգ

- continental ցամաքային էկոհամակարգ

- insulaire կղզային էկոհամակարգ

- juvénile երիտասարդ էկոհամակարգ

- de prairie տափաստանային էկոհամակարգ

-s lentiques անհոս ջրային էկոհամակարգեր

-s limniques լճաջրային էկոհամակարգեր

-s marins ծովային էկոհամակարգեր

-s montagnards լեռնային էկոհամակարգեր

-s terrestres ցամաքային էկոհամակարգեր

diversité des -s էկոհամակարգերի բազմազանություն

productivité des -s էկոհամակարգերի արդյունավետություն

ÉCOTONE m էկոտոն: Անցումային գոտի տարբեր համակենթությունների միջև:

ÉCOTOPE m (ecotopus, i) էկոտոպ: Կենսաերկրացենոզի աբիոտիկ տարրերի (էդաֆոտոպ, աերոտոպ, կլիմատոպ) հանրագումարը:

ÉCOTOXICOLOGIE f (ecotoxicologia, ae) էկոթունաբանություն: Գիտության բնագավառ, որն ուսումնասիրում է էկոհամակարգերում թունավոր գործոնների շրջապատություններն ու ազդեցությունները:

ÉCOTYPE m (ecotypus, i) էկոտիպ: Մի տեսակի տեղական պո-

պուլացիա, որը բնութագրվում է տվյալ բնակատեղիի որոշակի էկոլոգիական պայմաններին ժառանգական հարմարվողականությամբ:

- édaphique հողագրունտային էկոտիպ

-s des plantes բույսերի էկոտիպեր, որոնք հարմարվել են տվյալ էկոլոգիական պայմաններին

ÉCTOPARASITE m (ectoparasitus, i) էկտոպարազիտ: Մակաբույծ, որն ապրում է կենդանիների մարմնի վրա:

ÉDAPHIQUE adj (edaphicus, a, um) էդաֆիկ, հողային, հողագրունտային

bactérie - հողագրունտային բակտերիա

conditions - s հողագրունտային պայմաններ

facteur - հողագրունտային գործոն

réseau - հողագրունտային ցանց

ÉDAPHISME m էդաֆիզմ: Հողագրունտային ֆիզիկաքիմիական ազդեցությունը կենդանի օրգանիզմների վրա:

ÉDAPHOCLIMATIQUE adj հո-

դակլիմայական

ÉDAPHOLOGIE f (edaphologia, ae) էդաֆոլոգիա: Հողագիտության ճյուղ, որն զբաղվում է հողի և բուսականության փոխհարաբերությունների ուսումնասիրմամբ:

ÉDAPHONE m էդաֆոն: Բակտերիներից, սնկերից և նախակենդանիներից կազմված համախումբ:

ÉDAPHOTOPE m էդաֆոտոպ, բնակատեղի

ÉDAPHOTOPOGRAPHIQUE adj էդաֆոտոպոգրաֆիկական:

Միաժամանակ հողի գրունտի բնույթին և տեղագրությանը առնչվող:

ÉDIFICATEUR m (edificator, is) էդիֆիկատոր, ստեղծող, կառուցող

pl համակենթության բնույթն ու կառուցվածքը որոշող այն դոմինանտները, որոնք բնորոշում են բիոցենոզի բնութագիրն ու կարգը, այսինքն՝ հանդիսանում են միջավայր ստեղծողներ

EFFET m (effectus, i) էֆեկտ, ազդեցություն, հետևանք

- cumulatif կուտակումային ազ-

դեցուքյուն

- destructif քայքայիչ ազդեցու-
թյուն

- dévastateur ամայացնող ազդե-
ցություն

- externe արտաքին ազդեցու-
թյուն

- protecteur պաշտպանիչ ազդե-
ցություն

- résiduaire մնացորդային ազդե-
ցություն

- sélectif ընտրողական ազդե-
ցություն

- toxique chronique տևական թու-
նավոր ազդեցություն

- de serre ջերմոցային էֆեկտ

- des polluants à long terme աղտո-
տիչների տևական ազդեցություն

EFFICACITÉ f ներգործություն,
արդյունավետություն, ՕԳԳ

- anthropogène անթրոպոգեն ներ-
գործություն

- biologique կենսաարդյունավե-
տություն: Միավոր տարածքում
կենդանի օրգանիզմների առա-
ջացրած կենսազանգվածը կամ
նրա պոտենցիալ էներգիան:

- écologique էկոլոգիական արդ-
յունավետություն: Չափանիշ (աս-

տիճան), ըստ որի գնահատվում է
էներգիայի (մասն. էներգիայի հոս-
քի) փոխանցումը սննդաշղթայի
մի մակարդակից հաջորդ մակար-
դակին:

- économique des mesures sylvi-
coles անտառտնտեսական միջո-
ցառումների տնտեսական արդ-
յունավետությունը (անտառ): Օգ-
տակար արդյունքի և նրա ստաց-
ման վրա տարված փաստացի
ծախսերի հարաբերությունը՝ հաշ-
վարկված ճյուղային կամ ձեռ-
նարկության մակարդակով:

EFFLUENT m հոսքաջուր
décharge des –s հոսքաջրերի
վարնետք

limitation des –s հոսքաջրերի
սահմանափակում

neutralisation des –s հոսքաջրերի
վնասազերծում

traitement des –s հոսքաջրերի
մաքրում

ÉGOÛT m ջրհոսք

ÉLAGAGE m էտ: Ձևավորման,
ինչպես նաև աճի կարգավորման
նպատակով տնկարանի ծառերի
և թփերի ճյուղերի մասնակի հե-
ռացում: (անտառ.)

ELECTRIFICATION f (electrifi-
catio, nis) էլեկտրիֆիկացում

ÉLECTRON m (electron, i) է-
լեկտրոն

ÉLÉMENT m տարր
macro- մակրոէլեմենտ

micro- միկրոէլեմենտ

- biogène կենսածին տարր

- biologique կենսաբանական
տարր

- nutritif սննդատարր

- radioactif ռադիոակտիվ տարր

ÉLEVAGE m 1. անասնաբու-
ծություն, անասնապահություն

- bovin տավարաբուծություն

- de bergerie մսուրային անաս-
նաբուծություն

- ovin ոչխարաբուծություն

- porcin խոզաբուծություն

ferme d' - անասնաբուծական
ֆերմա

2. տնտեսություն

- gros խոշոր տնտեսություն

- petit փոքր տնտեսություն

ÉLEVEUR m անասնաբույծ,
անասնապահ

ÉLIMINATION f (eliminatio, nis)
էլիմինացիա, վերացում: Օրգա-
նիզմների ոչնչացումը արտաքին

միջավայրի բիոտիկ և աբիոտիկ
գործոնների ազդեցության հետև-
անքով:

ÉLITE f էլիտ: Խառը ցանքսից
կամ մշակվող բույսերից նոր սոր-
տի կամ տեսակի ստացման
նպատակով ընտրած անհատ,
որն իր բոլոր հատկանիշներով
պետք է գերազանցի նույն տեսա-
կի մյուս անհատներին:

EMBALLAGE m 1. փաթեթավո-
րում, 2. տարա, 3. փաթեթավոր-
ման նյութ

EMBALLER vt փաթեթավորել

EMIGRATION f (emigratio, nis)
էմիգրացիա, արտագաղթ

ÉMISSION f (emissio, nis) ար-
տանետում

inventaire des –s գազանման թա-
փոնների կադաստր

limitation des –s արտանետում-
ների սահմանափակում

monitoring des –s արտանետման
մոնիտորինգ

source des –s արտանետումների
աղբյուր

EMPOISONNÉ, E adj թունավոր-
ված, վարակված

EMPOISONNEMENT m թունա-

վորում, վարակում

EMPOISONNER vt թունավորել, վարակել (օդը)

S' թունավորվել, վարակվել
syn: intoxiquer vt

ENCLOS m հողակտոր

ENCOMBREMENT m 1. կուտակում, ծանրաբեռնում 2. խոչընդոտում, խափանում, խցանում 3. աղբոտում, աղբակալում
- par les déchets թափոնների կուտակում

ENDÉMIQUE adj n (endemicus, a, um) էնդեմիկ, տեղային: Բույսերի և կենդանիների տեսակ, որը հաճախ զբաղեցնում է աշխարհագրականորեն ոչ մեծ մարզ:

ENDOGE, **E** adj n ստորգետնյա, ընդգետնյա կյանք վարող
syn. hypogé, e

ENDOTROPHIE f (endotrophia, ae) էնդոտրոֆիա, ներսնուցում: Համակեցության մեջ օտար մարմնի զարգացումը ներթոշային ճանապարհով:

ENDOTROPHIQUE adj (endotrophicus, a, um) էնդոտրոֆիկ, ներսնուցողական

ÉNERGIE f (energia, ae) էներ-

գիա

- cellulaire բջջային էներգիա
flux d'- էներգիայի հոսք
pyramides d'- էներգետիկ բուր-

գեր

répartition d'- էներգիայի բաշխում

transferts d'- էներգետիկ փոխանցումներ

ENGIN m սարք, մեքենա, մեխանիզմ

- à creuser la terre հողափոր մեքենա

ENGORGÉ, **E** adj աղբոտած, աղբակալված, խցանված

ENGRAIS m պարարտանյութ
- à base de bactéries բակտերիական պարարտանյութեր

- chimiques քիմիական պարարտանյութեր

- complexes համալիր (մի քանի տարրեր պարունակող) պարարտանյութեր

- locaux տեղական պարարտանյութեր

- minéraux հանքային պարարտանյութեր

- organiques օրգանական պարարտանյութեր

- potassiques կալիումական պարարտանյութեր

- verts կանաչ պարարտանյութեր

ENNEMI m թշնամի

-s naturels բնական թշնամիներ

ENRICHIR vt **LE SOL** հարըստացնել, պարարտացնել հողը

ENSEMENCEMENT m ցանք

- par avion անհրաժեշտ
surface d' - ցանքատարածու-

թյուն

aire d' - ցանքատարածք

ENSILAGE m սիլոսացում
syn: ensilotage m, mise f en silo

ENSILER vt սիլոսացնել

ENTAILLE f փոս, խոռոչ, իջվածք (հողի)

ENTHALPIE f (enthalpia, ae) էնթալպիա, ջերմունակություն

ENTOMOCHORIE [-k-] f (entomochoria, ae) էնտոմոխորիա: Սերմերի, պտուղների, սպորների տեղափոխությունը միջատների կողմից:

ENTOMOGAMIE f (entomogamia, ae) էնտոմոգամիա: Փոշոտում միջատների միջոցով:

ENTOMOLOGIE f (entomologia,

ae) էնտոմոլոգիա, միջատաբանություն

- forestière անտառային միջատաբանություն: Գիտություն, որն ուսումնասիրում է անտառում բնակվող միջատները, նրանց փոխադարձ կապը ծառատեսակների հետ, զանգվածային բազմացման պատճառները, նրանց հասցրած վնասը և օգուտը: (անտառ.)

ENTOMOPHAGE adj (entomophagus, a, um) էնտոմոֆագ, միջատակեր: Հիմնականում միջատներով սնվող կենդանի կամ մակաբույծ (այս տերմինն օգտագործվում է հենց միջատների համար, այլ տեսակների համար՝ insectivore տերմինը):

ENTOMOPHILIE f (entomophilia, ae) էնտոմոֆիլիա: Բույսերի խաչածն փոշոտումը միջատների միջոցով:

ENTOPARASITE adj (entoparasitus, i) ներմակաբույծ
m էնտոպարազիտ

ENTREPRISE f **AGRICOLE** գյուղատնտեսական ձեռնարկություն

ENTROPIE f (entropia, ae) էնտրոպիա: Շրջադարձ դեպի ներս:
- structurale կառուցվածքային էնտրոպիա

ENVELOPPE f 1. թաղանթ
2. պտղապատյան
- biogéocénétique կենսատերկրագնդաին թաղանթ, կենսատերկրագնդային ծածկույթ

ENVIRONNEMENT f միջավայր, շրջակա միջավայր
- anthropogène անթրոպոգեն, մարդածին միջավայր
agriculture d' - շրջակա միջավայրի գյուղատնտեսություն

altérations de l' - շրջակա միջավայրի վատթարացում

ENVIRONNEMENTAL, E adj շրջակա միջավայրին վերաբերող, էկոլոգիական
evaluation -e շրջակա միջավայրի արժեքավորում
impact - շրջակա միջավայրի ազդեցություն

politique -e շրջակա միջավայրի քաղաքականություն

ENVIRONNEMENTALISTE m շրջակա միջավայրն ուսումնասիրող մասնագետ, էկոլոգ

ENTOMOSE f (entomosis, is) էնտոմոզ: Բույսերի հիվանդություն, որի հարուցիչները մակաբույծ միջատներն են:

ENZOOTIE f (enzootia, ae) էնզոոտիա, անասնահամաճարակ: Կենդանիների ինֆեկցիոն հիվանդությունների տարածվածությունը որոշակի տարածքի, տեղանքի, տնտեսության սահմաններում:

ENZYME m (enzyma, tis) էնզիմ: Սպիտակուցային բնույթի լուծվող ֆերմենտ, որը նյութափոխանակության ոլորտում հանդես է գալիս որպես կատալիզատոր:

ÉPANDAGE m հող մտցնելը, ցրելը, ցնցելը (պարարտանյութի)

ÉPHÉMÉROPHYTES f pl էֆեմերոֆիտներ: Բազմամյա խոտաբույսեր, որոնք տարվա անբարենպաստ շրջանն անց են կացնում հողում՝ սոխուկի, պալարի, կոճղարմատի ձևով:

ÉPIBIOSE f (epibiosis, is) էպիբիոզ: Մեկ օրգանիզմի բնակվելը մյուսի մարմնի վրա:

ÉPIDÉMIE f (epidemia, ae) էպիդեմիա, համաճարակ

ÉPIDERME m (epidermis, is) էպիդերմիս: Արտաքին ծածկող միաշերտ (երբեմն բազմաշերտ) բուսական հյուսվածք, որը ծածկում է բույսի բոլոր միամյա օրգանները՝ տերևները, շիվերը, արմատները:

ÉPIGÉ, E adj վերերկրային, հողի մակերևույթին ապրող կենդանի

ant: hypogé, e

ÉPILIMNION f էպիլիմնիոն: Մակերեսային ջրերում ապրող օրգանիզմների ամբողջություն:

ÉPIPHYLAXIE f (epiphyllaxia, ae) էպիֆիլաքսիա: Որոշ բույսերի պաշտպանվելը էկտոմակաբույծներից (վերնամաշկի հաստացում, վանող գունավորում, տիաճ հոտ և այլն):

ÉPIPHYTE adj m (epiphyton, i) էպիֆիտ: Գլխավորապես ծառերի բների և ճյուղերի վրա բնակվող բույս, որը սննդանյութերը ստանում է շրջապատող միջավայրից:

ÉPIZOOTIE f (epizootia, ae) էպիզոտիա, տեղաճարակ: Ինֆեկցիոն հիվանդության տարածվածությունը տնտեսության, շրջանի,

մարզի, հանրապետության, երկրի մասշտաբով:

ÉPUISEMENT m **DU SOL** հողի սպառվածությունը, հողի մեջ սղնդնդանյութերի նվազումը

ÉPURATEUR m (epurateur, is) գտող, մաքրող սարք կամ համակարգ

- d' eau ջրամաքիչ

- des canaux ջրանցքամաքիչ:

Մեքենա, որով ջրանցքներից հեռացնում են աղը, բույսերն ու նրանց մնացորդները, տիղմը և ջրանցքների քանդված մասերը:

- pour gaz վնասակար գազերից լրիվ կամ մասնակիորեն այլ գազերը հեռացնող սեպարատոր

ÉPURATION f (epuratio, nis) գտում, մաքրում

- des eaux usées աղտոտված ջրերի մաքրման աշխատաքներ

bassin d' - ջրամաքիչ ավազան

station d' - գտիչ կայան

syn: traitement m de l'eau

ÉQUILIBRE m հավասարակշռություն

- écologique էկոլոգիական հավասարակշռություն: Կենդանի օրգանիզմների տեսակային կազմի,

թվաքանակի, մթերատվության, տարածության մեջ տեղաբաշխման, ինչպես նաև սեզոնային փոփոխությունների, նյութերի շրջապատի և կենսաբանական այլ պրոցեսների հարաբերական կայունությունը ցանկացած բնական համակեցությունում:

ant: déséquilibre m

ERGONOMIE f (ergonomia, ae) էրգոնոմիկա

ERGONOMIQUE adj (ergonomicus, a, um) էրգոնոմիական

ÉROSION f (erosio, nis) էրոզիա, ողողամաշում

- accélérée արագացված էրոզիա
- d'irrigation ոռոգման էրոզիա
- des sols հողերի էրոզիա: Հողի վերին շերտի, ենթաշերտի քշվել-տարվելը, մթնոլորտային տեղումների, քամու, ջրերի միջոցով տեղից տեղ տեղափոխվելը:

- du vent քամու էրոզիա
- par écoulement en nappe մակերևութային էրոզիա

mécanique d' - էրոզիայի մեխանիկա

risque d' - էրոզիայի վտանգ

ESPACE m (spatium, i) 1. տա-

րածք 2. տիեզերք

- naturel բնական տարածք

- ouvert բաց տարածք

- rural գյուղական տարածք

- vert կանաչ տարածք

- vital կենսատարածք

ESPACER vt տեղաբաշխել

ESPÈCE f (species, ei) տեսակ:

Կենդանի օրգանիզմների համակարգում հիմնական կառուցվածքային միավոր, որը ներկայանում է որպես էվոլյուցիոն զարգացման որակական փուլ:

- adaptable հարմարվող տեսակ

- allopathique ալոպաթիկ տեսակ: Աշխարհագրական տարբեր շրջաններում բնակվող տեսակ:

- cosmopolitaine ամենաբնակ տեսակ

- déclinante մարող, անհետացող տեսակ

- exclusive կայուն տեսակ

- migratrice տեղաշարժվող, չվող տեսակ

- monotypique մոնոտիպ տեսակ, որը չի բաժանվում կարգաբանական ավելի փոքր տեսակների

- pionnière պիոներ տեսակ: Տեսակ, որն անմիջապես չի գտնը-

վում անհետացման վտանգի տակ, սակայն հանդիպում է առանձնյակների շատ փոքր քանակներով:

- rare հազվագյուտ տեսակ

- récente ռեցենտ, նոր հայտնըված տեսակ

plasticité de l' - տեսակի հարմարվողականություն

ESSENCE f ծառատեսակ

ESTIMATION f (estimatio, nis) գնահատում

ESTIVATION f ամառային սեզոնում որոշ տեսակների գործունեության և զարգացման ժամանակավոր դադար

ÉTABLE f գոմ

- à porcs խոզանոց

ÉTAGE m շարահարկություն (անտառ.)

- de végétation շարահարկ: Բուսական համակեցության ուղղահայաց կառուցվածքի տարր:

ÉTAMINE f (stamina, ae) առէջ: Ծաղկի գեներատիվ արական օրգան:

ÉTANCHÉITÉ f անթափանցելիություն, հերմետիկություն

ant: perméabilité f

ÉTAT m **D'EXCEPTION** արտակարգ իրավիճակ

ÉTHIOLOGIE f (ethiologia, ae) էթիոլոգիա: Գիտություն կենդանիների վարքի կենսաբանական հիմունքների վերաբերյալ:

ÉTIAGE m 1. սակավաջրություն 2. ծանծաղուտ

ÉTOLISATION f էթոլացում:

Լույսի անբավարար քանակի հետևանքով աճի թուլացում, բույսի դիմադրողականության անկում: (անտառ.)

ÉTUDE f ուսումնասիրություն, գիտական հետազոտություն -s des champs դաշտային հետազոտություններ

EURIBIONTE m էվրիբիոնտ, տարաբնակ

EURYHALIN, E adj էվրիհալին m pl տարաաղատար ջրում կամ հողում ապրող այն կենդանիները, որոնք կարող են գոյություն ունենալ միջավայրի աղիության լայն ընդգրկույթում

EURYTHERME adj (euythermicus, a, um) էվրիթերմային, տարաջերմատար organismes -s էվրիթերմ օրգա-

նիզմներ: Միջավայրի ջերմաստիճանային մեծ տատանումների պայմաններում ապրող օրգանիզմներ:

EURYTHERMIE f (eurythermia, ae) էվրիթերմիա: Լայն ջերմաստիճանային տիրույթում ապրող օրգանիզմների ամբողջությունը:

EUTROPHISATION f (eutrophisation, nis) էվտրոֆիկացիա

ÉVALUATION f գնահատում

- écotoxicologique էկոթունաբանական գնահատում

- des pâturages արոտավայրերի որակական գնահատում

ÉVAPOTRANSPIRATION f (evapotranspiration, nis) էվապոտրանսպիրացիա, գումարային գոլորշիացում

Ջրի ֆիզիոլոգիական գոլորշիացումը բույսի միջոցով:

- cuticulaire մակերևութային գոլորշիացում:

ÉVOLUTION f (evolutio, nis) էվոլյուցիա, աստիճանական զարգացում: Կենդանի օրգանիզմի պատմական փոփոխությունների անդարձելի պրոցեսը:

- de la biosphère կենսոլորտի է-

վոլյուցիա

- des écosystèmes էկոհամակարգերի էվոլյուցիա

- dynamique դինամիկ զարգացում

- du sol հողի էվոլյուցիա

EXHALAISON f (exhalatio, nis) 1. արտազատում, 2. շոգիացում, 3. հոտ

- animale կենդանուց արձակվող հոտ

EXHAURE f չորացում, ցամաքեցում

syn: assèchement m

EXO BIOLOGIE f (exobiologia, ae) էկզոբիոլոգիա, տիեզերական կենսաբանություն

EXO GÈNE adj (exogenes, is) արտածին

facteur - արտածին գործոն
ant: endogène

EXOPHYTE m (exophyton, i) էկզոֆիտ: Օրգանիզմ, որը զարգանում է բուսական հյուսվածքի ներսում:

ant: endophyte m

EXPANSION f (expansio, nis) էքսպանսիա: Բույսի կամ բույսերի համախմբի արեալի ընդարձա-

կումը, զարգացումը:

EXPLOITATION f 1. շահագործում, օգտագործում, տնտեսվարում

- de l'environnement շրջակա միջավայրի օգտագործում

- de la terre հողաշինարարություն

- des forêts անտառշահագործում (անտառ.)

- du sol հողօգտագործում
système d' – du sol հողօգտագործում

2. տնտեսություն

- agricole ֆերմերային տնտեսություն

grande - մեծ տնտեսություն

grosse - խոշոր տնտեսություն
petite - փոքր տնտեսություն

EXPONENTIEL, -LE adj ցուցադրական, ցուցանմուշային
courbe -le էքսպոնենտային, չձկվող կոր (զարգացման իմաստով)

EX SITU (loc. prép. lat.) իր բնական միջավայրից դուրս

EXTENSION f (extensio, nis) ընդարձակում, տարածում

- des espèces տեսակների տարածում

- des terrains cultivés մշակովի հողատարածքների ընդարձակում

EXTINCTION f (extinctio, nis) անհետացում, մարում, թուլացում, նվազում

F

FACTEUR m (factor, is) գործոն, ազդակ

- abiotique ֆիզիկական գործոն (արևի ռադիացիա, ջերմություն, օրգանական հարաբերական խոնավություն, տեղումներ, ռելիեֆ)
- anthropogène (ou anthropique) անթրոպոգեն, մարդածին գործոն
- biotique կենսաբանական գործոն (մակաբույծներ, գիշատիչներ, մոլախոտվածություն, բույսերի և կենդանիների հիվանդություններ)
- climatique կլիմայական գործոն
- de fertilité ֆերտիլության, պտղաբերության գործոն
- édaphique հողագրունտային գործոն, հողագոյացման միջավայրը, հողերի իրացման հնարավորությունը
- limitant ցանկացած բնույթի էկոգործոն, որն այս կամ այն չափով կարող է ներազդել որևէ տեսակի գոյատևման վրա
- écologique էկոլոգիական գործոն
- - apériodique ոչ պարբերական

էկոլոգիական գործոն

- - chimique քիմիական էկոլոգիական գործոն
- - climatique կլիմայական էկոլոգիական գործոն
- - dépendant de la densité խտությունից կախված էկոլոգիական գործոն
- - hydrologique հիդրոլոգիական էկոլոգիական գործոն
- - indépendant de la densité խտությունից անկախ էկոլոգիական գործոն
- - interspécifique միջտեսակային էկոլոգիական գործոն
- - intrinsèque բնորոշ (օրգանապես) էկոլոգիական գործոն
- - limitant սահմանափակող էկոլոգիական գործոն
- - périodique պարբերական էկոլոգիական գործոն
- - topographique տեղագրական էկոլոգիական գործոն
- - trophique սննդային, սնուցողական էկոլոգիական գործոն

FACULTATIFS m pl հողի միկրոֆլորան, որը կարող է զարգա-

նալ և՛ աերոբ, և՛ անաերոբ պայմաններում

FANAISON f թառամելը, չորանալը

- des plantes բույսերի թառամում:

Հողի ջրային հաշվեկշռի խախտման հետևանքով բույսերի ջրազրկումը:

- des plantes permanente բույսերի տևական թառամում
- des plantes temporaire բույսերի ժամանակավոր թառամում

FATIGUE f **DE LA TERRE** հողի հոգնածություն: Հողի բերրության անկում նրա ֆիզիկաքիմիական հատկությունների վատացման, հիվանդություններով, վնասատուներով և մոլախոտերով վարակվելու պատճառով:

FAUCHER vt հնձել

FAVORABLE adj (favorabilis, is) բարենպաստ, նպաստավոր

FÉCONDATION f (fecondatio, nis) բեղմնավորում, փոշոտում

- artificielle արհեստական բեղմնավորում, սերմնավորում
- in vitro (loc. prép. lat.) բեղմնավորում փորձանոթում

FÉCONDER vt փոշոտել, բեղմ-

նավորել, պտղատու դարձնել

FÉCONDITÉ f (feconditas, tis)

պտղատվություն, բերրիություն

FELDSPATH [-pat] m դաշտային սպաթ

FENAIISON f խոտհարք, խոտհունձ

- forestière անտառային խոտհարք (անտառ.)

FERME f ֆերմա, ագարակ

- à volaille թռչնաֆերմա
- d'élevage անասնապահական ֆերմա

- marine ծովային կենդանիների և բույսերի բուծման ֆերմա

FERMENTATION f (fermentatio, nis) ֆերմենտում, խմորում

FERMENTS m pl (fermenta) ֆերմենտներ, էնզիմներ, կենսակատալիզատորներ, խմորիչներ: Բոլոր կենդանի բջիջներում առկա առանձնահատուկ սպիտակուցներ, որոնք մասնակցում են օրգանիզմում նյութերի փոփոխման պրոցեսին՝ դրանով իսկ կարգավորելով նյութափոխանակությունը:

- bi երկբաղադրամասային կամ բարդ ֆերմենտներ

- dénitrificateurs ազոտազատող ֆերմենտներ
 - fixateurs de l'azote ազոտաֆիքսող ֆերմենտներ
 - humificateurs հումինացնող ֆերմենտներ
 - lactiques կաթնաթթվային ֆերմենտներ
 - mono միաբաղդրամասային կամ պարզ ֆերմենտներ
 - nitrificateurs ազոտացնող ֆերմենտներ
 syn: enzymes m pl, biocatalisateurs m pl
FERTILE adj (fertilis, e) պտղատու, բերրի, բերքատու
 ant: stérile
FERTILISATION f պարարտացում
 - du sol, de la terre հողի պարարտացում
 ant: stérilité f
FERTILISER vt բերրիացնել
FERTILITÉ f (fertilis, tis) պտղաբերություն, բերրիություն: Օրգանիզմի՝ սերունդ տալու ընդունակությունը:
 - de la terre հողի բերքատվություն

- naturelle բնական բերրիություն chute de la - բերրիության անկում
FEU m հրդեհ
 - de cîmes roulant վերին կամ սաղարթային հրդեհ (անտառ.)
FEUILLAGE m սաղարթ
FEUILLE f (folium, i) տերև:
 Բարձրակարգ բույսերի ցողունի կողքերին տեղադրված օրգան, որը կատարում է ֆոտոսինթեզի, գազափոխանակության ֆունկցիաներ:
 -s protectrices պաշտպանական տերևներ
 chute f de - տերևաթափ
FEUILLÉ, E adj սաղարթապատ
FEUILLU, E adj 1. սաղարթախիտ, տերևախիտ 2. սաղարթավոր
 forêt -e սաղարթավոր անտառ (անտառ)
FIABILITÉ f հուսալիություն
FIDÉLITÉ f տեսակի հավատարմություն
FIENTE f թռչնաղբ: Թռչնի արտաթորանքը, որն օգտագործվում է որպես օրգանական պարարտանյութ:

FILM m **D'EAU** թաղանթ (ջրի)
FILTRATION f (filtratio, nis) ֆիլտրում, գտում, քամում
FILTRE m ֆիլտր, գտիչ
 - à air օդագտիչ
 - à huile յուղագտիչ
 - sec չոր գտիչ
FILTRER vt ֆիլտրել, գտել
FIXATION f (fixatio, nis) ֆիքսում, ամրացում
 - de l'azote ազոտաֆիքսում
 - de dunes դյունների ամրացում
FLAVEUR f համ, հոտ
 syn: saveur f
FLEURIR vi ծաղկել
FLOCULANT m ֆլոկուլյանտ, փաթիլացնող, մակարդիչ
FLOCCULATION f (floculation, nis) ֆլոկուլյացիա, փաթիլացում
FLORAISON f ծաղկում: Բարձրակարգ ծաղկող բույսերի ծաղկի օրգանի զարգացման ժամանակաշրջան, որը պայմանավորում է բույսերի սեռական զարգացումը:
FLORE f (flora, ae) ֆլորա: Որոշակի տարածքում կամ երկրաբանական որոշակի դարաշրջանում աճող բուսատեսակների միասնականությունը:

FLORICULTURE f (floricultura, ae) ծաղկաբուծություն
FLUCTUATION f (fluctuatio, nis) ֆլուկտուացիա: Էկոհամակարգի դինամիկ վիճակ՝ հարաբերական հավասարակշռություն, երբ փոփոխությունները տեղի են ունենում միջին մեծության շուրջ:
 - annuelle տարեկան ֆլուկտուացիա
 - cyclique ցիկլային ֆլուկտուացիա
 - pluriannuelle բազմամյա ֆլուկտուացիա
 - saisonnière սեզոնային ֆլուկտուացիա
FLUOR m (fluor, is) ֆտոր
FLUORATION f (fluoratio, nis) ֆտորացում
FLUORÉ, E adj ֆտորացված eau - e ֆտորացված ջուր
FLUX m հոսանք, հոսելը, հոսք, արտահոսք
 - d'énergie էներգիայի հոսք
 - lumineux լուսային հոսք
 - superficiel մակերեսային հոսք
 - de la substance նյութի հոսք
FONGICIDE m (fungicid) ֆունգիցիդ, սնկասպան պեստիցիդ:

Բույսերի սնկային հիվանդությունների դեմ պայքարի քիմիական նյութ:

- organique de synthèse օրգանական սինթետիկ ֆունգիցիդ

FORESTERIE f 1. անտառագիտություն, 2. անտառաբուծություն, 3. անտառամշակում
- agricole ագրոանտառաբուծություն (անտառ.)

syn: sylviculture f

FORESTIER, ÈRE adj անտառային (անտառ.)

bandes --ères protectrices դաշտապաշտպան անտառաշերտեր
cadastre - անտառային կադաստր

écrans -s պաշտպանական անտառային գոտիներ

exploitation -ère փայտամթերման անտառամաս

feu - անտառային հրդեհ
industrie -ère անտառարդյունաբերություն

législation - ère անտառային օրենսդրություն

politique - ère անտառային քաղաքականություն

réserves -- ères անտառային ֆոնդ

sols -s անտառային հողեր
m անտառապահ, անտառատնտեսության ծառայող

pl փայտամթերումներ
FORÊT f անտառ (անտառ.)

-s claires անտառային հանդակներ

- clairsemée նոսրանտառ

- conifère փշատերև անտառ

- dense թավ անտառ

- de protection պաշտպանական անտառ

- de semence սերմային անտառ:
Անտառ, որն առաջացել է սերմերից:

- nationale, - domaniale պետական անտառ, անտառարգելոց

- steppe անտառատափաստան

- vierge կուսական անտառ

- xérophile սեզոնային արևադարձային անտառ

amélioration des - s անտառաբարելավում

aménagement des - s անտառտնտեսվարում

conservation de la- անտառի պահպանություն

de - անտառային

dénué, e de -s անտառազուրկ

dévastation des -s անտառազերծում
éclaircir la - նոսրացնել անտառը
exploitation de la - անտառահատում

incendie de - անտառային հրդեհ
industrie de - անտառարդյունաբերություն

inventaire de la- անտառի գույքագրում

parc - անտառապուրակ
plantations de --s անտառատնկում

plein, e de - անտառաշատ
privé, e de- անտառազուրկ
produits de la - անտառի բարիքներ

régénération de la- անտառի վերականգնում

pl անտառային հանդակներ
syn: bois m

FORMATION f (formatio, nis) առաջացում, ձևավորում

- cryptogamique սնկագոյացում

- des espèces տեսակաառաջացում

- des végétaux բույսերի առաջացում

- hydrogéologique հիդրոտերկրա-

բանական կազմավորում
- végétale բուսական օրգանիզմների ասոցիացիաների բնական ամբողջությունը

FOSSILISATION f (fossilisatio, nis) 1. քարանալու պրոցեսը, քարացում

2. հանածոյացում

FOURRAGE m ֆուրաժ: Հատիկային կեր եղջերավոր անասունների, ձիերի համար (գարի, վարսակ):

- concentré խտացրած կեր՝ մեծ քանակությամբ սննդարար նյութերի պարունակությամբ

- ensilé սիլոս

-s verts կանաչ կերեր (խոտը, ջրիմուռները, արմատապտուղների փրերը, թփուտների մատղաշ չիվերը)

FRACTION f **ARGILEUSE** կավային չափամաս

FRAGILITÉ f **ÉCOLOGIQUE** էկոլոգիական խոցելիություն

FRAI m ձկների ձվադրում, բեղմնավորում

FRAYÈRE f ձկների ձվադրավայր

FRIABLE adj փխրուն

FROMENT m (triticum, i) ցորեն
 - de saison աշնանացան ցորեն
 farine de - ցորենի ալյուր
 pain de - ցորենի հաց
FRUCTIFICATION f (fructificatio, nis) պտղագոյացում
FRUIT m (fructus, us) պտուղ, միրգ
 - précoce վաղահաս միրգ
 - sauvage վայրի միրգ
 - vert խակ միրգ
FUMAGE m պարարտացում
 գոմաղբով
FUMÉE f 1. ծուխ, մուր
 - pesticide վարակասպան ծուխ
 2. գոլորշի, շոգի
FUMER vi ծխալ
 vt 1. ծխահարել, գոլորշահարել
 2. պարատացնել գոմաղբով
FUMIER m գոմաղբ: Գյուղատնտեսական կենդանիների պինդ և հեղուկ արտաթորանքը, որը պարունակում է ազոտ, ֆոսֆոր, կալիում և բույսերի համար անհրաժեշտ այլ տարրեր: Այն լավաց

նում է հողի ֆիզիկամեխանիկական և քիմիական հատկությունները:

FUMIGATEUR m (fumigator, is) ֆումիգատոր, ծխահարիչ: Գյուղատնտեսական բույսերի հիվանդությունների և վնասատուների դեմ պայքարի համար կիրառվող գազամուղ մեքենա:

FUMIGATION f (fumigatio, nis) գազացում, ծխահարում: Թունավոր գազերի և գոլորշիների միջոցով գյուղատնտեսական բույսերի հիվանդությունների և վնասատուների դեմ պայքարի եղանակ:

FUMIVORE m ծխաքարշ ապարատ

FUMURE f 1. գոմաղբով պարարտացնել

2. գոմաղբ, պարարտանյութ
 - organique օրգանական պարարտանյութ

FUTAIE f 1. շինափայտեղեն

2. անտառտնկարք (անտառ.)

G

GADOUE f 1. կենցաղային աղբ
 2. կղկղանքային (մարդաղբ)

պարարտացում

GAINE f բնապատյան, տերևապատյան (pup.)

-s de pollen փոշեհատիկներ (pup.)

GARRIGUE f ցածրաձ մշտադալար թփերի համակեցություն

GAUSE, (diagramme de gause)

Հաուզեի դիագրամ

principe d'exclusion de - Հաուզեի սկզբունք: Մրցակցային բացառման սկզբունք, համաձայն որի երկու տեսակներ չեն կարող գոյատևել նույն էկոլոգիական խորշում:

GAZ m **CARBONIQUE** ածխաթթու գազ

GAZON m գազոն (անտառ.)

GELER vi սառել, ցրտահարվել

GÉLIVURE f ցրտահար փոս:

Անտառում ծառերով պաշտպանված լուսամուտ կամ փոս ընկած վայր, որտեղ վատ օդափոխության պատճառով կուտակվում է սառը օդը: (անտառ.)

GEMMULE f բողբոջիկ, կոկոնիկ

GÈNE m (genus, ris) գեն, ժառանգակիր սաղմ: Ժառանգական միավոր, որոշակի հատկանիշի զարգացումը կարգավորող քրոմոսոմի տեղամաս:

GÈNE f 1. արգելք, խանգարում (նեղում, դժվար կացություն)

2. վնաս պատճառելը

GÉNIE m ճարտարագիտու-

թյուն, ինժեներական գործ

- chimique քիմիական տեխնոլոգիա

- civil քաղաքացիական շինարարություն

- génétique գենային ինժեներիա

- rural գյուղատնտեսության մեքենայացում

- sanitaire սանիտարական գործ

GÉNÉTIQUE f (genetica, ae) գենետիկա

- des plantes բույսերի գենետիկա

GÉNOME m (genoma, tis) գենոմ:

Գենոմների ամբողջությունը, որը բնորոշ է տվյալ տեսակի օրգա-

նիզմների քրոմոսոմների հապ-
լոիդ հավաքակազմին:

GÉNOTYPE m (genotypus, i) գե-
նոտիպ: Օրգանիզմի գենետիկա-
կան (ժառանգական) կառուցված-
քը:

GÉOBOTANIQUE f (geobotanica,
ae) երկրաբուսաբանություն: Բու-
սաբանության այն ճյուղը, որն ու-
սումնասրում է երկրի մակերեսը
ծածկող բուսական համակեցու-
թյունների միացությունները և
նրանց կապը երկրաբանական
գործոնների հետ:

GÉOÉCOLOGIE f (geoecologia,
ae) երկրաէկոլոգիա: էկոլոգիայի
այն բաժինը, որն ուսումնասիրում
է էկոհամակարգերը՝ լանդշաֆտ-
ներից մինչև կենսոլորտ:

GÉOLOGIE f (geologia, ae) երկ-
րաբանություն

GÉOMORPHOLOGIE f
(geomorphologia, ae) գեոմորֆոլո-
գիա, երկրաձևաբանություն

GÉOPHAGE adj n (geophagus a,
um) գեոֆագ, հողակեր: Օրգա-
նիզմ, որը հող է ուտում՝ նրա մեջ
պարունակվող օրգանական նյու-
թերով սնվելու համար:

GÉOPHYTE f (geophyton, i) գեո-
ֆիտ: Բազմամյա բույս, որի վե-
րականգնողական բողբոջները և
սննդանյութերի կուտակումները
գտնվում են ստորգետնյա օրգան-
ներում (կարտոֆիլ, շուշանազգի-
ներ, կոճղարմատային բույսեր և
այլն): Գեոֆիտը բույսերի կեն-
սածներից մեկն է և պատկանում
է կրիպտոֆիտներին:

GERME m 1. սաղմ, էմբրիոն
(կենսա)

2. սերմնարան, ընծյուղ (բսբ)

3. մանրէ, հարուցիչ

GERMER vi 1. ծել, ծլարձակել,
ընծյուղել
2. բուսնել (նաև՝ կարտոֆիլի
ծլելը)

GERMICIDE adj մանրէասպան,
սաղմնասպան

GERMINATION f (germinatio,
nis) 1. ծլարձակում

2. սաղմնավորում

- des graines սերմերի ծլումը

GESTION f կառավարում, գոր-
ծավարում

- des écosystèmes էկոհամակար-
գերի կառավարում

- des ressources naturelles բնական

պաշարների պլանային կառավա-
րում (շահագործում և պահպա-
նում)

GLISSEMENT m **DE TERRAIN**
սողանք, սահք

GLUCOSE f (glucosis, is) գլյուկո-
զա, խաղողաշաքար

GOUDRON m ծյութ

- synthétisé սինթեզված ծյութ

GRADIENT m գրադիենտ, աս-
տիճականություն: Ձևաբանական
կամ ֆիզիոլոգիական հատկա-
նիշների օրինաչափ քանակական
փոփոխությունը ծվի, սաղմի կամ
օրգանի, ինչպես նաև հասուն օր-
գանիզմի առանցքներից մեկի եր-
կայնքով:

- énergétique էներգիայի գրա-
դիենտ

GRAMINÉES f pl (graminae) հա-
ցազգիներ, դաշտավուկազգի-
ներ: Միաշաքիլ միամյա, երկամ-
յա, բազմամյա հիմնականում՝ խո-
տակերպ բույսեր:

plantes - հացազգի բույսեր

GRANGE f 1. հացահատիկի
պահեստ, շտեմարան, 2. ծածկ-
ված կալսատեղ

GRANIVORE adj հատիկավոր-
ներով սնվող, սերմնակեր
m pl հատիկավորներով սնվող

կենդանի օրգանիզմներ

GRANULE m հատիկ: Պարար-
տանյութերի և անասնակերերի ո-
րոշ տեսակներ՝ հատիկավորված
ծևով:

GRANULÉ, E adj հատիկավոր

GRANULOMÉTRIE f հատիկա-
չափություն

GREFFAGE m կտրոնավորում:
Բույսի արհեստական զարգաց-
ման եղանակ:

GREFFE f կտրոն: Կտրոնավոր-
ման համար բույսից վերցրած
որևէ մաս:

GRÉGAIRE adj հոտային
instinct - հոտային բնազդ

GRÉGARISE m գրեգարիզմ

GRÊLE f կարկուտ

GRENIER m ամբար

- à blé ցորենի շտեմարան

- à foin խոտի մարագ

GRÉSIL m մանրակարկուտ

GRUAU m ծավար, մանրածա-
վար

GRUMEAU m գուղձ

GUI m սպիտակ ճագոմ (բսբ.)
GUILDE f խումբ, զուգակցություն
GYPSAGE m հողի պարարտա

ցում գիպսով
GYPSOPHILE adj գիպսոֆիլ, գիպսասեր

H

HABITAT m բնակատեղի: Հիմնականում մեկ տեսակով զբաղեցված բիոտոպի մի մասը:

HABITUS [-us] m հաբիտուս: Կենդանու կամ բույսի արտաքին տեսքը, դրանց արտաքին հատկանիշների ամբողջությունը:

HALOPHILE adj (halophilus, a, um) հալոֆիլ, աղասեր

f բույս, որն ապրում է գերաղի հողերում

HALOPHYTES f pl հալոֆիտներ: Աղակալած հողերում աճող բույսերի էկոհամակարգ:

HARMONISATION f (harmonisation, nis) համապատասխանեցում, ներդաշնակում: Շրջակա միջավայրի կանոնավորմանը, նորմալացմանն ուղղված միջոցառում:

HASARD f d'EROSION էրոզիայի վտանգ

HECTARE m հեկտար

HÉLICIDE m (helicid, i) հելիցիդ: Կակղամորթներին ոչնչացնող, սպանող պեստիցիդ:

syn: molluscicide m

HÉLOPHILE adj f (helophilus, a, um) հելիոֆիլ, արևասեր: Բուսա-

տեսակ, որի ֆոտոսինթետիկ ակտիվությունը առավելագույնին է հասնում լրիվ լուսավորության պայմաններում:

cont: sciaphile

HÉLOPHYTE adj f (helophyton) հելոֆիտ, ճահճաբույս: Զրային բույս՝ տիղմում ընկղմվող կոճղարմատով:

HÉMIPARASITE adj m (hemiparasitus, i) հեմիպարազիտ, կիսամակաբույծ: Զրորոֆիլային բույս, որի ֆոտոսինթետիկ ակտիվությունը անբավարար է սեփական կարիքները հոգալու համար:

HÉMISPHERE f (hemisphaera, ae) կիսագունդ

- Nord հյուսիսային կիսագունդ

- Sud հարավային կիսագունդ

HERBE f (herba, ae) խոտաբույս

- folle մոլախոտ

-s fourragères ֆուրաժային խոտաբույսեր

lutte contre les mauvaises -s պայքար մոլախոտերի դեմ
mauvaise - մոլախոտ

HERBEUX, SE adj խոտային, ճմային, ճմառատ

terres -ses ճմային հողեր
HERBICIDE adj (herbicidus, i) հերբիցիդ, խոտասպան
 m հերբիցիդ: Նյութ, որն օգտագործվում է անցանկալի բույսերը ոչնչացնելու համար:
 - sélectif ընտրողական հերբիցիդ
 - non sélectif ընդհանուր բնաջրնջող հերբիցիդ
HERBIER m հերբիում
HÉRBIVORE adj խոտակեր
 m pl խոտակեր կենդանիներ
 syn: phytophage
HÉRÉDITÉ f (hereditas, tis) ժառանգականություն
HÉRITAGE m **GÉNÉTIQUE** գենետիկական ֆոնդ
HERMAPHRODISME m (hermaphrodismus, i) հերմաֆրոդիզմ, երկսեռություն: Բնական երկսեռությունը տարածված է կենդանական աշխարհում և հատուկ է փափկամորթներին, խեցգետնակերպերին, որդերին և այլն:
 ***HERSAGE** m տափանում, փոցխում
 ***HERSER** vt տափանել, փոցխել

HÉTÉROGÉNITÉ f (heterogenitas, tis) տարատեսակություն, անհամասեռություն
HÉTÉROSE f adj (heterosis, is) հետերոզիս: Բույսերի և կենդանիների հիբրիդային առաջին սերնդի աճի արագացում, չափերի մեծացում, կենսունակության և պտղավետության բարձրացումը ծնողական ծների համեմատությամբ:
HÉTÉROTROPHE adj n (heterotrophus, a, um) հետերոտրոֆ, տարասուն: Օրգանիզմ, որը որպես էներգիայի և ածխածնի աղբյուր օգտագործում է այնպիսի բարդ մոլեկուլներ, ինչպիսին է գլյուկոզան:
HÉTRAIE f հաճարկուտ (անտառ.)
HÊTRE m հաճարենի, հաճարի (անտառ.)
HIBERNAGE m ցուրտ շրջանին (ծնունդ) կենդանիների պոպուլյացիայի հարմարվելու երևույթը (օր. ծնեռնաքունը որջում, չուն և այլն)
HIBERNATION f (hibernatio, nis) ծնեռնաքուն (կենդանիների)
HOMOCHROMIE [-k] f (homo-

chromia, ae) համագունության երևույթը տեսակի և նրա միջավայրի միջև
HOMOGENE adj միատարր, համասեռ
HOMOGÉNÉITÉ f (homogeneitas, tis) 1. համասեռություն, միատարրություն
 2. միասնականություն
HORTICULTURE f (horticultura, ae) այգեգործություն, հողագործություն, ծաղկաբուծություն
 - forcée ջերմոցային այգեգործություն
HOUBLON m 1. գայլուկ 2. գայլուկասերմ
HOUILLE f քարածուխ
HOUPIER m ծառի գազաթը: Առանցքային և կողային երիտասարդ ճյուղերի բողբոջներից առաջացած ծառի վերին սաղարթի 1/3 կազմող մասը: (անտառ.)
HUMANISATION f (humanisatio, nis) հումանիզացիա: Շրջակա միջավայրի տնտեսվարման հայեցակետ:
HUMIDE adj խոնավ
HUMIDIFIER vt խոնավացնել
HUMIDIMÈTRE m գետնահո-

ղային խոնավաչափ
HUMIDITÉ f խոնավություն
 - absolue բացարձակ խոնավություն
 - atmosphérique մթնոլորտային խոնավություն
 - de l'air օդի խոնավություն
 - disponible բուսականության համար օգտագործելի խոնավություն
 - relative հարաբերական խոնավություն
 - du sol գետնահողային խոնավություն
 syn: hygrométrie f
HUMIFICATION f (humificatio, nis) հումիֆիկացում: Մանրէների մասնակցությամբ, խոնավության և մթնոլորտային թթվածնի առկայությամբ օրգանական մնացորդների՝ հումուսի վերածվելու կենսաբանական պրոցեսը:
HUMIQUE adj (humicus, a, um) հումուսային, բուսահողային
 acide - հումուսային թթու
HUMUS [-us] m (humus, i) հումուս: Հողի բարձրագույն մոլեկուլային օրգանական նյութ, որն առաջանում է բույսերի և կենդանի-

ների մնացորդների, դրանց կենսագործունեության նյութերի քայքայման հաշվին: Հումուսը լավացնում է հողի ֆիզիկաքիմիական հատկությունները, բարձրացնում հողի բերրիությունը:

- biologique կենսահումուս
- brut անմշակ հումուս

HYBRIDATION f (hybridatio, nis) հիբրիդացում: Հիբրիդների առաջացման կամ ստացման պրոցես:

HYBRIDE m (hybridus, i) հիբրիդ, խառնածին: Ստացվում է գենոտիպորեն տարբեր օրգանիզմների գենետիկական միացման հետևանքով:

HYDRATES DE CHARBONE m pl ածխաջրեր

HYDROBIOLOGIE f (hydrobiologia, ae) ջրակենսաբանություն

HYDROBIONTE adj n հիդրոբիոնտ, ջրաբնակ

HYDROBIOSPHERE f (hydrobiosphaera, ae) ջրակենսոլորտ

HYDROCARBURE f ածխաջրածին

HYDROCHIMIE f (hydrochemia, ae) ջրաքիմիա

HYDROCHORIE [-k-] f (hydro-

choria, ae) հիդրոխորիա: Ջրի միջոցով որոշ բարձրակարգ բույսերի սերմերի, միկրոօրգանիզմների տարածումը:

HYDROFUGATION f ջրամեկուսացում

HYDROGÈNE m (hydrogenium, i) ջրածին: Քիմիական տարր, որը մտնում է բոլոր օրգանական նյութերի կազմության մեջ:

- sulfuré ծծմբաջրածին

HYDROGÉOCHIMIE f (hydrogeochemia, ae) հիդրոտերկրաքիմիա, ջրատերկրաքիմիա

HYDROGÉOLOGIE f (hydrogeologia, ae) հիդրոտերկրաբանություն, ջրատերկրաբանություն: Ստորգետնյա ջրերն ուսումնասիրող գիտություն:

HYDROGRAPHE m հիդրոգրաֆ, ջրագիր

- de crue վարարման ջրագիր
- syn: hydrogramme m

HYDROGRAPHIE f հիդրոգրաֆիա, ջրագրություն

HYDROLOGIE f (hyrdologia, ae) հիդրոլոգիա, ջրաբանություն: Ջրոլորտն ուսումնասիրող գիտություն:

- appliquée կիրառական հիդրոլոգիա

- continentale ցամաքի հիդրոլոգիա

- de l'ingénieur ճարտարագիտական հիդրոլոգիա

- de surface մակերևութային հիդրոլոգիա

- des zones arides չոր գոտու հիդրոլոգիա

- marine (océanographique) օվկիանոսագրություն

- urbaine քաղաքների հիդրոլոգիա

recherche en - հիդրոլոգիական հետազոտություններ

syn: potamologie f, limnologie f, glaciologie f

HYDROLOGIQUE adj (hydrologicus, a, um) ջրաբանական

HYDROLOGUE m, f հիդրոլոգ, ջրաբան

HYDROLYSE f (hydrolysis, is) հիդրոլիզ, ջրատարրալուծում

HYDROMÉCANISATION f ջրամեքենայացում

HYDROMÉLIORATION f ջրաբարելավում

HYDROMÉTÉOROLOGIE f

հիդրոօդերևութաբանություն

HYDROMÉTRIE f ջրաչափություն

HYDROMODULE m (hydromodulus, i) հիդրոմոդուլ: Որոշակի ժամանակաընթացքում գյուղատնտեսական այս կամ այն մշակաբույսի կողմից օգտագործած ջրի քանակը (լիտր/վրկ/հա):

HYDROMORPHE adj գերխոնավ

syn: engorgé, e

HYDROMORPHIE f ճահճացում

HYDROPHILE adj (hydrophilus, a, um) հիդրոֆիլ, ջրասեր

organisme - ջրասեր, խոնավասեր օրգանիզմ

HYDROPHYTES f pl հիդրոֆիտներ, ջրաբույսեր: Բույսերի էկոլոգիական տիպեր, որոնք աճում են ջրային միջավայրում:

HYDROSPHERE f (hydrosphaera, ae) հիդրոսֆերա, ջրոլորտ: Ջրածծկույթի ամբողջականությունը, որը կազմում է երկրագնդի 7/10 -ը (միայն համաշխարհային օվկիանոսին բաժին է ընկնում Երկիր մոլորակի ջրերի 97,4 %-ը, մայր-

ցամաքային անշարժ սառցաշերտերին՝ ընդամենը 2,6 %):

HYDROTECHNIQUE [-k-] f
հիդրոտեխնիկական շինարարություն

HYDROTOPE m (hydrotopus, i)
հիդրոտոպ, խոնավացված բնական տեղի

HYDRURE m ջրածնի միացություն

HYGIÈNE f (hygiēna, ae) հիգիենա

- alimentaire սնման հիգիենա
- de l'eau ջրի հիգիենա
- de l'environnement շրջակա միջավայրի հիգիենա
- du milieu միջավայրի առողջությանն ուղղված միջոցառումների ամբողջություն

HYGROGRAPHE m հիգրոգրաֆ, խոնավագիր: Օդի հարաբերական խոնավության փոփոխությունները գրանցող սարք:

HYGROMÈTRE m (hygrometer, i) խոնավաչափ: Օդում ջրային գոլորշիների քանակը որոշող սարք:

- à cheveu մազավոր խոնավաչափ

HYGROMÉTRIE f (hygrometria, ae) հիգրոմետրիա, խոնավաչափում

- des sols հողերի խոնավության ռեժիմը

HYGROPHILE adj n (hygrophilus, a, um) հիգրոֆիլ, խոնավասեր: Օրգանիզմ, որի զարգացման համար պահանջվում է օդի բարձր խոնավություն:

HYGROPHYTE adj f (hygrophyton, i) ջրաբնակ, ջրի մեջ ապրող բույս

HYGROSCOPIE f (hygroscopia, ae) ջրունակություն: Հողի՝ ջուր կլանելու և պահելու հատկությունը:

HYPERARIDE adj գերչոր, անջրդի, անպտուղ

HYPOGÉ m օրգանիզմ, որը ստորգետնյա կյանք է վարում
ant: épigé m

HYPISO-OMBRIQUE adj բարձրության և տեղումների հետ կապված

HYPISO - THERMIQUE adj (hypo- thermicus, a, um) բարձրության և ջերմաստիճանի հետ կապված

I

ICHTYOPHAGE [-k] adj (ichthyophagus, a, um) իխտիոֆագ, ձկնակեր, ձկնասուն
syn: piscivore

IMMIGRATION f (immigratio, nis) իմիգրացիա, ներհոսք, ներգաղթ

IMMOBILISATION f DE

L'AZOTE (immobilisatio, nis) ազոտասեռում, ազոտաֆիքսում: Մոլեկուլային ազոտի տարածումը ազոտ ֆիքսող բակտերիաների կողմից:

IMPACT [-k-] m (impact) ներգործություն, ազդեցություն
- environnemental շրջակա միջավայրի ազդեցություն

INCINÉRATION f (incineratio, nis) այրում, կիզում, մոխրացում

INDEX m ցուցանիշ, դասիչ
- de surface foliaire բուսածածկույթի խտության աստիճան

INDICE m 1. ցուցանիշ, ցուցիչ
- de pollution աղտոտվածության աստիճան

- de qualité de l'environnement շրջակա միջավայրի որակական

ցուցանիշ

2. ախտանիշ

INDIVIDU m (individum, i) ինդիվիդում, անհատ, առանձնյակ

INDUSTRIE f 1. արդյունաբերություն

2. արդյունաբերական ծեռնարկություն

3. արդյունաբերության ճյուղ

- agroalimentaire գյուղմթերքների
- des bois փայտարդյունաբերության փայտամշակման արդյունաբերություն

- de transformation վերամշակող արդյունաբերություն

- minière հանքային արդյունաբերություն

INDUSTRIEL, LE adj արդյունաբերական

déchets -s արդյունաբերական թափոններ

INFILTRATION f (infiltratio, nis) ինֆիլտրացիա, ներթափում, ներծծում

INFLAMMABILITÉ f D' UN VÉGÉTAL բույսի բռնկելիությունը, դյուրավառությունը

INFLUENCE f (influenza, ae) ազդեցություն, ներգործություն

-anthropogène անթրոպոգեն ազդեցություն

- négative բացասական ազդեցություն

INFLUENCER vt ազդել, ներգործել

INGRÉDIENT m (ingrediens, tis) ինգրեդիենտ, բաղադրամաս

INJECTION f **D' ARGILE** կավավորում

INONDATION f հեղեղում: Ջրավազանների, գետերի և ջրատարների մակարդակի բարձրացման հետևանքով տեղանքի՝ ջրով ծածկվելը:

INONDER vt հեղեղել

INSALUBRE adj (insaluber, is)

1. անառողջ 2. վնասակար
ant: salubre

INSECTE m (insectus, i) միջատ

- nuisible վնասատու միջատ

- résistant aux insecticides ինսեկտիցիդների նկատմամբ կայուն միջատ

- utile օգտակար միջատ: Կնասատու միջատներին ոչնչացնող միջատ:

INSECTICIDE adj m (insecticid, us n) ինսեկտիցիդ, միջատասպան

ինսեկտիցիդ: Տնտեսության մեջ կամ բնական համակեցություններում վնասատու միջատներին ոչնչացնելու համար օգտագործվող նյութ:

- minéral հանքային ինսեկտիցիդ

- végétal բուսական ինսեկտիցիդ

INSECTIFONGICIDE m ինսեկտիֆունգիցիդ: Միջատասպան նյութ, որն օգտագործվում է և՛ միջատներին, և՛ սնկերին սպանելու համար:

INSECTIVORE adj (insectivorus, a, us) միջատակեր
m pl (insectivora) միջատակերներ

INSERTION f (insertio, nis) ինսերցիա: Առանձնյակի կամ խմբի մուտքը իր համար նոր միջավայր:

IN SITU (loc. prép. lat.) իր բնական միջավայրում

INSTRUMENTS ARATOIRES m pl երկրագործական գործիքներ

INSULARITÉ f (insularitas, tis) կղզիացում, կղզիացվածություն

INTÉGRATION f (integratio, nis) ինտեգրացում, ինտեգրում, ներ-

գրավվելը, ներառում, մասերի ամբողջացում: Առանձնյակի և կոլեկտիվի բաղադրատարրերի և ամբողջության փոխհարմարվելը նոր միավորում ձևավորելու համար:

INTENSIFICATION f (intensificatio, nis) ինտենսիֆացում: Առավել արդյունավետ, արտադրողական դարձնելը:

- de l'agriculture գյուղատնտեսության ինտենսիֆացում

INTENSIFIER vt ինտենսիֆացնել, բարձրացնել արդյունավետությունը

INTENSITÉ f (intensivitas, tis) ինտենսիվություն, ուժգնություն, լարվածություն

- du flux solaire արևի ճառագայթների հոսքի ինտենսիվությունը

INTERACTION f (interactio, nis) փոխազդեցություն, փոխներգործություն

INTERCALATION f (intercalatio, nis) ինտերկալացիա: Կենսաբանական համակարգում նոր կառուցվածքի երևան գալը:

INTERDÉPENDANCE f a փոխկախվածություն: Կենսոլորտի

բաղադրատարրերի փոխադարձ կախվածությունը:

INTERVENTION f **ANTHROPOGÈNE** անթրոպոգեն միջամտություն

INTOXICATION f (intoxicatio, nis) թունավորում

- par le mercure սնդիկով թունավորում
ant.. détoxication f

INTRODUCTION f **DES PLANTES** բույսերի ինտրոդուկցիա: Տվյալ տարածքում այլ երկրամասի ծագում ունեցող բույսերի ներդրում: (անտառ.)

INTRUSION f (intrusio, nis) ներթափանցում, ներխուժում

INVASION f (invasio, nis) ինվազիա, ներխուժում

1. համակեցության մեջ նոր տեսակների ներթափանցումը

2. օրգանիզմի վարակումը կենդանի մակաբույծներով

IODATION f (iodatio, nis) յոդացում

IODE m (iodum, i) յոդ: Քիմիական տարր, որն անհրաժեշտ է մարդու և կենդանիների օրգանիզմների համար:

ION m (ion, is) իոն
IRRADIATION f (irradiatio, nis) իռադիացիա, ճառագայթում, տարածում
IRRÉVERSIBILITÉ f անշրջադարձելիություն (էվոլյուցիայի գլխավոր և կարևոր օրենքներից մեկը)
IRRÉVERSIBLE adj անշրջելի, անդարձելի, վերջնական
IRRIGATION f (irrigatio, nis) ի-

ռիգացիա, ոռոգում (արհեստական եղանակով)
 - au goutte à goutte կաթիլային ոռոգում
 canal d' - ոռոգման ջրանցք
 dose d' - ոռոգման նորմա
 système d' - ոռոգման համակարգ
IRRIGUER vt ոռոգել
IULICIDE m (iulicid) յուլիցիդ: Յուլիկասպան պեստիցիդ:

J

JACHÈRE f արտի հանգիստ, ցել, հերկադուլ, հարոս
 - annuelle երկդաշտություն
 - improductive խամ հող, կորդ
 - verte կանաչ ցել
 terre en - հարոս թողած վարելահող
JACHÉRER vt ցել անել
JARDIN m այգի, պարտեզ
 - des plantes բուսաբանական այգի

- fruitier պտղատու այգի
 syn: verger m
JARDINAGE m այգեգործություն, պարտիզպանություն
JAROVISATION f յարովիզացիա, զարնանացում: Բույսերի գեներատիվ զարգացման արագացումը՝ ջերմաստիճանի և մի քանի այլ արտաքին գործոնների ազդեցության տակ:

L

LABOUR m (labor, is) 1. վար, հերկ, 2. վարելահող, 3. վարատեղ
 - en billons ակոսային վար
 - en planche մարգային վար
LABOURAGE m վար: Հողի մշակման հիմնական եղանակներից մեկը, որը կիրառվում է հողի կառուցվածքը, նրա ֆիզիկամեխանիկական հատկությունները բարելավելու, ջուր կուտակելու, մոլախոտերի, վնասատուների դեմ պայքարելու նպատակով:
 - léger մանրավար
 - moyen միջին վար
 - à bras ձեռքով կատարվող վար
 - à plat մակերեսային վար
 - à profond խորը վար
 - d'automne հողի ցրտահերկային մշակում
 - par étage հարկային վար: Ըստ հողի ուղղահայաց կտրվածքի՝ շերտերով վար:
 terre en - վարելահող, վարած արտ
 pl վարատեղ

LABOURER vt վարել, հերկել
LABOUREUR m հողագործ
LAC m լիճ
 - endoréique անհոս լիճ
 - salé աղահամ լիճ
 - temporaire ցամաքող լիճ
LACHURE f թողք (ջրի)
LACTOSÉRUM [-ɔ m] m (lactoserum, i) կաթնաշիճուկ
 - industriel արդյունաբերական կաթնաշիճուկ
LACUNE f (lacuna, ae) փոսորակ
LACUSTRE adj լճային
 plantes -s ջրային բույսեր
LAGUNE f (laguna, ae) ծովալճակ, բուստալճակ
LAME f D' EAU D' IRRIGATION ջրման շերտ
LAPIDICOLE adj n լապիդիկոլ: Քարերի ու ապառաժների արանքում աճող, ապրող կենդանի օրգանիզմ:
LARVES f pl թրթուրներ: Անողնաշարավոր և որոշ ողնաշարավոր (ծկներ, երկկենցաղներ) կենդանիների անհատական զարգացման հետադմնային փուլը,

որոնց ծվերի մեջ պալարանյութ-
ը անբավարար են սաղմի մոր-
ֆոգենոզն ավարտելու համար:

LATENCE f (latentia, ae) ծած-
կընթաց շրջան

LATIFOLIÉ, E adj լայնատերև
LÉGISLATION f օրենսդրու-
թյուն

- agricole գյուղատնտեսական օ-
րենսդրություն

- écologique էկոլոգիական օ-
րենսդրություն

- forestière անտառային օրենս-
դրություն

LÉGUME m բանջար, բանջա-
րեղեն

- à bulbe սուխուկաբանջար

- feuille տերևաբանջար

- fruit պտղաբանջար

- racine արմատաբանջար

- vivace բազմամյա բանջար

LÉGUMIER, ÈRE adj բանջա-
րային

culture -ère բանջարարտադ-
րություն, բանջարեղենի մշակում

LENTIQUE adj (lenticus, a, um)
լենտիկ, անհոս, անշարժ ջրերին
վերաբերող

contr: lotique

LESSIVAGE m լվացում, լուծա-
գատում, ալկալահանում

- du sol հողի լվացում

eaux de - լուծագատման, ալկա-
լահանման ջրեր

syn: percolation f

LEVURES f pl խմորիչներ: Միա-
բջիջ սնկեր, որոնք օգտագործ-
վում են գյուղմթերքները և կերերը
տարբեր նպատակներով խմորե-
լու համար: Անվանում են նաև
մակարդ, թթխմոր, մերան:

- chimiques քիմիական խմորիչ-
ներ

- de bière գարեջրի խմորիչներ

LIGNEUX, SE adj 1. ծառանման,

2. փայտանյութային, բնափայտի
plante -se ծառանման բույս

m 1. բնափայտ 2. փայտանյութ

LIGNIVORE adj փայտանյութով
սնվող (օր. termite տերմիտ, մե-
ծա-մրջյուն)

LIMACE f (limax, cis) լորձնեակ,
կակղամաշկ

LIMACIDE m (limacid) լիմացիդ,
խխունջասպան: Անխեցի ցամա-
քային խխունջներին ոչնչացնող
քիմիական նյութ:

LIMBE m տերևաթերթիկ, վա-

հանիկ (բսբ.)

LICHEN [-k-] m քարաքոս

LIMITE f սահման

- admissible թույլատրելի սահ-
ման

- - maxima առավելագույն
թույլատրելի սահման

LIMIVORE adj լիմիվոր: Ջրային
միջավայրում ապրող մնացորդա-
կեր օրգանիզմ, որը կլանում է
տիղմը, նստվածքները:

LIMNICOLE adj n լիմնիկոլ, լճե-
րում ապրող, լճաբնակ

LIMNICULTURE f (limnicultura,
ae) լիմնիկուլտուրա: Կանգնած
ջրավազաններում, գլխավորա-
պես լճերում, լճակներում ապրող
կենդանիների բուծում:

LIMON m 1. տիղմ 2. ավազա-
կավ

- argileux կավային տիղմ

LIMONEUX, SE adj 1. տիղմա-
յին, տղմոտ

2. ավազակավակրային

LIQUIDE adj (liquidus, a, um) հե-
ղուկ, հոսող

m հեղուկ, լուծույթ

- purin գոմաղբահեղուկ, կոյա-
ջուր: Գոմաղբից գատված հեղու-

կը, որն օգտագործվում է որպես
օրգանական պարարտանյութ:

LITHOSPHERE f (lithosphaera,
ae) լիթոսֆերա, քարոլորտ: Երկ-
րակեղևի մակերեսային մասը՝
մոտ 20կմ խորությամբ:

syn: sial m

LITIÈRE f 1. գոմափռոց, ցամ-
քար

2. անտառային թաղիք (ան-
տառ.)

LOESS m լյոս, փխրահող

LOGEMENT m բնակատեղի

LOTIQUE adj (loticus, a, um) լո-
տիկ, հոսքաջրային

LUPIN m (lupinus, i) լյուպեն
(բսբ.), անասնակեր

LUTTE f պայքար

- biologique կենսաբանական
պայքար

- contre les insectes պայքար մի-
ջատների դեմ

- contre les champignons պայքար
սնկերի դեմ

- écologique էկոլոգիական պայ-
քար, գոյության պայքար: Դարվի-
նի էվոլյուցիոն տեսության հիմնա-
կան հասկացություններից մեկը,
որն իր մեջ է առնում առանձնյակ-

ների ու արտաքին միջավայրի տարբեր գործոնների բոլոր փոխհարաբերությունների ամբողջությունը:

méthode de - պայքարի եղանակ

LUZERNE f (luzerna, ae) առվույտ

LYSIMÈTRE m լիզիմետր: Հողերի լվացումը չափող սարք:

MAB (Man and Biosphere) ՅՈՒՆԵՍԿՈ-ի կողմից 1970-ականներին մշակված մի ծրագիր, որի նպատակն է կենսոլորտի վրա մարդու ունեցած գործունեության հետևանքով առաջացած ազդեցությունների ուսումնասիրությունը

MACROPHYTES f pl (macrophytes) մակրոֆիտներ: Անգեն աչքով տեսանելի ջրային բույսերի ամբողջությունը (օր. nymphaea նունուֆար):

ant: microphytes f pl

MAGASIN m **À BLÉ** ցորենի ամբար

MAÏS [mais] m եգիպտացորեն

MALNUTRITION f (malnutritio, nis) թերսնում

MAMMIFÈRE adj կաթնասուն

m pl (mammalia) կաթնասուններ: Քորդավորների տիպի կենդանիների դաս:

MAQUIS m թավուտ (անտառ.)

MARAIS m ճահիճ

- tourbeux տորֆային ճահիճ

syn: marécage m

M

MARASME m (marasmus, i) քայքայվող, ոչնչացող բուսականություն

MARE f ջրափոս

MARÉCAGE m ճահիճ, ճահճուտ

MARÉCAGEUX, SE adj ճահճային

terre - se ճահճահող

MARÉE f մակընթացություն

MARNE f կավակրաքար

MARQUAGE m **DES ANIMAUX** կենդանիների նիշավորում

MARTELAGE m ծառերի խառնում, նշվարկում (անտառ)

MASQUE m **D'ÉTANCHÉITÉ** հակածծանցումային դիմաշերտ (էկրան)

MASSE f (massa, ae) զանգված

- sèche չոր զանգված

MASSIF m **FORESTIER** թավուտ: Բարձր խտության և լրիվության անտառամաս: (անտառ)

MATIÈRE f (materia, ae) նյութ

- biogène կենսածին նյութ

- brute անմշակ նյութ

- colorante ներկանյութ

- s dissoutes լուծված մասնիկներ
- s fécales ֆեկալ արտադրանք:

Մարդու կղանքի և մեզի խառնուրդ, որն օգտագործվում է որպես պարարտանյութ:

- grasse ճարպանյութ, ճարպ
- inorganique անօրգանական

նյութ

- nutritive սննդանյութ
- organique օրգանական նյութ
- s premières հումք
- s premières de récupération երկրորդային հումք

- sèche չոր նյութ

MATURITÉ f **PHYSIOLOGIQUE** (maturitas physiologica) ֆիզիոլոգիական հասունություն (պտղի)

MÉCANISATION f մեքենայացում

- agricole գյուղատնտեսական մեքենայացում

MÉDECINE f **VÉTÉRINAIRE** (medicina veterinaria) անասնաբուժություն

MÉGATHERMES m pl բուսատեսակներ, որոնց աճի համար պահանջվում են բարձր ջերմություն և խոնավություն

MÉLANGE m խառնուրդ

- nuisible վնասակար խառնուրդ

MÉLANISME m (melanismus, i)

1. մելանիզմ, պիգմենտավորում (սևաթավորում) կենդանիների մոտ

2. մուգ գունավորված առանձնյակների թվի ավելացումը պոպուլյացիայում

3. կենդանական հյուսվածքներում մեծ քանակությամբ մուգ մելանինի ավելացումը

MERCURE m (mercurius, i) սնդիկ

à – սնդիկային

MERCURIEL, LE adj (mercurialis, e) սնդիկային
syn: hydrargyrique

MÉRISTÈME m (meristema, tis) մերիստեմ, գոյացնող հյուսվածք

MÉSOFAUNE f (mesofauna, ae) մեզոֆաունա: Հողաբնակ կենդանիների աշխարհը:

MÉSOLOGIE f (mesologia, ae) մեզոլոգիա: Շրջակա միջավայրն ուսումնասիրող գիտություն:

MESURE f 1. չափս 2. չափում 3. միջոցառում

- s agrotechniques ագրոտեխնիկական միջոցառումներ
- s biologiques կենսաբանական

միջոցառումներ

MÉTABOLISME m (metabolismus, i) մետաբոլիզմ,

նյութափոխանակություն: Միջանկյալ փոխանակություն, զանազան ֆերմենտային ռեակցիաների ամբողջականություն, որն ընթանում է բջջիջներում՝ ապահովելով բարդ նյութերի ճեղքումը, դրանց սինթեզը և փոխադարձ փոխարկումները:

MÉTABOLITE m (metabolitus, i) մետաբոլիտ, նյութափոխանակության արգասիք Նյութ, որը օրգանիզմներում նյութափոխանակության ընթացքում ենթարկվում է քիմիական փոխարկումների

MÉTAL m (pl - aux) մետաղ

MÉTALLOPHYTE f (metallophyton, i) մետալոֆիտ: Բուսատեսակ, որն ապրում է որոշ ծանր մետաղներով ախտահարված հողերում:

MÉTAMORPHOSE f (metamorphosis, is) մետամորֆոզ, կերպարանափոխություն

- animale կենդանիների մետամորֆոզ: Հետսաղմնային զար-

գացման ընթացքում օրգանիզմի կազմության վերափոխություն, որի ընթացքում թրթուրը վերածվում է հասուն առանձնյակի:

- végétale բույսերի մետամորֆոզ: Բույսերի հիմնական օրգանների ծեփափոխություն? կապված ֆունկցիաների կամ կենսապայմանների փոփոխման հետ:

MÉTÉOROLOGIE f (meteorologia, ae) օդերևութաբանություն

MÉZOPHILE adj n (mesophilus, a, um) 1. մեզոֆիլ: Ջերմության և խոնավության միջին պայմաններով բավարարվող օրգանիզմ:

2. բույսի տերևի մսալի կամ հիմնական հյուսվածքը

MÉZOPHYTES f pl մեզոֆիտներ: Չորասեր, միջին չորադիմացկունության բույսեր:

MÉZOTROPHE adj (mesotrophus, a um) մեզոտրոֆ

ո pl մեզոտրոֆներ: Հանքային տարրերի չափավոր պարունակությամբ հողերում ապրող բույսեր:

MICA m փայլար, թիթղոն

MICROBE m (microb) միկրոբ, մանրէ

- aérobie աերոբ մանրէ
- anaérobie անաերոբ մանրէ
MICROBIOLOGIE f (microbiologia, ae) մանրէակենսաբանություն

MICROBIOLOGISTE m մամրէակենսաբան

MICROCÉNOSE f (microcenosis, is) միկրոցենոզ, մանրէացենոզ, մանրէների համակեցություն

MICROCLIMAT m (microclima, tis) միկրոկլիմա: Փոքրածավալ տարածքներում իշխող կլիմայական պայմաններ:

MICROCOSME m (microcosmus, i) միկրոկոսմոս, աշխարհի մանրապատկերը

MICROÉLÉMENT m միկրոտարր

MICROFERTILISEUR m միկրոպարարտանյութ: Միկրոտարրեր պարունակող պարարտանյութ, որը շատ կարևոր է բույսերի նորմալ զարգացման համար:

MICRO-ORGANISME m (micro-organismus, i) միկրոօրգանիզմ, մանրէ: Միայն մանրադիտակով տեսանելի մանրագույն օրգանիզմ:

- aquatique ջրային մանրէ
MICROPHAGE m (microphagus, i) միկրոֆագ: Ողնաշարավորների արյան սպիտակ գնդիկների՝ լեյկոցիտների ձևերից մեկը:

MICROPOLLUANTS m pl աղտոտող մանրէներ

MIGRATION f (migratio, nis) միգրացիա, տեղաշարժ: Համակարգում կենդանի օրգանիզմների, քիմիական տարրերի տեղաշարժը:

- des éléments biogènes կենսածին տարրերի տեղաշարժը

- des éléments nutritifs սննդատարրերի տեղաշարժը

MILDIOU m միլդյու, չոռ (խաղողի սնկային հիվանդություն), կեղծ ալյուրացող

MILIEU m միջավայր
- acide թթու միջավայր
- basique հիմնային միջավայր
- aquatique ջրային միջավայր
- biophysique կենսաֆիզիկական միջավայր

- d'habitation բնակության միջավայր: Բիոտիկ և աբիոտիկ կոնկրետ պայմանների ամբողջությունը, որի մեջ ապրում է տվյալ ա-

ռանձնյակը, պոպուլյացիան կամ տեսակը:

- environnemental շրջակա միջավայր

- halomorphe աղային միջավայր

- marin ծովային միջավայր

- naturel բնական միջավայր

- saxicole քարքարոտ միջավայր

capacité limite du - միջավայրի

սահմանային ընդունակություն

résistance du - միջավայրի դի-

մադրողականություն

MILLET m կորեկ

MIMÉTISME m (mimetismus, i) միմետիզմ: Մի տեսակի կենդանիների իմիտատոր նմանությունը թշնամիներից ինչ-որ ձևով պաշտպանված այլ տեսակի (մոդել) հետ:

- batésien բեյթսյան միմետիզմ: Գիշատիչներից պաշտպանված և չպաշտպանված կենդանիների նմանությունը (բազմաթիվ ճանճերի, թիթեռների նմանությունը մեղուներին, կրետներին, իշամեղուներին):

- de coloration, homochromie f գունանմանություն

- de forme նմանաձևություն, հա-

մատիպություն

- mullérien մյուլլերյան միմետիզմ: Գիշատիչներից պաշտպանված կենդանիների մի քանի տեսակներ /ասենք՝ թունավոր/ արտաքինով նման են իրար և առաջացնում են միմիկրիայի «օղակ»:

MINÉRAL, E adj (mineralis, e) հանքային

chimie -e անօրգանական

քիմիա

eau - e հանքային ջուր

nutrition -e հանքային սնուցում

substance -e հանքանյութ

m հանքանյութ

pl հանածոներ

MINÉRALISATEUR, RICE adj

հանքայնացնող

MINÉRALISATION f (mineralisatio, nis) միներալիզացիա, հանքայնացում: Հողում նյութերի ֆիզիկաքիմիական հատկությունների ձեռքբերումը:

- de l'eau ջրի հանքայնացում

MINIMUM m **SANITAIRE** [յm]

սանիտարական մինիմում: Անտառնոտեսական և անտառշահագործման ընթացքում պարտա-

դիր կիրառվող միջոցառումներ:
(անտառ)

MITOCHONDRIE [-k-] f
(mitochondria, ae) միտոքոնդրիում:
էուկարիոտ բջջի օրգանոիդ, որն
ապահովում է օրգանիզմը էներ-
գիայով:

MOLLUSCOCIDE m մոլյուսկո-
ցիդ: Կակղամորթներին ոչնչաց-
նող պեստիցիդ:

MOLLUSQUE m (molluscum, i)
կակղամորթ կենդանի

MONITORING [-ing] m մոնիտո-
րինգ, դիտանց

- agroécologique ագրոէկոլոգիա-
կան մոնիտորինգ, որն ուղղված է
էկոլոգիաագրոքիմիական գնա-
հատմանը

- biologique կենսաբանական մո-
նիտորինգ, որի խնդիրն է որոշել
կենսոլորտի բաղադրամասերի
բիոտիկ վիճակը, նրա ռեակցիան
անթրոպոգեն ներգործության
նկատմամբ

- écologique էկոլոգիական մոնի-
տորինգ: Ներառում է բնական
շրջակա միջավայրի անթրոպո-
գեն փոփոխությունների կրկնվող
դիտարկումների համակարգը:

- edaphoécologique հողաէկոլո-
գիական մոնիտորինգ

- géophysique երկրաֆիզիկական
մոնիտորինգ: Ուղղված է որոշելու
աբիոտիկ և մակրո ու միկրոբա-
դադրամասերի ռեակցիան:

- sanitaire սանիտարական մոնի-
տորինգ

- de distance դիստանցիոն մոնի-
տորինգ

MONOCARPIEN, NE adj

1. միապտուղ 2. մեկ անգամ
պտղաբերող

ant: polycarpie, ne

MONOCULTURE f (monocultura,
ae) մոնոմշակություն: Տարիներ
շարունակ միևնույն դաշտում ա-
նընդմեջ մշակվող բույս:

MORTALITÉ f (mortalitas, tis)
մահացություն: Պոպուլյացիանե-
րում առանձնյակների մահացման
ինտենսիվությունը:

MORT - BOIS m ցածրարժեք
ծառուտ (անտառ.)

MOTTE f հողակոշտ, հողա-
գրունտն արմատներին կպած
հող

MOUSSE f մամուռ

MOUSSERON m մարգագետ-

նային կոճղասունկ

MUCORINÉES f pl (mucorinae)
միկորիզային սնկեր

MUE f կենդանիների մաշկի
պարբերական փոփոխումը
(փետրափոխություն, մազաթո-
ղություն, եղջերափոխություն)

MUTUALISME m (mutualismus,
i) մուտուալիզմ: Օրգանիզմի հա-
մատեղ գոյատևման ձև, երբ հա-
մաբնականները չեն կարող գո-
յատևել մեկն առանց մյուսի:

MYCÉLIUM [ɔm] m (mycelium,
i) միցելիում, սնկամարմին: Սնկի

վեգետատիվ մարմինը

MYCOCÉNOSE f (mycocenosis,
is) միկոցենոզ, սնկերի համակե-
ցություն

MYCORHIZE f (micorhiza, ae)
միկոռիզա, սնկարմատ: Բարձրա-
կարգ բույսերի արմատների հա-
մաբնակությունը սնկերի միցե-
լիումների հետ:

syn: association f mycorhizienne

MYRMÉCOPHAGE adj (myrme-
cophagus, a, um) մրջնակեր, մրջյուն-
ներով սնվող

N

NATALITÉ f (natalitas, tis) ծնելիություն: Բազմացման հաշվին պոպուլյացիաներում նոր առանձնյակների երևան գալու ինտենսիվությունը:

NATURE f (natura, ae) 1. բնություն 2. բնույթ

- du sol հողի բնույթ

NÉCROPHAGE adj n նեկրոֆագ, գիշակեր (լեշակեր)

NECTON m ջրային կենդանիների տեսակ, որն ակտիվորեն տեղաշարժվում է ջրի մեջ

NEMATOCIDE m (nematicid) նեմատիցիդ, ճիճվասպան միջոց

NEMATODES m pl (nematoda) նեմատոդներ: Առաջնախոռոչային որդերի դաս:

- de blé ցորենի լարորդ

- des plantes բույսերի նեմատոդներ: Մշակովի և վայրի բույսերի վնասատուներ՝ կլոր որդերի դասից:

NEMATODOSES f pl (nematodoses) նեմատոդոզներ: Բույսերի և կենդանիների հիվանդություններ, որոնք հարուցում են նեմատոդներ:

որը:

NÉOENDÉMISME m

(neoendemismus, i) նեոէնդեմիզմ:

Նոր առաջացած տեսակների էնդեմիզմ:

NÉO - ENDÉMIQUE adj նեոէնդեմիկ

NÉRITIQUE adj միջին խորության ջրերի

NERVURES f pl ջղեր

- des plantes բույսերի ջղերը:

Տերևաթիթեղներում փոխադրող խոթերի համակարգ, որի միջոցով իրականացվում է նյութերի փոխադրումը:

NEUSTON m ջրի մակերեսին ապրող ջրային կենդանիների ամբողջությունը

NEUTRALISATION f (neutralisatio, is) չեզոքացում, վնասագերծում, վարակագերծում

- de l'eau ջրի վնասագերծում

- du sol հողի վնասագերծում

NEUTRALISME m (neutralismus, i) նեյտրալիզմ, չեզոքություն: Փոխազդեցության բացակայություն նույն համակեցությունում ապրող

տեսակների միջև:

NEUTRE adj (neutalis, e) չեզոք

NEUTROPHILE adj նեյտրոֆիլ, չեզոք

f չեզոք՝ ph=7 հողերում ածուխ բույս

NICHE f ÉCOLOGIQUE էկոլոգիական խորշ: Միջավայրի բոլոր այն գործոնների ամբողջությունը, որոնց շրջանակներում հնարավոր է տեսակի գոյությունը բնության մեջ:

- spatiale տարածական խորշ

- trophique սննդային խորշ

amplitude de la - խորշի ամպլիդուդա

barycentre de la - խորշի ծանրության կենտրոն

étendue de la - խորշի տարածվածություն

NICKEL m նիկել

NICOTINE f նիկոտին

NIELLE f մրիկ: Բույսերի սնկային հիվանդություն:

NITRATES m pl նիտրատներ: Ազոտական թթվի աղեր

NITRIFICATION f (nitrificatio, nis) նիտրացում, ազոտացում:

Նիտրացնող բակտերիաներով

հողում, ջրամբարների ջրում պարունակվող ամոնիակային աղերի վերածումը բույսերի կողմից յուրացվող նիտրատներով:

NITRITES m pl նիտրիտներ: Ազոտային թթվի աղեր

NITROPHILE adj (nitrophilus, a, um) նիտրոֆիլ, ազոտասեր

plante- բուսատեսակ, որը նախընտրում է ազոտաթթվական աղերով հարուստ հողերը

NIVEAU m մակարդակ

- de l'eau ջրի մակարդակ

- des eaux souterraines ստորգետնյա ջրերի մակարդակ

- de base d'érosion էրոզիայի հիմնամակարդակ

- de pollution աղտոտվածության մակարդակ

- de vie կենսամակարդակ

- phréatique գրունտային ջրերի մակարդակ

NIVELER vt 1. հարթաչափել, մակարդակաչափել

2. համահարթել

- la surface հավասարեցնել մակերևույթը

NOCIVITÉ f (nocivitas, tis) վնասակարություն

syn: nuisance f, noxologie f
NODOSITÉ f (nodositas, dis)
 հանգուցավորություն: Որոշ բույսերի արմատների հիպերտրոֆիա՝ պայմանավորված ազոտի փոխակերպիչ սինթետիկների առկայությամբ:
NOMADISME m (nomadismus, i) քոչվոր կենսաձև
NON-CORRODABILITÉ f կոռոզիադիմակայություն
NOOSPHERE f (noosphaera, ae) նոոսֆերա, մարդդոլորտ: Կենսոլորտի նոր վիճակը, երբ մարդու գիտակցական գործունեությունը դառնում է նրա զարգացման գլխավոր գործոնը:
NORME f (norma, ae) նորմա, ստանդարտ, նորմատիվ
 - écologique էկոլոգիական նորմատիվ
 - toxicologique տոքսիկոլոգիական նորմատիվ

NOXOLOGIE f (noxologia, ae) նոքսոլոգիա, վնասագիտություն
NUCLÉOTIDES m pl (nucleotida) նուկլեոտիդներ
NUISANCE f (noxa, ae) 1. վնաս, վնասակարություն
 victime de - վնասակարության զոհ
 2. խոչընդոտ, արգելք
NUISIBLE adj (noxius, a, um) վնասակար
 m վնասատու մակաբույծ
NUTRIMENTS m pl սննդարար նյութեր
NUTRITION f (nutritio, nis) սնուցում, կերակրում
 - des plantes բույսերի սննդառություն
NYCTHERMAL, E adj (nycthermalis, e) շուրջօրյա, օրական
 rythme - կենդանի օրգանիզմի գործունեության և հանգստի հերթազարկությունը 24-ժամյա ցիկլի ընթացքում

O

OBÉSITÉ f **DES GRAINES** սերմերի լիքություն, տոռուզություն (սերմերի ցանքային ցուցանիշ)
OBSERVATION f (observatio, nis) դիտարկում
Océanographie f (oceanographia, ae) օվկիանոսագրություն
Océanologie f (oceanologia, ae) օվկիանոսագիտություն
Oïdium [-jɔm] m (oidium, i) օիդիում, ալյուրացող (գ.տ.): Բույսերի, խաղողի սնկային հիվանդություն:
OLIGOTROPHE adj (oligotrophus, a, um) օլիգոտրոֆ, սակավասունդ
 lac - լուծված հանքային տարրերով աղքատ քաղցրահամ ջրամբար
 plante- օլիգոտրոֆ բույս: Աղքատ հողերում աճող բույս:
OMBROPHILE adj (ombrophilus, a, um) խոնավ մթնոլորտում զարգացող, խոնավասեր
 forêt - խոնավասեր անտառ (անտառ.)
 plantes - s խոնավասեր բույսեր
OMBREUX, SE adj ստվերոտ

f pl ստվերաբույսեր
OMBRIQUE adj տեղումների հետ կապված, տեղումնային
OMBROPHILE adj անձրևասեր
 f pl օմբրոֆիլներ: Բույսեր, որոնք ունեն մակերեսային արմատային համակարգ և օգտվում են մթնոլորտային տեղումներից հողի վերին շերտերում գոյացած խոնավությունից:
OMNIVORE adj (omnivorus, a, um) ամենակեր
 syn: omniphage
ORAGE m 1. ամպրոպ 2. փոթորիկ, մրրիկ
ORDURE f աղբ, աղբավայր
 - ménagère կենցաղային աղբ
 dépôt d'-s աղբանոց, աղբահոր
 traitement des -s աղբի մնացորդների վերամշակում
 utilisation des -s աղբի մնացորդների ուտիլիզացիա
ORGANISATION f **DES LOISIRS** ժամանցի կազմակերպում:
 Շրջակա միջավայրի պահպանման ուղղված քաղաքականություն:
ORGANISME m (organismus, I)

օրգանիզմ: Կենսաբանական ամբողջություն, որը կազմված է իրար հետ սերտորեն կապված որոշակի տարրերից, որոնց փոխհարաբերությունները և կառուցվածքը համապատասխանում են դրանց ֆունկցիաներին:

- aquatique ջրային օրգանիզմ
- filtreur ֆիլտրող օրգանիզմ
- orophile լեռնաբնակ օրգանիզմ
- pathogène հիվանդահարույց, ախտածին օրգանիզմ
- réophile հոսքասեր (հոսող ջրերում ապրող) օրգանիզմ
- terrestre ցամաքային օրգանիզմ

ORIFICE m հերժանցքիկ

ORNITHOCHORIE [-k-] f զոոխորիա թռչունների միջոցով

OROGRAMME m (orogramma, tis) օռոգրամա: Լեռնային տեղանքում էկոլոգիական գործոնների տևական փոփոխականության վիճակների, պայմանների գրաֆիկական պատկեր:

OROPHILE adj n (orophilus, a, um) օռոֆիլ: Օրգանիզմ, որը հարմարվել է լեռների էկոլոգիական պայմաններին:

OSMOSE f (osmosis, is) օսմոս:

Նյութերի դիֆուզիան թաղանթի միջոցով

OVAIRE m (ovarium, i) 1. սերմնարան 2. պտղագոյացում

OVICIDE adj ծվասպան

m օվիցիդ: Պեստիցիդի տեսակ, որն օգտագործում են հիմնականում միջատների ձևերը ոչնչացնելու համար:

OVULE m (ovulum, i) սերմնաբողբոջ, սերմնասկզբնակ

OXYDANT, E ACIDIFIANT, E adj օքսիդացնող, թթվեցնող

OXYDATION f (oxydation, nis) օքսիդացում

OXYDE m (oxydum, i) օքսիդ, թթվուկ

- de carbone ածխածնի օքսիդ

OXYGÈNE m (oxygenium, i)

թթվածին

- dissous լուծված թթվածին cycle de l'- թթվածնի շրջապտույտը

OZONATION f (ozonation, nis) օզոնացում, օզոնահարում, օզոնավորել: Օդը և ջուրը օզոնի ներգործությանը ենթարկելը՝ վարակազերծելու նպատակով:

P

PALÉOÉCOLOGIE f

(paleoecologia, ae) պալեոէկոլոգիա:

Գիտության ճյուղ, որն ուսումնասիրում է էկոլոգիական այն պայմանները, որոնք բնորոշ են կենսոլորտին երկրաբանական դարաշրջանի էվոլյուցիոն շրջանի կամ էկոհամակարգերի առաջացմամբ և պատմական զարգացմամբ:

PALUDISME m (paludismum, i) ճահճատենդ

PANICULE f (panicula, ae) ծաղկաբույլ

PARABIOSPHÉRIQUE adj պարաբիոսֆերիկ, մերձկենսոլորտային

(parabiosphaericus, a, um) zone - մերձկենսոլորտային գոտի

PARADE f NUPTIALE ամուսնական սիրատածում

PARASITE m (parasitus, i) պարազիտ, մակաբույծ

ecto- էկտոպարազիտ

endo- էնդոպարազիտ

-s animaux կենդանական մակա-

բույծներ (որդեր, միջատներ և այլն)

-s végétaux բուսական մակաբույծներ (բակտերիաներ, սնկեր)

PARASITISME m (parasitismus, i) պարազիտիզմ, մակաբուծում

PARC m պուրակ, անտառապուրակ

- de réserve արգելոց

- national պարկ-արգելոց, ազգային պարկ

- naturel բնական արգելոց

- régional տարածաշրջանային ազգային պարկ

PARCAGE m 1. անասնաշենք

2. շրջափակված արոտավայր

3. պահեստարան (գոմարբի)

PARCELLE f (parcella, ae) անտառաբաժին (անտառ.)

PARTHÉNOGÉNÈSE f (parthenogenesis, is) պարթենոգենեզ, կուսածնություն: Օրգանիզմի սեռական զարգացման ձևերից մեկը, որի դեպքում իգական սեռական բջիջները զարգանում են առանց բեղմնավորման:

PATHOGÈNE adj (pathogenes, is)

պաթոգեն, ախտածին

PATHOLOGIE f (pathologia -ae)
պաթոլոգիա, ախտաբանություն

1. շեղում նորմալ զարգացումից

2. գիտության բնագավառ, որն ուսումնասիրում է օրգանիզմում ախտաբանական գոյացությունները և պրոցեսները

- des plantes բույսերի պաթոլոգիա

PÂTURAGE m արոտավայր
- alpestre ալպյան արոտավայր
- arrosé ողողվող արոտավայր
- artificiel արհեստական արոտավայր

- forestier անտառային արոտավայր

- inondé par les crues de printemps ողողովի արոտավայր

- naturel բնական արոտավայր
- paludéen ճահճային արոտավայր

de - արոտավայրային, արոտային

- d'ensemencement ցանովի արոտավայր

- d'été ամառային արոտավայր
- d'hiver ձմեռային արոտավայր

PÂTURE f 1. կեր (անասունի)

donner la - կերակրել (անասունների)

2. արոտ, արոտատեղ
système de - արոտային համակարգ

PÂTURER vi արածել
vt արածեցնել

PÂTURIN m մարգագետնային սիզախոտ

PAYSAGE m լանդշաֆտ, բնահամալիր, բնակար

- agricole ագրոլանդշաֆտ

- anthropogène անթրոպոգեն

լանդշաֆտ
- écologique էկոլոգիական լանդշաֆտ

PÊCHERIE f ձնկորսավայր, ձկնորսություն

PÉDOBIONTE m պեդոբիոնտ, հողաբնակ: Հողի մեջ բնակվող կենդանի

օրգանիզմ:

syn: endogé m

PÉDOCLIMAX m (pedoclimax, tis) պեդոկլիմաքս: Կլիմաքս, որը պայմանավորված է հողի էվոլյուցիայով:

PÉDOFAUNE f (pedofauna, ae)
պեդոֆաունա: Հողաբնակ կենդանի

նի օրգանիզմների ամբողջությունը:

PÉDOFLORE f (pedoflora, ae)
պեդոֆլորա: Քարաբնակ բույսերի ամբողջությունը:

PÉDOGÉNÈSE f (pedogenesis, is)
պեդոգենեզ: Հողերի ծագումը և առաջացումը մայրական ապարներից:

PÉDOLOGIE f (pedologia, ae)
պեդոլոգիա, հողագիտություն
PÉDOLOGIQUE adj հողային, հողագիտական
profil - հողային տրամատ (պրոֆիլ)

PÉDOLOGUE m հողագետ
PÉLAGIQUE adj (pelagicus, a, um) պելագիկ, ծովային, ծովաբնակ

faune - ծովային ֆաունա
PÉLAGOS [-os] m ծովաբնակ կենդանիների ամբողջությունը, ծովային կենդանական աշխարհը

PELOUSE f փոքր մարգագետին, բացատ

PENTE f լանջ (լեռան)

PÉPINIÈRE f տնկարան: Այն տարածությունը, ուր աճեցվում է պտղատու մշակաբույսերի, խա-

ղողի և անտառի տնկանյութը: (անտառ.)

PERCHIS m ծողան: Մատղաշին հաջորդող ծառուտի հասակային փուլ: (անտառ.)

PERCOLATION f (percolatio, nis)

1. ֆիլտրացիա, զտում, քամում

2. ներթափանցում

PÉRIMÈTRE m պարագիծ

- humecté թրջված պարագիծ

- de protection պահպանության գոտի

- de protection sanitaire սանիտարական պահպանության գոտի

PÉRIODE f DE CROISSANCE DES VÉGÉTAUX բուսաճի շրջան

PÉRIODICITÉ f պարբերականություն

- des espèces տեսակների պարբերականություն

- de productivité պտղաբերման պարբերականություն, որը կախված է ծառատեսակների կենսաէկոլոգիական առանձնահատկություններից

PERMÉABILITÉ f (permeabilitas, tis) թափանցելիություն, անցանելիություն

- de l'eau ջրաթափանցելիություն

- du sol հողի թափանցելիություն
- effective արդյունավետ թափանցելիություն

ant: imperméabilité f

PERSISTENCE f (persistencia, ae)
պերսիստենտություն, կայունություն

- écologique նյութի կենսաբանական ակտիվության տևողությունը

- des pesticides պեստիցիդների կայունությունը

- des sols հողերի կայունություն

PERTE f կորուստ

- à l'écoulement անծրային հոսքի կորուստ

- de chaleur ջերմակորուստ

- s naturelles բնական կորուստներ

PESTICIDE m (pesticid) պեստիցիդ: Քիմիական միացություն, որն օգտագործվում է բույսերի, գ/տ մթերքների, բնափայտի պահպանության, կենդանիների արտաքին մակաբույծներին ոչնչացնելու համար:

- antiappétant ախորժակը փակող պեստիցիդ

- appétitif ախորժաբեր պեստի-

ցիդ

- attractif գրավչանյութ

- chimio-stérilisant ստերջացնող

պեստիցիդ (քիմ.)

- répulsif վանող պեստիցիդ

fumée - վարակասպան ծուխ

PÉTALE m պսակաթերթիկ:

Բույսերի ձևափոխված տերևը՝ հաճախ վառ գունավորված, որը կազմում է ծաղկի պսակի մի մասը:

PÉTIOLE m (petiolus, i) կոթուն, տերևակոթ: Տերևի նեղ, ճյուղանման մասը՝ տերևաթիթեղի և ընծյուղի ծոցի միջև:

PEUPLEMENT m 1. բնակեցում
2. բնակչություն, ցեղախումբ, պոպուլյացիա

3. կենդանա(անասնա)բուծություն

4. ծառուտ, տնկարկ (անտառ.)

PHANÉROPHYTE adj f (phanerophyton, i) ֆաներոֆիտ: Բուսատեսակ, որի բողբոջները գտնվում են գետնից 25 սմ բարձրության վրա:

PHARMACOPÉE f **DES INSECTICIDES** (pharmacopoea insecticidium) ինսեկտիցիդների ֆարմակո-

պեա: Միջատասպան բուժամիջոցների ծեռնարկ:

PHÉNOLOGIE f (phenologia, ae) ֆենոլոգիա: 1. Կենդանիների կյանքի (թռչունների երգ, չու, կերպարանափոխություն, ծմբռում և այլն) և բույսերի կյանքի (ծլարծակում, տերևակալում, ծաղկում, տերևաթափ) ժամանակաշրջանային երևույթների փոփոխությունների ուսումնասիրությունը՝ կախված կլիմայական պայմաններից և տարվա եղանակից:

2. որևէ տեսակի կյանքի տարբեր փուլերի նկարագրությունը

PHÉNOLOGIQUE adj ֆենոլոգիական, բուսապարբերագիտական

PHÉNOMÈNES CATASTROPHIQUES m pl աղետաբեր երևույթներ

PHÉNOTYPE m (phenotypus, i) ֆենոտիպ: Օրգանիզմի էլեմենտար հատկանիշները՝ ֆենների ամբողջությունը, որոնք որոշում են նրա կառուցվածքի և կենսագործունեության անհատական առանձնահատկությունները՝ կախված միջավայրի պայմաններում

գենոտիպի փոխազդեցությունից:

PHÉNURON m ֆենուրոն: Համատարած ներգործության սիստեմային հերբիցիդ անցանկալի ծառաբույսերն ու թփուտները ոչնչացնելու համար:

PHÉROMONE m pl ֆերոմոններ: Կենսաբանական ակտիվ նյութեր, որոնք կենդանիների կողմից արտազատվում են արտաքին միջավայր և յուրահատուկ ձևով ազդում են նույն տեսակի այլ առանձնյակների վարքի կամ ֆիզիոլոգիական վիճակի վրա:

PHOSPHATES m pl ֆոսֆատներ: ֆոսֆորական թթվի աղեր, որոնք օգտագործվում են որպես ֆոսֆորական պարարտանյութ:

PHOSPHORE m (phosphorus, i) ֆոսֆոր

PHOSPHORITES f pl ֆոսֆորիտներ: Ֆոսֆորով հարուստ նստվածքային ապարներ, որոնցից ստանում են ֆոսֆորական պարարտանյութ:

PHOSPHOREUX, -SE adj (phosphoricus, a, um) ֆոսֆորական acide - ֆոսֆորական թթու

PHOTOPHOBE adj n ֆոտոֆոբ, լուսավախ: Վառ լուսավորություն չսիրող օրգանիզմ:

PHOTOSYNTHESE f (photosynthesis, is) ֆոտոսինթեզ, լուսասինթեզ: Կենսաբանական պրոցես, երբ կանաչ բույսերը և ֆոտոսինթեզ կատարող միկրոօրգանիզմներն արեգակի ճառագայթային էներգիան վերափոխում են քիմիական էներգիայի՝ օրգանական նյութի:

syn: assimilation f chlorophyllenne

PHOTOTROPHIQUE adj ֆոտոտրոֆ, լուսասուն

micro-organisme – լուսասինթեզող մանրէ

PHOTOTROPISME m (phototropismus, i) ֆոտոտրոպիզմ, լուսապարբերություն

PHRÉATIQUE adj գրունտային

PHYSIOLOGIE f (physiologia, ae) ֆիզիոլոգիա, բնախոսություն

- des plantes բույսերի ֆիզիոլոգիա

PHYTOCÉNOSE f (phytocenosis, is) ֆիտոցենոզ, բուսահամակեցություն: Էկոհամակարգում բուսական այն համակեցությունը, ո-

րը բնորոշվում է բույսերի որոշակի կազմով, կառուցվածքով, փոխհարաբերությամբ:

- forestière անտառային համակեցություն

PHYTOCLIMAT m ֆիտոկլիմա: Բուսականության, հիմնականում անտառի ազդեցության ներքո ձևավորված կլիմա:

PHYTOCLIMOGRAMME m (phytoclimogramma, tis) բույսերի զարգացման համար լավագույն կլիմայական պայմանների գրաֆիկ

PHYTODYNAMIQUE f (phytodynamica, ae) ֆիտոդինամիկա: Բույսերի աշխարհագրությանն առնչվող ժամանակագրական երևույթների՝ սուկցեսիաների տեղաշարժերի ուսումնասիրությունը:

PHYTOGÉOGRAPHIE f (phytogeographia, ae) բույսերի աշխարհագրություն

PHYTOMASSE f (phytomassa, ae) ֆիտոմասա, բուսազանգված: Մեկ միավոր տարածքում բույսի կենսազանգվածը՝ արտահայտված չոր քաշով:

PHYTONCIDE m (phytoncid) ֆիտոնցիդ: Բույսերի կողմից արտազատվող կենսաբանական ակտիվ նյութ, որը սպանում է մարդ-ներին կամ ճնշում նրանց աճը:

PHYTOPARASITE m (phytoparasitus, i) բուսամակաբույծ

PHYTOPATHOLOGIE FORESTIÈRE f անտառային ֆիտոպաթոլոգիա (անտառ): Կենսաբանական գիտության բնագավառ, որն ուսումնասիրում է անտառային բույսերի և բնափայտի հիվանդությունները, նրանց առաջացման պատճառները, հարուցիչները, բույսերի և արտաքին միջավայրի փոխազդեցությունները, բույսերի իմունիտետը տարբեր հիվանդությունների նկատմամբ:

PHYTOPHAGE adj (phytophagus, a, um) ֆիտոֆագ, բուսակեր

PHYTOPHARMACIE f (phytopharmacia, ae) բուսադեղագործություն

PHYTOPHILE adj n (phytophilus, um) ֆիտոֆիլ, բուսասեր օրգանիզմ

PHYTOPLANKTON m (phytoplankton, i) ֆիտոպլանկտոն: Զրա-

յին միաբջիջ բուսական օրգանիզմների ամբողջություն (հատկապես՝ algae - ջրիմուռներ):

PHYTOSANITAIRE adj (phytosanitaris, a, um) ֆիտոսանիտարական, բուսաառողջապահական m բուսապաշտպան միջոց **PHYTOSOCIOLOGIE** f

(phytosociologia, ae) ֆիտոսոցիոլոգիա: Գիտության ճյուղ, որն ուսումնասիրում է բուսական համայնությունները, նկարագրում և դասակարգում է դրանք:

PHYTOTECHNIE [-k-] f (phyto-technia, ae) ֆիտոտեխնիկա

PHYTOTOMIE f (phytotomia, ae) ֆիտոտոմիա, բույսերի անատոմիա

PHYTOTOXICITÉ f (phytotoxicitas, tis) ֆիտոտոքսիկություն: Քիմիական բաղադրատարրի՝ կենդանի օրգանիզմների վրա ունեցած վնասակար ազդեցությունը:

PHYTOTROPHIE f (phytotrophia, ae) ֆիտոտրոֆիա, բույսերի սնուցում

PIERRE f քար

PIONNIER, -ÈRE m f adj պիոներ, առաջնեկ: Տեսակ, որն առաջ

է գալիս էկոհամակարգի էվոլյուցիոն զարգացման առաջին ստադիայում:

écosystème - պիոններ էկոհամակարգ

espèce - ère պիոններ տեսակ
PISCICULTURE f (piscicultura, ae) ձկնաբուծություն

PISCIVORE adj (piscivorus, a, um) պիսցիվոր, ձկնակեր
syn: ichthyophage

PISTIL m վարսանդ: Պտղի ձևավորմանը մասնակցող ծաղկի հիմնական մասը:

PIVOT m սռնակ, առանցքային արմատ

PLAINE f հարթավայր, դաշտավայր

PLANCTON m (plankton, i) պլանկտոն: Օվկիանոսների և ծովային ջրավազանների ջրի որոշակի շերտ զբաղեցնող օրգանիզմներ, որոնց որոշ տեսակներ ինդիկատորների դեր են կատարում ջրավազանների աղտոտվածությունը որոշելու համար:

bactério- բակտերիոպլանկտոն
phyto- ֆիտոպլանկտոն, բուսական պլանկտոն

zoo- զոոպլանկտոն, կենդանական պլանկտոն

PLANER vt հարթեցնել

PLANIFICATION f (planificatio, nis) 1. հարթեցում

2. հարթագծում: Ղաշտի մակերեսի հարթեցումը ու նրան նպատակային թեքություն տալը:

PLANT m 1. տնկի 2. տնկարան
-s d' arbres տնկանյութ

PLANTAGE m 1. տնկելը, տնկում

2. տնկադաշտ, պլանտացիա
- d'arbres ծառատնկում, ծառատունկ

PLANTATION f (plantatio, nis) 1. տնկելը, տնկում, 2. տնկադաշտ
- d'arbres ծառատունկ, ատառատնկում
-s de forêts անտառային տնկարկներ

- forestière protectrice պաշտպանական անտառային տունկեր (անտառ.)

PLANTE f (planta, ae) բույս
- annuelle միամյա բույս
- alimentaire ուտելի բույս
- aquatique ջրային բույս
- bisannuelle երկամյա բույս

- calcicole կրասեր բույս

- cultivée մշակովի բույս

- endémique էնդեմիկ բույս: Տեղաբնակ բույս, որը հաճախ զբաղեցնում է հարաբերականորեն ոչ մեծ տարածքներ:

- héliophyte արևասեր բույս

- herbacée խոտաբույս

- jeune մատղաշ բույս

- médicinale դեղաբույս

- nitrophile ազոտասեր բույս

- ombrophile անձրևասեր բույս

- résistante դիմացկուն բույս

- silicole սիլիկահողերում աճող բույս

- verte կանաչ, դալար, թարմ

բույս
- vivace բազմամյա, երկարակյաց բույս

-s céréalières հացազգի խոտաբույսեր

-s fourragères կերային բույսեր

-s indicatrices ինդիկատորային բույսեր: Բույսեր, որոնք սերտորեն կապված են որոշակի էկոլոգիական պայմանների հետ և որակական ու քանակական տեսակետից բնութագրում են դրանք:

-s oléagineuses յուղատու բույսեր
jardin des -s բուսաբանական այգի

PLANTER vt 1. տնկել 2. ցանել, սերմանել, բուրդապատել (բույսերով)

PLANTULE f (plantula, ae) ծիլ

PLÂTRE m գիպս, գաջ

PLOMB m (plumbum, i) արծիձ

PLOMBIFÈRE adj արծիձային, արծիձ պարունակող

PLUIE f անձրև

- acide թթվային անձրև

- artificielle արհեստական

անձրև: Հատուկ անձրևացնող մեքենաների ու սարքավորումների օգնությամբ անձրևի ձևով ջուրը հողի մակերեսին կամ բույսերի վրա շաղ տալու եղանակը:

- au sol տեղումներ գետնի մակերևույթին

- radioactive ռադիոակտիվ

անձրև

PLUMAGE m փետրավորում, թռչունների փետրածածկ

- d' hiver ծմեռային փետրավորում

PLUVIOGRAPHE m անձրևագիր: Մթնոլորտային տեղումների

ինտենսիվությունն ու ընթացքը
գրանցող սարք:

PLUVIOMÈTRE m տեղումնա-
չափ

- totalisateur գումարային տե-
ղումնաչափ

PLUVIOMÉTRIE f պլյուվիո-
մետրիա, տեղումնաչափություն

PNEUMATOSPHERE f (pneuma-
tosphaera, ae) պնեմատոսֆերա,
օդոլորտ

PODZOL m պոդզոլ, մոխրահող

PODZOLISATION f (podzoli-
satio, nis) հողի պոդզոլացում

PODZOLISER vt մոխրացնել,
մոխրանման դարձնել

PODZOLIQUE adj (podzolicus, a)
մոխրանման

sol - մոխրակերպ հող

POIKILOTHERME adj պոյկիլո-
թերմ, փոփոխաջերմ

m pl պոյլկիլոթերմներ: Մարմնի
կայուն ջերմաստիճան չունեցող
կենդանիներ, որոնց մարմնի ջեր-
մաստիճանը պայմանավորվում է
միջավայրի ջերմաստիճանի փո-
փոխություններով (օր. ձկներ, սո-
ղուններ):

syn: écotherme

ant: homéotherme

POISON m 1. թույն 2. ինհիբ-
րիտոր

- industriel արդյունաբերական
թույն

syn: toxine f

POISSON m ձուկ

POISSONNEUX, SE adj ձկնա-
յին, ձկնառատ

PÔLE m բևեռ

- d'équilibre 1. հավասարա-
կշռության կենտրոն 2. միջավայ-
րի յուրացման քաղաքականու-
թյուն

POLITIQUE f (politica, ae) քա-
ղաքականություն

- agraire ագրարային քաղաքա-
կանություն

- écologique էկոլոգիական քա-
ղաքականություն

- de l'environnement շրջակա մի-

ջավայրի պահպանությանն ու
բարելավմանն ուղղված քաղա-
քականություն

POLLEN m ծաղկափոշի, փոշե-
հատիկ: Փոշանոթի փոշեհատիկ-
ների ամբողջությունը, որոնք ծա-
ռայում են վերարտադրության
համար:

POLLINISATEUR m (pollinisa-
tor, is) փոշոստիչ

POLLINISATION f (pollinisatio,
nis) բույսերի, ծաղիկների փոշո-
տում

POLLUANT m աղտոստիչ

- anthropogène մարդածին աղ-
տոստող նյութ

- dangereux աղտոստող վտան-
գավոր նյութ

- global գլոբալ աղտոստող նյութ

- naturel աղտոստող բնական

նյութ

- persistant կայուն աղտոստիչ

- toxique թունավոր աղտոստող

նյութ

effet des -s աղտոստիչների ազդե-
ցություն

monitoring des -s աղտոստիչների

մոնիտորինգ

POLLUEUR, -SE adj աղտոստիչ
(շրջակա միջավայրի)

POLLUTION f (pollutio, nis) աղ-
տոտում, աղտոտվածություն: Է-
կոհամակարգում զանազան
տարրերի, դրանց միացություննե-
րի և էներգիայի ֆոնից կամ թույ-
լատրելի սահմանից բարձր
խտության մեծացումը, որը էկո-

համակարգի համար դառնում է օ-
տար և բնական ֆունկցիայի ըն-
թացքում նոր նյութեր չի առաջաց-
նում և չի մտցվում էկոհամակար-
գի մեջ:

- anthropogène մարդածին աղ-
տոտվածություն

- biogène կենսածին աղտոտվա-
ծություն

- biologique կենսաբանական
աղտոտվածություն

- chimique քիմիական աղտոտ-
վածություն

- dangereuse խիստ վտանգավոր
աղտոտվածություն

- naturelle բնական աղտոտում,
ինքնաաղտոտում

- par des métaux մետաղներով
աղտոտվածություն

- physique ֆիզիկական աղ-
տոտվածություն

- radioactive ռադիոակտիվ աղ-
տոտվածություն

- technogène տեխնածին աղ-
տոտվածություն

- thermique ջերմային աղտոտ-
վածություն

POLYCARPIQUE adj բազմա-
բերքատու (բույս)

POMME f խնձոր
 - à couteau խնձորի սեղանի սորտ
 - de pin սոճու պտուղը
 - d'or նարինջ, լուխկ (պտուղը)
 - de terre կարտոֆիլ
POMOLOGIE f (pomologia, ae) պտղաբուծություն: Պտղատու և հատապտղատու բույսերի սորտագիտություն:
POMOLOGISTE m պտղաբույծ, պտղասորտավորող
POMOLOGUE m պտղաբույծ, պտղասորտավորող
POPULATION f (populatio, nis) պոպուլյացիա: Մի տեսակի անհատների ամբողջությունը, որն օժտված է ընդհանուր գենոֆոնդի հատկանիշներով և զբաղեցնում է որոշակի տարածք:
 - absolue բացարձակ պոպուլյացիա: Միավոր տարածքի կամ զանգվածի առանձնյակների թիվը:
 - relative հարաբերական պոպուլյացիա
 - stable կայուն պոպուլյացիա
 - stationnaire անշարժ պոպուլյացիա

densité de la - պոպուլյացիայի խտություն
 dynamique des -s պոպուլյացիաների դինամիկա
POREUX, -SE adj (porosus, a, um) ծակոտկեն
POROSITÉ f (porositas, tis) ծակոտկենություն
 - capillaire մազական ծակոտկենություն
 - des sols հողերի ծակոտկենություն
POTAMOTIQUE adj (potamoticus, a, um) գետաջրային
 plante - գետաջրային բույս
POTASSIQUE adj, **DE**
POTASSIUM կալիումի, կալիումային
POTASSIUM [ʔm] m (potassium, i) կալիում
POTENTIEL m **PHOTOSYNTHÉTIQUE** ֆոտոսինթետիկ պոտենցիալ
POUILLEUX, -SE adj 1. չոր, անպտուղ (հող)
 2. չոր (գինի)
POURRITURE f փտում: Մանրէների և սնկերի միջոցով բուսական օրգանիզմների կամ փայ-

տանյութերի միջբջջային օրգանական նյութերի, բջջապատերի և բջջում պարունակվող այլ նյութերի քայքայման և հանքայնացման երևույթ:

POUSSIÈRE f (pulvis, eris) փոշի
POUVOIR m **GERMINATIF DES GRAINES** սերմերի ծլունակություն

PRAIRIE f (praeria, ae) 1. տափաստան 2. մարգագետին 3. պրերիա
 - alpestre ալպյան մարգագետին
 - alpine ալպյան մարգագետին
 - artificielle արհեստական մարգագետին

- ouverte aux crues de printemps ողողվի մարգագետին

PRATICULTURE f (praticultura, ae) մարգագետնաբուծություն

PRÉ m մարգագետին: Բազմամյա խոտաբուսների համակեցություն, որն աճում է ամբողջ բուսաճի ընթացքում և այնտեղ, ուր կլիման նպաստավոր է խոտաբույսերի աճման համար:

PRÉCIPITATION f (praecipitatio, nis) պրեցիպիտացիա, նստեցում pl տեղումներ

-s atmosphériques մթնոլորտային տեղումներ

-s pluvieuses տեղումներ՝

անձրևի տեսքով

-s naturelles բնական տեղումներ

PRÉDATEUR, TRICE adj 1. գիշատիչ 2. մակաբուծող

PRÉDATION f (praedatio, nis) գիշատչություն

PRÉDOMINANT, E adj գերակշռող

espèce -e գերակշռող տեսակ

PRÉFLORAISON f (praeefloratio, nis) վաղ ծաղկում

- des graines սերմերի ծլելը

PRÉLÈVEMENT m փորձանմուշ, նմուշառում

- d'eau pour l'irrigation ջրառ ոռոգման համար

PREMIÈRES GELÉES f pl ցրտահարություններ: Բույսերի աճի ընթացքում ջերմաստիճանի անկումը մինչև 0° C, որի ընթացքում գյուղատնտեսական բույսերի մեծ մասը վնասվում է:

- précoces վաղ ցրտահարություններ

PRESSION f (pressio, nis) ճնշում - atmosphérique մթնոլորտային

ճնշում

- capillaire մազանոթային ճնշում
- hydrostatique հիդրոստատիկ

ճնշում

- sélective ընտրողական ճնշում

PRÉVENTION f **SCIENTIFI-
QUE** գիտական նախազգուշա-
ցում, կանխատեսում

PRÉVISION f կանխատեսում
- agrométéorologique ագրո-
դերևութաբանական կանխատե-
սում

- écologique էկոլոգիական կան-
խատեսում

- hydrologique հիդրոլոգիական
կանխատեսում

échéance de - կանխատեսման
ժամկետ

- météorologique եղանակի տե-
սություն: Եղանակի հետագա վի-
ճակի կանխատեսումը գիտական
օրինաչափությունների հիման
վրա:

PRIMEUR f հասունացման
սկիզբը, պտղակալում, առաջին
պտուղ, նորահաս բերք

- fruits dans leur - վաղահաս մրգեր
- fruits de - վաղահաս մրգեր
- vin dans sa - երիտասարդ գինի

pl վաղահաս բանջարեղեններ
PRINCIPE m (principium, i)

սկզբունք

- d'Allen Ալլենի սկզբունք
- d'exclusion réciproque de Gause
փոխադարձ բացառման Հաուզեի
սկզբունք

- de la thermodynamique թերմոդի-
նամիկայի սկզբունք

PROCÉDÉ m **INDUSTRIEL**
տեխնոլոգիա

PROCESSUS [us] m պրոցես,
գործընթաց

- chimique քիմիական պրոցես
- d'érosion էրոզիոն պրոցես

PRODUCENT m (producens, tis)
պրողուցենտ, արտադրող, բիո-
տիկ գործոն

PRODUCTEUR m (productor, is)
տե'ս autotrophe

PRODUCTION f (productio, nis)
արտադրանք: Կենդանի օրգա-
նիզմների կողմից օրգանական
նյութերի մշակում:

- agricole գյուղատնտեսական
արտադրանք
- brute համախառն առաջնային
արդյունք
- d'emballage փաթեթավորող

արտադրանք

- du blé ցորենի արտադրություն
- du sol հողի բարիք
- insalubre վնասակար արտա-
դրություն
- nette մաքուր համախառն արդ-
յունք

- primaire առաջնային արտադ-
րանք, առաջնային արգասիք

PRODUCTIVITÉ f (productivitas,
tis) 1. մթերատվություն, արգա-
վանդություն, արդյունավետու-
թյուն 2. արտադրողականություն
- biologique կենսարդյունավե-
տություն

- des biomes բիոմների արտա-
դրողականություն

- des continents ցամաքային
արդյունավետություն

- des écosystèmes էկոհամակար-
գերի արդյունավետություն

- limitée սահմանային արդյունա-
վետություն

- primaire առաջնային արտադ-
րողականություն

- primaire apparente ակնհայտ ա-
ռաջնային արտադրողականու-
թյուն (որոշակի ժամանակաըն-
թացքում մշտական կենսազանգ-

վածի ավելացում)

- primaire nette առաջնային մա-
քուր արտադրողականություն
- secondaire երկրորդային ար-
տադրողականություն
- des terres հողերի արտադրո-
ղականություն

- du travail աշխատանքի ար-
տադրողականություն

PRODUIRE vt արտադրել
PRODUIT m 1. արտադրանք
2. մթերք

- agricole գյուղատնտեսական
արտադրանք

- animal կենդանական մթերք

- chimique քիմիական արտադ-
րանք

- exempt de danger անվտանգ
արտադրանք

- ultime սահմանային, վերջնա-
կան արտադրանք

- végétal բուսական ծագման
մթերք

- de base հումք

- du blé ցորենի արտադրություն

-s du sol հողի բարիքներ

-s chimiques toxiques թունաքիմի-
կատներ

-s de combustion այրման արգա-

սիքներ

-s de la terre հողի բարիքներ

- s nocifs վնասակար նյութեր

PROFIL m **CULTURAL** ագրո-տեխնիկական նկարագիր (տըվ-յալներ)

-du sol հողի նկարագիր

- écologique էկոլոգիական նկարագիր

PROFIT m շահույթ, օգուտ, շահ

- brut համախառն շահույթ

- d'entrepreneur ձեռնարկատիրական շահույթ

- pur մաքուր շահույթ

PROGRAMMATION f

(programmatio, nis) ծրագրավորում

PROGRAMME m (programma, tis) ծրագիր

PRONOSTIC m **SCIENTIFIQUE**

(prognosticus, i) գիտական կանխատեսում

PROPHYLACTIQUE adj

(prophylacticus, a, um) պրոֆիլակտիկ, նախազգուշական

PROPHYLAXIE f (prophylaxis, is) պրոֆիլակտիկա

- de pollution աղտոտման դեմ նախազգուշական միջոցներ

PROPORTION f 1. համամաս-

նություն 2. չափաքանակ

PROPRIÉTAIRE m **FONCIER**

հողատեր

PROPRIÉTÉ f 1. անշարժ գույք,

սեփականություն

2. հատկություն, առանձնա-

հատկություն

- biologique կենսաբանական

հատկություն

- chimique քիմիական հատկու-

թյուն

- physique ֆիզիկական հատ-

կություն

PROSPECTIVE f 1. հեռանկար

2. երկրաբանական հետազո-

տություն, որոնում

քլ ապագայի պլաններ, ծրա-

գրեր

PROTECTION f (protectio, nis)

պաշտպանություն, պահպանու-

թյուն

- contre les incendies հակահրդե-

հային պաշտպանություն (ան-

տառ.)

- écologique էկոլոգիական պահ-

պանություն

- de l'environnement շրջակա մի-

ջավայրի պահպանություն

- de radiation պաշտպանություն

ճառագայթումից

- des champs par des rideaux

d'arbres դաշտապաշտպան ան-տառատնկում

- des plantes բույսերի պաշտպա-

նություն

- des semences ցանքերի պահ-

պանություն

- des talus լանջերի պաշտպա-

նում

- des terres agricoles գյուղատն-

տեսական հողերի պաշտպա-

նություն

- sélective սելեկտիվ (ընտրողա-

կան) պաշտպանություն

- spécifique բուսական և կենդա-

նական առանձին տեսակների

պահպանություն

PROTÉINE f (proteinum, i) պրո-

տեին, սպիտակուց

- conjuguée բարդ սպիտակուց

PROTÉIQUE adj պրոտեինային, սպիտակուցային

PROTON m (proton, i) պրոտոն:

Ատոմի միջուկը դրական լիցքով:

PSAMMOPHILE adj n պսամո-

ֆիլ, ավազասեր: Օրգանիզմ, որը գերադասում է ապրել շարժուն ավազների մեջ:

PSAMMOPHYTE f

(psammophyton, i) պսամոֆիտ, ավազաբույս: Շարժուն ավազների մեջ ապրող բույս:

PUITS m հոր, ջրհոր

- artésien արտեզյան ջրհոր

- d'infiltration կլանող հոր

PURETÉ f **DES SEMENCES**

սերմերի մաքրություն: Հետազոտ-վող տեսակի մաքուր սերմերի քաշ՝ արտահայտված հավաք-ված ողջ սերմերի քաշի վրա՝ տո-կոսներով (սերմերի ցանքային ո-րակի ցուցանիշներից մեկը):

PURIFICATION f (purificatio, nis) մաքրում

- biologique des eaux ջրերի կեն-սաբանական մաքրում

- chimique des eaux ջրերի քիմիա-կան մաքրում

- finale լրացուցիչ մաքրում

- sanitaire սանիտարական մաք-րում

transport des -s աղտոտող նյութե-րի տարածում

PUTRÉFACTION f (putrefactio, nis) փտում, նեխում, քայքայում

PUTRESCIBLE adj փտող, նե-խող

PUTRÉFIER vt քայքայել
SE – քայքայվել, փտել
PYRAMIDE f ÉCOLOGIQUE
 (pyramida ecologica) էկոլոգիական

բուրգ
PYROPHYTE adj հրդեհակայուն
 f պիրոֆիտ: Հրդեհակայուն
 բուսատեսակ:

Q

QUALITATIF, VE adj որակա-
 կան
 modification -ve որակական փո-
 փոխություն

QUALITÉ f (qualitas, tis) որակ
 - de l'environnement շրջակա մի-
 ջավայրի գնահատում
 - génétique գենետիկական որակ
 - physiologique ֆիզիոլոգիական
 որակ

QUANTITATIF, VE adj քանա-
 կական
 modification -ve քանակական
 փոփոխություն

QUANTITÉ f (quantitas, tis) քա-
 նակ, մեծություն, արժեք
 - résiduaire մնացորդային քա-
 նակ

- - permissible թույլատրելի
 մնացորդային քանակ

QUIÉSCENCE f (quiescentia, ae)
 հանգստի շրջան (կենսաբանա-
 կան)

QUINTAL m (pl- aux) ցենտներ

QUOTIENT m **PLUVIOTHÉR-
 MIQUE** տեղումների և տաք օրերի
 միջին քանակը

R

RACE f ռասա, ցեղ: Վերտեսակային կարգաբանական կատեգորիա, որը միավորում է ֆիլոգենետիկական մոտ ազգակցական կապերը:

- s géographiques աշխարագրական ռասաներ

RACINE f (radix, cis) արմատ: Տերևացողունային բույսերի հիմնական վեգետատիվ օրգաններից մեկը:

- adventive հավելյալ արմատ
- fasculée fibreuse թելանման արմատ
- pivotante առանցքային արմատ
- secondaire երկրորդային արմատ
- tuberculeuse պալարավոր արմատ

RADIATION f (radiatio, nis) ռադիացիա, ճառագայթում

RADICELLE f արմատիկ

RADIOACTIVITÉ f (radioactivitas, tis) ռադիոակտիվություն

- de l'air atmosphérique մթնոլորտային օդի ռադիոակտիվություն

- des sols հողերի ռադիոակտիվություն: Հողի մեջ եղած բնական և արհեստական ռադիոակտիվ նյութերի քանակը, որոնք իոնացնող ճառագայթներ են արձակում:

RADIOÉCOLOGIE f (radioecologia, ae) ռադիոէկոլոգիա: Գիտություն էկոհամակարգերի ազդեցությունների մասին:

RAPACE adj գիշատիչ
m pl գիշատիչ թռչուններ

RAVAGEUR m ավերիչ: Կենդանատեսակ (ավելի հաճախ միջատ), որը հանկարծակի պոլիֆերացիայի (բազմացում կիսվելով) հետևանքով և կամ գիշատչությամբ կարող է զգալի կորուստներ պատճառել մշակություններին կամ անտառին:

RAVINE f 1. վտակ, հեղեղատ
2. ջրափոս, ողողափոս, խանդակ

RAVINEMENT m 1. ողողում, ողողահարում

2. հեղեղատային էրոզիա

RÉACTION f (reactio, nis) ռեակցիա, հակազդեցություն

- chimique քիմիական ռեակցիա
- en chaîne շղթայական ռեակցիա

RÉADAPTATION f (readaptatio, nis) վերաադապտացիա, վերահարմարում, վերահարմարեցում
REBOISEMENT m անտառի վերականգնում, անտառապատում (անտառ.)

RECHERCHE f հետազոտություն
de -s scientifiques գիտահետազոտական

programme - գիտահետազոտական ծրագիր

RECHUTE f **DE LA MALADIE** հիվանդության բռնկում, ռեցիդիվ
RÉCOLTE f 1. բերք 2. բերքահավաք

RÉCOLTER vt բերքը հավաքել
RECONSTITUTION f **DES DONNÉES** տվյալների վերականգնում

RECOLTIVATION f (recultivatio, nis) վերակուլտիվացիա

RECYCLAGE m 1. ռեցիկլացում, վերաշրջապտույտ, վերաշրջադարձ

2. կրկնակի մշակում
- du gaz carbonique ածխաթթու գազի շրջապտույտը

RÉDUCENT m (reducens, tis) ռեդուցենտ: Օրգանիզմ, որը սնվում է մեռած օրգանիզմների օրգանական նյութերով և դրանք հանքանյութերով՝ դարձնում կենսաբանական կամ հանքային պարզ միացություններ:

RÉDUCTION f (reductio, nis) ռեդուկցիա, կրճատում, ապաճում: Օրգանների կառուցվածքային ոչ լրիվ զարգացումը կամ անհետացումը:

REFORESTATION f անտառվերականգնում (անտառ.)

- naturelle անտառի բնական վերականգնում
travaux de - անտառվերականգնման աշխատանքներ

REFUGE m **ÉCOLOGIQUE** էկոլոգիական ապաստան

RÉGÉNÉRATION f **DE LA FORÊT** անտառի վերականգնում (անտառ.)

- naturelle - անտառի բնական վերականգնում

- végétative - անտառի վեգետատիվ վերականգնում

RÉGIME m ռեժիմ

- alimentaire սննդային ռեժիմ

- d'eau des plantes բույսերի ջրային ռեժիմը: Բույսերի կողմից ջրի կլանման, յուրացման և արտազատման պրոցեսների ամբողջությունը:

- d'eau de la terre հողի ջրային ռեժիմ

- de l'exploitation de la forêt անտառօգտագործման ռեժիմ, որն արտահայտում է տվյալ տնտեսության անտառօգտագործման ուղղվածությունը, ծավալը, բնութիւնը, կանոնավորվում է տվյալ անտառամասի տարեկան միջին աճով, նպաստում է անտառի պահպանական հատկանիշների բարելավմանը (անտառ.)

- hydrologique հիդրոլոգիական ռեժիմ

RÉGION f (regio, nis) 1. ռեգիոն, տարածաշրջան: Կենսաշխարհագրական բաժանման միավոր, ստորաբաժանում:

2. բնագավառ

- agroclimatique ագրոկլիմայական շրջան

- boisée անտառապատ տարածք

- climatique կլիմայական շրջան

- floristique ֆլորիստիկ շրջան

- naturelle բնական շրջան

- phytogéographique բուսաաշխարհագրական ռեգիոն, շրջան

RÉGIONALISATION f շրջանացում

- bioéconomique կենսատնտեսական շրջանացում

- édaphogéographique հողաաշխարհագրական շրջանացում

- géochimique երկրաքիմիական շրջանացում

RÉGULATION f DE LA POPULATION պոպուլյացիայի թվաքանակի ավելացում

REJET m արտահոսք, արտազատում, արտածորում, արտամղում

- de l'eau ջուրը պոմպով հանելը

REMEMBREMENT m հողատարածքների միավորում, խոշորացում

- rural գյուղատնտեսական ձեռնարկության արդյունավետությունը բարձրացնելու նպատակով հողատարածքների միավորում, խոշորացում

RENDEMENT m 1. եկամուտ, եկամտաբերություն, շահութաբերություն 2. արդյունավետություն

3. օգտավետություն

4. բերքատվություն

- de conversion photosynthétique ֆոտոսինթեզող կոնվերցիայի (շրջադարձման) ՕԳԳ

RENOVATION f (renovatio, nis) արդիականացում

RÉPARTITION f (repartitio, nis) տեղաբաշխում

- géographique աշխարհագրական տեղաբաշխում

- spatiale տարածական տեղաբաշխում

REPRODUCTION f (reproductio, nis) վերարտադրություն, բազմացում

-des ressources forestières անտառային ռեսուրսների վերարտադրություն

-végétative վեգետատիվ բազմացում: Առանց սեռական պրոցեսի նոր օրգանիզմի ձևավորումը մայր բույսի որևէ օրգանից:

organes de la - վերարտադրողական օրգաններ

RÉPULSIF, VE adj վանող

m պեստիցիդ: Վնասատուների վրա ազդող քիմիական բնական կամ սինթետիկ նյութ:

RÉSEAU m ցանց

- agricole ագրոցանց

- d'assainement աղտոտված ջրերի և անձրևաջրերի մաքրման համակարգ

- d'irrigation ոռոգման ցանց

- de distribution ջրի բաշխիչ ցանց

- édaphique էդաֆիկ ցանց (անտառ)

- hydrographique ջրագրական ցանց

- trophique սննդային ցանց

RÉSERVE f 1. պահուստ, պաշար

-s alimentaires սննդային պաշարներ

2. արգելանոց, արգելավայր

- forêt արգելոցային անտառ (անտառ.)

- naturelle բնական արգելոց

RÉSERVOIR m ավազան, ջրամբար

- artificiel արհեստական ջրամբար

- eutrophique էվտրոֆ ավազան

- d'accumulation կուտակող ջրամբար

- de régulation multiannuelle երկարամյա կարգավորման ջրամբար

RÉSIDENCE f մշտական բնակատեղի

RÉSIDU m 1. մնացորդ, նստվածք
- secondaire երկրորդային մնացորդ

2. սուբստրատ, հիմք, սննդատու միջավայր

pl տեխնիկական թափոններ

RÉSILIENCE f (resilientia, ae)

1. բնական համակարգի դիմամիկ շարժում հավասարակշռված վիճակ, որն ապահովվում է բարդ հարմարվողական ռեակցիաներով, հիմնական կառուցվածքների կանոնավոր վերակառուցումով, նյութերի, էներգիայի մշտական փոխանակությամբ և ներքին կայուն հատկություններով, ինչպես նաև բոլոր օղակներում մշտական ֆունկցիոնալ ինքնակառավարմամբ

2. դիմադրություն (հարվածի նկատմամբ), տեսակարար դիմադրողականություն

3. առաձգականություն
syn: homéostasie f

RÉSISTANCE f (resistentia, ae) 1. դիմադրություն, հակազդեցություն

2. դիմադրողականություն, դիմակայունություն

3. անընկալություն

- la sécheresse չորադիմացկունություն

- à l'érosion կայունություն էրոզիայի նկատմամբ

- au froid ցրտակայունություն

- au gel սառնամանիքադիմացկունություն

- d'eau des plantes բույսերի ջրային ռեժիմը

- de l'espèce տեսակի կայունություն

- des plantes à la chaleur բույսերի շոգադիմացկունություն

- des plantes à la sécheresse բույսերի երաշտադիմացկունություն

- physiologique ֆիզիոլոգիական կայունություն

- vitale կենսակայունություն

RESSOURCES [r?-] f pl ռեսուրսներ, պաշարներ, ընդերք

- biologiques կենսաբանական ռեսուրսներ

- biologiques terrestres ցամաքի կենսաբանական ռեսուրսներ

- brutes բնական հարստություններ

- de pâtures արոտավայրային ռեսուրսներ

- du sous-sol օգտակար հանածոներ

- en eaux ջրային ռեսուրսներ

- en eaux souterraines ստորգետնյա ջրերի պաշարներ

- en hommes մարդկային ռեսուրսներ

- forestières անտառային հումք

- minières հանքային ռեսուրսներ

- naturelles բնական ռեսուրսներ

- perpétuelles վերականգնվող ռեսուրսներ

- stratégiques ռազմավարական ռեսուրսներ

- végétales կանաչ ֆոնդ

RESTAURATION f (restauratio, nis) վերականգնում

- des sols հողերի վերականգնում: Դեգրադացված հողերի բերքատվությունը բարձրացնելու նպատակով կա-տարվող բարելավում:

RETENUE f **D'EAU** ջրամբար

RETOMBÉES f pl հողի մակերեսին նստող աղտոտող նյութեր, թափոններ

RÉVÉGÉTATION f (revegetatio, nis) բուսածածկի վերականգնում

RHEOPHILE adj m (rheophilus, a, um) ռեոֆիլ: Հոսքասեր օրգանիզմ, որը հարմարված է մշտապես ուժեղ ջրահոսքում ապրելուն (սպունգներ, փափկամարմիններ, փշամորթներ):

RHIZOBIUM [ɔm] m ռիզոբիում, խլամանրէ (ընդավորների արմատների վրա)

RHIZOFLORE f (rhizoflora, ae) ռիզոֆլորա: Արմատակից հողաշերտ, որը բնորոշվում է միկրոօրգանիզմների մեծ պարունակությամբ, որոնք սնվում և զարգանում են արմատների արտադրած նյութերով:

RHIZOMASSE f (rhizomassa, ae) արմատազանգված

RHIZOME m (rhizoma, tis) կոճղարմատ: Բույսի ձևափոխված ստորգետնյա աճող օրգան, որը ծառայում է որպես բույսի սննդառության, սննդանյութերի պաշար կուտակելու և բազմացման օրգան:

RHIZOSPHERE f (rhizosphaera, ae) ռիզոսֆերա: Հողի արմատաբնակ շերտ (2-3 սմ), որը կիպ հավում է բույսերի վերին արմատ-

ներին և առանձնապես հարուստ է միկրոօրգանիզմների մեծ պարունակությամբ (բակտերիաներ, սնկեր, ջրիմուռներ, ակտինոմիցետներ):

RIPICOLE adj ափամերձ, մերձափնյա

végétation - մերձափնյա բուսականություն

RIPISYLVE f (ripisylva, ae) հովտային անտառ (անտառ.)

RISQUE m ռիսկ

- écologique էկոլոգիական ռիսկ
- de pollution աղտոտվածության վտանգ

facteur de - ռիսկի գործոն

RIVIÈRE f գետ

lit de - գետի հուն

ROCHE f ապար, հանքաշերտ (երկր.)

- cristalline բյուրեղային ապար
- mère արմատական ապար
-s sédimentaires նստվածքային ապարներ

décomposition des -s ապարների քայքայում

ROCHEUX, SE adj ապառաժ, քարքարոտ

masse -se ապառաժ զանգված

sol - քարքարոտ բնահող

RODENTICIDE m (rodenticid) ռոդենտիցիդ: Պեստիցիդ կրծողների դեմ:

RONGEURS m pl (rodentia)

կրծողներ

ROTATION f (rotatio, nis) ռոտացիա, շրջապտույտ, շրջանառություն

- de cultures ցանքաշրջանառության շրջապտույտ: Ժամանակաշրջան, որի ընթացքում ցանքաշրջանառության մեջ եղած բույսերը կամ ցեղերը անցնում են նրա բոլոր դաշտերով՝ սահմանված հաջորդականությամբ:

ROTÉNONE m ռոտենոն: Բուսական ծագում ունեցող ինսեկտիցիդ:

ROUILLE f (robigo, nis) ժանգ: Բույսերի սնկային հիվանդություն, որը զարգանում է բույսերի վերգետնյա վեգետատիվ և գետերատիվ օրգանների վրա:

ROULAGE m հողի զլանվակում: Հողի ամրացումը զլանի միջոցով ցանքից առաջ կամ հետո ներքին շերտերից վերև բարձրացնելու և սերմերի ծլմանը նպաստական դե-

լու համար:

RUDÉRAL, E adj (ruderalis, e) ռուդերալ

f pl աղբաբույսեր: Նիտրոֆիլ բույսեր, որոնք աճում են շինությունների հարևանությամբ, ճանապարհների եզրերին:

RUMEN m (rumen, is) կտրիչ

RUPESTRE adj ժայռաբնակ (օր. բազե)

plante - ժայռերի վրա աճող բույս

RUPICOLE adj ապառաժ, ժայռային

plante - ժայռային բույս

RURAL, E adj գյուղական

habitation -e գյուղական բնակավայր

régions -es գյուղական շրջաններ

zones -es գյուղական գոտիներ

S

SABLE m ավազ
 - argileux կավավազահող
 - grossier խոշոր ավազ
SAISON f տարվա եղանակ
SALINITE f աղիություն
SALIR vt աղտոտել, ապականել
SALISSANT, E adj 1. աղտոտող, ապականող
 2. մոլախոտերի աճին նպաստող (զ/տ)
SALISSEMENT m աղտոտում, ապականում
SALPÊTRE m սելիտրա: Ազոտական տարածված պարատանյութ:
SAPROBIE f (saprobia, ae) սապրոբիա: Օրգանական նյութերով հարուստ ջրերում ապրող դետրիտիվոր (բնական կամ արհեստական օրգանական մնացորդներով սնվող) ջրային կենդանիների կամ բակտերիաների ամբողջականությունը:
SAPROBIONTES m pl սապրոբիոնտներ: Զրային օրգանիզմներ, որոնք ապրում են օրգանական

նյութերով կեղտոտված ջրամբարներում:
SAPROPHAGE adj (saprophagus, a, um) սապրոֆագ, նեխակեր
 m pl սապրոֆագներ: Ցամաքային դետրիտիվոր կենդանի օրգանիզմներ, որոնք սնվում են նեխած օրգանական նյութերով (կենդանիների դիակներ, նեխող մնացորդներ, զոմաղբ):
SAPROPHYTE m (saprophyton i), սապրոֆիտ: Բուսատեսակ, որը սնվում է փտած օրգանական նյութերով:
SARRASIN m (fagopyrum, i) հնդկացորեն
 syn: blé noir
SATURATION f (saturatio, nis) սատուրացիա, հագեցում, հագեցվածություն
 - des espèces բիոցենոզի կազմում եղած տեսակների այն քանակը, որը բաժին է ընկնում միավոր տարածության վրա
SAXATILE adj սաքսատիլ, մերլ քարերի վրա աճող, ժայռաբնակ
 plante- ժայռաբնակ բույս

SAXICOLE adj քարաբնակ, ժայռաբնակ
SCARIFIAGE m 1. սկարիֆիկացիա (զ/տ), շառտում
 2. խոր ակոսում, փխրեցում
SCARIFICATEUR m 1. սկարիֆիկատոր, շառտիչ մեքենա (սերմացուի համար)
 2. ակոսող մեքենա
SCIAPHILE adj (sciaphilus, a, um) ստվերասեր
 plante- ստվերասեր բույս, որի ֆոտոսինթետիկ կարողությունը ամենաբարձր մակարդակի է հասնում ստվերի պայմաններում
 ant: héliophile, héliophyte
SÉCHERESSE f երաշտ
 année de - երաշտ տարի
SÉDENTAIRE adj նստակյաց
 կյանք վարող
SÉDIMENT m նստվածք
 -s du lit հատակային ջրաբերուկներ
SÉDIMENTAIRE adj (sedimentaris, e) նստվածքային
 roche- նստվածքային ապար
SÉDIMENTATION f (sedimentatio, nis) տղմակալում
SÉDIMENTOLOGIE f նստվածքաբանություն
SEIGLE m (secale, is) աշորա, տարեկան, տարեկանի ալյուր
 pl տարեկանի արտ
SEIN m ընդերք
 - de la terre հողի ընդերք
SEL m (sal, is) աղ
 -s ammoniacaux ամոնիակային աղեր
 -s de cuivre պղնձի աղեր
 -s de soufre ծծմբի աղեր
SÉLECTION f (selectio, nis) սելեկցիա, ընտրություն: Ազրոնոմիայի և անասնաբուծության բաժին, որն ուսումնասիրում է մարդուն անհրաժեշտ հատկանիշներով բույսերի սորտերի, հիբրիդների, կենդանիների ցեղերի, մանրէների շտամների ստացման մեթոդները:
 - naturelle բնական ընտրություն
SEMAILLES f pl 1. ցանք, ցանելը, սերմանելը, ցանքաշրջան
 - des céréales հացահատիկային մշակաբույսերի ցանք
 - de printemps գարնանացան
 - en lignes շարացան
 terrain de - ցանքատարածություն
 2. սերմ, սերմացու

syn: fonds m de semences
SEMENCE f սերմացու, ցանք
 pl ցանքի հացահատիկ
SEMI – DÉSERT m կիսաանա-
 պատ: Լանդշաֆտի անցումային
 տեսակ տափաստանի և անապա-
 տի միջև՝ չոր, ցամաքային կլիմա-
 յով:
SEMPERVIRENTE f (sempervi-
 rens, tis) մշտադալար բուսատե-
 սակ
 ant: caducifoliée f
SÉPALE m (sepalum, i) բաժակա-
 թերթիկ (բւթ.)
SÉVE f բուսահյութ
 - brute (ascendante) բարձրացող
 բուսահյութ
 - élaborée (descendante) իջնող բու-
 սահյութ
SEUIL m շեմ, սահման
 - écologique էկոլոգիական շեմ,
 սահման
SEX-RATIO m կենդանական
 պոպուլյացիայում արու և էգ ա-
 ռանձնյակների փոխհարաբերու-
 թյունը
SIAL m երկրակեղևի վերին շեր-
 տը
 syn: lithosphère f

SIDÉRATION f (sideratio, nis) 1.
 ուժասպառություն 2. կայծակնա-
 հարություն 3. սիդեռացիա (գ/տ)
SILICE f սիլիկահող
SILICOLE adj սիլիկահողերում
 աճող
 syn: calcifuge, acidophile
 ant: calcicole
SILIQUE f պատիճ (բւթ.)
SILO m սիլոս: Հատուկ հորերում
 կամ աշտարակներում
 պահածոյացված հյութալի կեր:
 syn: fourrages ensilés m pl
SILLON m ակոս
SILLONNER vt ակոսել, ակոս
 փորել
SITE f 1. տեղանք 2. տեղա-
 դրություն
 - de l'espèce տեսակի բնակատե-
 դի
SMOG m (mot anglais) ծխամշուշ
 syn: brumée f
SOCIOLOGIE f VÉGÉTALE
 բույսերի սոցիոլոգիա
SODIUM [-jɔ m] m նատրիում
 bicarbonate de - կերակրի սոդա
SOL m հող, գետին, բնահող
 - s agricoles գյուղատնտեսական
 հողեր

- argileux կավահող
 - brun գորշ հող
 - calcaire կրահող
 - chatain շագանակագույն հող
 - fertile պարարտ հող
 - s forestiers անտառային հողեր
 (անտառ.)
 - franc կավակրաավազային հող
 - gelé սառած հող
 - lessivé ալկալահանած հող
 - minéral հողի հանքային մասը,
 անօրգանական հող
 - protégé պաշտպանված բնահող
 - sablonneux ավազահող
 - salé աղակալած հող
 - à silex սիլիկահող, կայծքարա-
 հող
 amender le - պարարտացնել հո-
 դը քիմիական եղանակով
 analyse du- հողի վերլուծություն
 chauler le - կրով պարարտացնել
 հողը
 composition du - հողի բաղա-
 դրություն (քիմիական կազմը)
 conservation du - հողի պահպա-
 նումը էրոզիայից
 constituants du - հողի բաղադրա-
 տարրեր
 engraisser les -s պարարտացնել

հողը
 évaporation du- գոլորշիացում հո-
 դից
 exploitation du - հողօգտագոր-
 ծում
 mécanique des -s հողերի մեխանի-
 կա
 mettre du fumier sur le - պարար-
 տացնել հողը գոմաղբով
 salure du - հողի աղակալում
 science des -s հողագիտություն
 travaux du - հողային աշխա-
 տանքներ
SOLUBILISATION f (solubilisa-
 tio, nis) լուծելը, լուծվելը, շաղախե-
 լը, հալվելը
SOLUTION f (solutio, nis) 1. լու-
 ծույթ 2. լուծվելը, լուծում
 - du sol հողային լուծույթ
SONDAGE m 1. զոնդում, հետա-
 զոտում 2. հորատում
 - aérologique մթնոլորտի օդերևու-
 թաբանական հետազոտություն
SOUFRE m (sulfur, is) ծծումբ
 de – ծծմբային
 - citrin դեղին ծծումբ
SOUILLURE f 1. կեղտ, ապա-
 կանյութ 2. թափոններ
SOURCE f 1. աղբյուր

2. սկզբնաղբյուր

-s chaudes տաք աղբյուրներ

- d'alimentation սնման աղբյուր

- d'énergie էներգիայի աղբյուր

-de pollution աղտոտման աղբյուր

SOUS-BOIS m ենթանտառ:

Թփուտներով և ցածրածառատեսակներով զբաղված տարածություն: (անտառ.)

SOUS - PRODUIT m ենթամթերք, երկրորդային մթերք:

Գյուղատնտեսական կենդանիների մորթելուց և մսեղիքն առանձնացնելուց հետո մնացած բոլոր օրգանները:

SOUS-SOL m ենթահող, հողակազմող մայրական ապար

SPERGULE f դաշտի աղավնիձ, քարախոտ (բսբ.)

SPORE f (spora, ae) սպոր

SPOROPHYTES m pl (sporo-phytes) սպորոֆիտներ, սպորավոր բույսեր: Հետերոգեն բույսեր, որոնք բազմանում և տարածվում են անսեռ ու սեռական ճանապարհով առաջացող սպորներով (մամուռներ, ջրիմուռներ, քարաքոսներ, սնկեր և այլն):

STABILITÉ f (stabilitas, is) կայունություն

նություն

- écologique բիոցենոզի՝ արտաքին ներգործություններին, այդ թվում և անթրոպոգեն ծանրաբեռնվածությանը, դիմակայելու և դրանք ինքնուրույնաբար հաղթահարելու ընդունակությունը

STABULATION f մնասունների մսուրային պահվածք

- libre ազատ պահվածք

- mixte խառը պահվածք

STAGNATION f ստազնացիա, լճացում

STAGNER vi լճանալ

STATION f բնակատեղի: Բույսի նորմալ կենսաբանական միջավայրը: (բսբ.)

STÉNOAPTES m pl օրգանիզմներ, որոնք անկարող են դիմակայելու կյանքի անգամ ամենաանշան փոփոխություններին

syn: sténoécologique

ant: euryapte

STÉNOBIONTE adj ստենոբիոնտ

m pl ստենոբիոնտներ: Բույսեր և կենդանիներ, որոնք ընդունակ են ապրելու շրջապատող միջավայրի համեմատաբար կայուն պայման-

ներում:

STÉNOPHOTIQUE adj (stenophoticus, a, um) ստենոֆոտիկ

plante - ջրային բույս, որը զգայուն է լույսի անգամ ամենաթույլ տատանումների նկատմամբ

STÉNOTOPE m (stenotopus, i) ստենոտոպ

STÉRILE adj (sterilis, e) 1.

ստերջ, ամուլ, անպտուղ 2. մանրէազերծ

STÉRILISATION f (sterilisatio, nis) ստերիլացում 1. ամլացում, ստերջացում 2. մանրէազերծում

- du sol հողի վարակազերծումը միկրո և մակրոօրգանիզմներից

- des plantes հասուն բույսերի կողմից կենսունակ սերմեր առաջացնելու անունակությունը

STIGMATE m (stygma, tis) սպի: Ծաղկի վարսանդի հատված՝ սռնակի ծայրին: (բսբ.)

STIMULANT m DE CROISSANCE աճի խթանիչ

STIMULUS [ys] m (stimulus, i) ստիմուլ, խթան, ազդակ: Միջավայրային գործոն, որն առաջացնում է տվյալ տեսակի զգայական օրգանների գրգռականություն՝

պահվածքի վրա ներազդելու նպատակով:

STOCK [-k] m պաշար, հիմնապաշար, ֆոնդ

-s alimentaires սննդամթերքի պաշարներ

- de matières premières հումքի պաշարներ

- de blé ցորենի պաշարներ, հացահատիկի ֆոնդ

mettre en - պահեստավորել

STOCKAGE m մթերում, մթերելը, պահեստավորում

- des denrées agricoles գյուղմթերքների պահեստավորում

- de blé հացահատիկի մթերում centre de - մթերման կետ

STOMATE m (stomata, tis) հերծանցք

STRANGULATION f DES ÉLÈVES սերմնաբուսակների շնչահեղծություն (անտառ.)

STRATE f (stratum, i) շերտ, կեղևաշերտ, շարահարկ (անտառ.)

- arboréscence 7m ծառային շարահարկ

- arbustive 1-7m թփային շարահարկ

- herbacée m խոտային շարահարկ

STRATÉGIE f ÉCOLOGIQUE էկոլոգիական ռազմավարություն

STRATIFICATION f (stratificatio, nis) ստրատիֆիկացիա, խավավորում, շերտավորում

- des semences սերմերի ստրատիֆիկացիա կամ մշակում: Ծլումն արագացնելու նպատակով ամուր կեղև ունեցող բույսերի սերմերի նախացանքային մշակման եղանակ:

STRUCTURE f (structura, ae) կառուցվածք, համակարգ, դասակարգում

- du sol հողի կառուցվածք
- motteuse կոշտուկավոր կառուցվածք (հողի)

- s physiques fondamentales տվյալ տարածաշրջանի բնական բուսածածկույթի և

կենդանական աշխարհի ծախսերությունը, երկրաբանությունը և կլիմայաբանությունը

STYLE m (stylus, i) տոնակ: Ծաղկի վարսանդի՝ սպին կրող հատվածը:

SUBLIMATION f (sublimatio, nis)

սուբլիմացիա, ցնդում

SUBMERSION f ջրածածկում

SUBSTANCE f (substantia, ae)

սուբստանց, նյութ

- chimique քիմիական նյութ

- s humiques հումինանյութեր

- nutritive սննդանյութ

SUBSTRAT m սուբստրատ, հիմք

SUCCESSION f (successio, nis)

սուկցեսիա

- écologique ժամանակի մեջ անհետադարձ հետևողական փոփոխություններ, որոնք տեղի են ունենում նույն տարածքում

- endogène ներծին սուկցեսիա

- exogène արտածին սուկցեսիա

- cyclique ցիկլային սուկցեսիա: Էկոհամակարգի դինամիկ վիճակի կարգ, որն առաջ է գալիս համապատասխան կլիմայական ցիկլերով:

SUCCULENTS f (succulentis) pl սուկուլենտներ: Հյութալի, մսալի տերևներով կամ ցողուններով (կակտուսներ) բազմամյա բույսեր, քսերոֆիտներ, որոնք, շնորհիվ կուտակված էպիդերմի և փոքրաթիվ հերձանցքների, ջուրը խնայո-

ղաբար են օգտագործում:

SUIX f մուր, մրուր

SULFATE m **DE CUIVRE** պղնձի սուլֆատ: Քիմիական միջոց բույսերի սնկային հիվանդությունների դեմ:

SULFURIQUE adj (sulfuricus, a, um) ծծմբային

SUPERSATURATION f (supersaturation, us) գերհագեցում, գերհագեցվածություն

SUREXPLOITATION f գերօգտագործում

SURFACE f մակերես, տարածք
- boisée անտառապատ տարածք, մակերես

- d'alimentation սնման տարածք
- d'ensemencement ցանքատարածություն

SURPÂTURAGE m չափազանց արածեցում

SYLVESTRE adj (sylvestre, is, e) անտառային, անտառոտնտեսությանը վերաբերող (անտառ.)

plantes -s անտառային բույսեր
SYLVICOLE adj անտառագիտական, անտառամշակմանը վերաբերող, 3. անտառաբնակ
industrie - անտառարդյունաբե-

րություն (անտառ.)

SYLVICULTEUR m անտառաբույծ, անտառագետ (անտառ.)

SYLVICULTURE f (sylvicultura, ae) 1. անտառաբուծություն, անտառամշակում

2. անտառագիտություն (անտառ.)

SYLVINITE m սիլվինիտ (պարարտանյութ)

SYMBIONTE m համաբնակ: Համակեցության ամբողջականության մաս կազմող օրգանիզմ:

SYMBIOSE f (symbiosis, is) սիմբիոզ, համակեցություն 1. բույսերի, կենդանիների և միկրոօրգանիզմների պոպուլյացիաների ամբողջականությունը, երբ տվյալ միջավայրի սահմաններում գտնվում է մեկը մյուսի հետ փոխազդեցության մեջ՝ առաջացնելով յուրահատուկ կենդանի համակարգ՝ իր սեփական կազմով, կառուցվածքով և միջավայրի հետ զարգացման ու ֆունկցիոնալ փոխհարաբերությամբ

2. փոխադարձաբար նպաստավոր ամբողջություն երկու օրգանիզմների միջև, որոնք անկարող

են գոյատևել առանց մեկը մյուսի
- agricole գյուղատնտեսական
համակեցություն

SIMPTOME m (symptoma, tis)
սիմպտոմ, ախտանշան: Հիվան-
դությունն արտահայտող որևէ
բնորոշ նշան:

SYNÉCOLOGIE f (synecologia, ae)
սինեկոլոգիա կամ համակե-
ցությունների էկոլոգիա: էկոլոգիա-
յի հիմնական փոխկապված ուղ-
ղություններից մեկը, ուր օրգա-
նիզմների կենսագործունեությունը
որոշվում է օրգանիզմների և պո-
պուլյացիաների փոխհարաբե-

րությամբ աբիոտիկ գործոնների
ֆոնի վրա:

SYNERGIE f (synergia, ae) սինէր-
գիա, համագործակցություն

SYSTÉMATIQUE f (systematica, ae)
կարգաբանություն:

SYSTÈME m (systema, tis) համա-
կարգ

- agroécologique ագրոէկոլոգիա-
կան համակարգ

- de distribution d'eau ջրամատա-
կարարման համակարգ

- herbager agricole հողագործու-
թյուն, խոտադաշտային համա-
կարգ

T

TAILLE f անտառահատում
(անտառ.)

TAILLER vt էտել

TAILLIS m հատատեղ: Անտա-
ռամաս, որտեղ նախատեսված է
կատարել անտառօգտագործման
հատումներ: (անտառ.)

- sous - futaie շիվային, ցածրա-
բուն անտառ (անտառ.)

TASSER vt տրորելով նստեց-
նել, պնդացնել հողը

vi փարթամորեն աճել (բուսա-
կանություն)

SE - իջնելով նստել (հողը)

TAUX m 1.տոկոսներ 2.նորմա
3. աստիճան, գործակից 4.ցուցա-
նիշ

- de mortalité մահացության ցու-
ցանիշ

- de reproduction վերարտադրո-
ղականության ցուցանիշ

TAVELURE f բծավորություն
(մրգերի): Բույսերի սնկային հի-
վանդություն:

TAXONOMIE f (taxinomia, ae)

1. տաքսոնոմիա, կարգաբանու-
թյուն: Օրգանիզմների դասա-

կարգման տեսությունը և պրակ-
տիկան:

2. համակարգավորում

- numérique թվային կարգաբա-
նություն

syn: systematique f

TAXONOMIQUE adj տաքսոնո-
միական, կարգաբանական
catégorie - տաքսոնոմիական
կարգ

TECHNIQUE [-k-] f **AGRICOLE**
գյուղատնտեսական տեխնիկա

TECHNOGÈNE [-k-] adj

(technogenes, is) տեխնոգեն

état - d'exception արտակարգ ի-
րավիճակ

TÉLÉOLOGIQUE adj f
(teleologicus, a, um) տելեոլոգիա-
կան

écophysiologie - տելեոլոգիական
էկոֆիզիոլոգիա: Յուրաքանչյուր
տեսակ առանձնանում է որոշակի
միջավայրում իրեն նորմալ ծնով
գոյատևելու և զարգանալու հնա-
րավորություն տվող կառուցված-
քային և ֆունկցիոնալ առանձնա-
հատկությունների ամբողջու-
թյամբ: Հարմարվողական այս

հատկությունների ուսումնասիրությունը տեղեղոգիական էկոֆիզիոլոգիայի հիմնական նպատակն է:

TÉLÉTOXIE f տելետոքսիա: Որոշ օրգանիզմների կողմից հարևան օրգանիզմների վրա թունավոր, վնասակար ազդեցություն թողնող նյութերի արձակումը արտաքին միջավայր:

TÉLÉTOXIQUE adj (teletoxicus, a, um) տելետոքսիկ: Տարածության վրա թունավորում առաջացնող (խոսքը կենդանի օրգանիզմների թունավոր արտաթորումների մասին է):

m ինսեկտիցիդ

TEMPÉRATURE f ջերմաստիճան

- annuelle տարեկան ջերմաստիճան

- moyenne միջին ջերմաստիճան

TEMPORAIRE adj ժամանակավոր

TEMPS m (tempus, i) 1. եղանակ, 2. ժամանակ, ժամկետ

carte de - եղանակի քարտեզ

TENACE adj մածուցիկ, կաշուն

TENACITÉ f (tenacitas, tis) մա-

ծուցիկություն, կաշունություն, թանձրություն

- du sol հողի կաշունություն

TENEUR f պարունակություն, խտություն, տոկոսային քանակ sol à haute - d'eau ջրի բարձր պարունակությամբ հող

-en éléments fins պղտորություն

-en sel հանքայնացում

TENSION f (tensio, nis) 1. ձգում, լարում, լարվածություն, 2. ճնշում - écologoque էկոլոգիական լարվածություն

- superficielle մակերեսային լարվածություն

TERRAIN m 1. հողատարածք 2. գրունտ

- désert անալի տարածք

- privé de végétation բուսազուրկ

տարածք

- vague խամահող

lot de - հողակտոր

sonder le - զոնդել հողը

TERRASSE f դարավանդ

TERRASSEMENT m դարավանդավորում: Էրոզիայի դեմ պայքարելու, ոռոգումն ապահովելու և հողերի արդյունավետ օգտագործման նպատակով լանջերի

արհեստական ձևավոխում:

travaux de - հողային աշխատանքներ

TERRE f (terra, ae) 1. հող 2. երկրագունդ

- s acides թթու հողեր

- arable վարելահող

- aréno-argileuse ավազակավային հող

- argileuse կավահող

- bruyère անմշակ հող

- compacte հոծ, պինդ հող

-s cultivées մշակովի հողեր

- de bon rapport արգավանդ հող

- défrichée հերկած խոպան

- fine մանրահող

- s en friche խամուխոպան հողեր

- glaise կավահող

- humeuse հումուսային հող, բուսահող

- inculte անմշակ հող

- s irriguées ոռոգելի հողեր

- labourable վարելահող

- lavées լվացված հողեր

- limoneuse ավազակավակրային հող

- s marécageuses ճահճահողեր

- pleine գրունտային հող

- poreuse ծակոտկեն հող

- s rouges կարմրահողեր

- sablonneuse ավազահող

- sèche չոր հող

- submersible ողողադաշտ

- tassée նստած հող

- s tourbeuses տորֆահողեր

- végétale սևահող

- s vierges խոպան հողեր

- des prés մարգագետնային հողեր

bonification des -s հողերի բոնիֆիկացիա, հողաբարելավում manque de- հողասակավություն mise en valeur des -s հողաբարելավում, մելիորացում

TEXTURE f (textura, ae) տեքստուրա, հյուսվածք, ծածկույթ - des plantes բույսերի տեքստուրա

- du sol հողի տեքստուրա

THERMIQUE adj (thermicus, a, um) ջերմային

charge - ջերմային բեռնվածություն

pollution - ջերմային աղտոտվածություն

régime - ջերմային ռեժիմ

TIGE f (tibia, ae) 1. ցողուն 2. կոթուն 3. բուն 4. տնկի

- aérienne վերգետնյա ցողուն
- grimpante փաթաթվող ցողուն
- herbacée խոտացողուն
- rampante սողացող ցողուն
- souterraine ստորգետնյա ցողուն

TISSU m հյուսվածք

- cellulaire բջջային հյուսվածք
- conjonctif շարակցական

հյուսվածք

TOLÉRANCE f (tolerantia, ae) տոլերանտություն, դիմացկունություն, դիմակայունություն
limite de - թուլատրելիության սահման

TONNE f տոննա

TOPOGRAPHIE f (topographia, ae) տոպոգրաֆիա, տեղագրություն, ըստ որի բնության յուրաքանչյուր տեսակ կարող է ապրել միայն այս կամ այն չափով առանձնահատուկ պայմաններ ունեցող բնակավայրերում

- des plantes բույսերի տեղաբաշխում

TOPOTYPE m (topotypus, i) տոպոտիպ: Տվյալ տեղանքին բնորոշ տեսակի առանձնյակների ամբողջությունը:

TOURBE f տորֆ: Հանքանյութ, որը բաղկացած է ճահճաբույսերի մնացորդներից և նրանց կիսաքայքայված նյութերից:

TOURTEAU m քուսա: Յուղատու մշակաբույսերից ծեփի հանելուց հետո ստացված արտադրական մնացորդը, որն օգտագործվում է որպես անասնակեր:

TOXAPHÈNE m տոքսաֆեն: Ընտրովի ինսեկտիցիդ:

TOXICITÉ f (toxicitas, tis) տոքսիկություն, թունավորություն

TOXINES f pl (toxinae) տոքսիններ, թույներ: Կենդանի օրգանիզմների, մասնավորապես միկրոօրգանիզմների կողմից արտադրվող թունավոր նյութեր:

TRAITEMENT m 1. մշակում, վերամշակում

2. ախտահանում, վարակազերծում (քիմիական նյութերով): Սերմերի, տնկանյութերի մանրէազերծումը սնկային, մանրէական և վարակիչ հիվանդություններից:

3. բուժում, խնամք

- de l'eau ջրի մաքրում

- des déchets radioactifs ռադիոակտիվ թափոնների մշակում

- des matières premières հումքի մշակում

- des précipités նստվածքների մշակում

- du bois փայտամշակություն (անտառ.)

- par voie humide վարակազերծում թաց եղանակով

- par voie sèche վարակազերծում չոր եղանակով

TRANCHÉE f փոս, խրամ, խանդակ

TRANSLATION f (translatio, nis) տրանսլյացիա, հաղորդում: Կենդանի բջիջներում սպիտակուցների պոլիպեպտիդային շղթաների կենսասինթեզի պրոցես: (կենսբ.)

- écologique էկոլոգիական տրանսլյացիա

TRANSPIRATION f (transpiratio, nis) տրանսպիրացիա, գոլորշիացում: Բույսերի կողմից ջրի գոլորշիացման ֆիզիոլոգիական պրոցես:

TRATOSPHERE f (tratosphaera, ae) տրատոսֆերա, վերնոլորտ

TRAVAIL m (-pl aux) աշխատանք

TRÈFLE m (trifolium, i) երեք-

նուկ

TRONC m (truncus, i) ծառի բունը

TROPHIQUE adj (trophicus, a, um) տրոֆիկ, սննդային, սնուցողական

chaîne - սննդային շղթա

classification - սննդակարգություն

niveau - սննդային մակարդակ

réseau - սննդային ցանց

TROPIQUE adj (tropicus, a, um) արևադարձային

forêt - արևադարձային անտառ

TROPOSPHERE f (troposphaera, ae) տրոպոսֆերա, ներքնոլորտ

TUYAU m խողովակ

TYPE m (typus, i) տիպ: Կենսածին օրգանիզմների դասկարգման մեջ բարձրագույն տաքսոնոմիական կատեգորիաներից մեկը:

- biologique կենսաբանական տիպ

U

UBIQUISTE adj n (ubiquist) ու-
բիքվիստ, ամենաբնակ: Լայն էկո-
լոգիական տատանումով բնակ-
վող բույսերի և կենդանիների տե-
սակներ, որոնք օժտված են միջա-
վայրի բազմազան պայմաններում
նորմալ զարգանալու ընդունա-
կությամբ (օր. եղեգը, գայլը):

ULIGINIEUX, SE adj ճահճային,
ճահճոտ

UNICELLULAIRE adj (unicellu-
laris, e) միաբջիջ

algues -s միաբջիջ ջրիմուռներ
organisme - միաբջիջ օրգանիզմ

UNIFORME adj միաձև, միան-
ման

UNITÉ f (unitas, tis) 1. միավոր

2. միասնություն

3. միասնականություն, ամբող-
ջականություն

- fourragère կերային միավոր

- de mesure չափման միավոր

- statistique վիճակագրական

միավոր

- taxonomique տաքսոն, տաքսո-

նոմիական միավոր

USAGE m օգտագործում

- de l'eau ջրօգտագործում

V

VALENCE f (valentia, ae) արժե-
քականություն

- écologique էկոլոգիական արժե-
քականություն: Միջավայրի փո-
փոխվող պայմաններին տեսակի
հարմարվողականության աստի-
ճանը:

VALEUR f **NORMATIVE** նորմա-
տիվային արժեք

VALLÉE f հովիտ

- en forme d'auge տաշտաձև հո-
վիտ

VALLICULTURE f ոչ քաղցրա-
համ ջրերում կենդանական և բու-
սական օրգանիզմների բազմա-
ցումը

VALORISATION f (valorisatio,
nis) 1. գնահատում

2. թափոնների օգտագործումը
որպես հումք

VAPEUR f **DE L'EAU** ջրային
գոլորշի

VAPORISATION f (vaporisatio,
nis) 1. շոգեգոյացում, գոլորշացում,
ցնդեցում

2. փոշիացում, փոշեցրում

VAPORISER vt 1. գոլորշիացնել

2. փոշեցրել

VARIABILITÉ f (variabilitas, tis)

փոփոխականություն, փոփոխե-
լիություն

VARIÉTÉ f (varietas, tis) 1. վա-
րիետե, փոփոխակ,

2. բազմազանություն, տարա-
տեսակություն

VASE f տիղմ

VECTEUR m (vector, is) վեկ-
տոր: Բջջում ինքնուրույն ռեպլի-
կացվող ՂՆԹ:

VÉGÉTAL, E adj բուսական
biologie - e բույսերի կենսաբա-
նություն

couvert - բուսածածկույթ

règne animal et - կենդանի բնու-
թյունը

tapis - բուսածածկույթ

m բույս

VÉGÉTATIF, VE adj 1. բուսա-
կան, աճող, բուսաճային 2. վեգե-
տատիվ

VÉGÉTATION f (vegetatio, nis)

1. վեգետացիա, բուսած, աճում

2. բուսականություն: Երկրի
կամ նրա առանձին տարածաշր-

ջանների բուսական համակե-
ցությունների ամբողջությունը:
pl մացառուտներ
- extrazonale էքստրազոնալ բու-
սականություն: Բուսականության
ամբողջություն, որը գտնվում է իր
զբաղեցրած հիմնական արեալից
դուրս:
période de - բուսաձի, վեգետա-
ցիայի շրջան
VÉGÉTER vi աճել, բուսնել
VÉNÉNOSITÉ f (véminositas, tis)
թունավորություն (բույսերի)
VÉNIN m (venenum, i) թույն
VÉNÉNEUX, -SE (venenosus, a,
um) թունավոր
plante -se թունավոր բույս
substance -se թունավոր նյութ
VENT m քամի
- à sec խորշակ: Առաջանում է օ-
դի ցածր խոնավության և հողի
գետնամերձ շերտում օդի բարձր
ջերմաստիճանի պատճառով, որի
հետևանքով բույսերը ջրազրկ-
վում են, վնասվում, նույնիսկ
ոչնչանում:
VENTILATION f օդափոխու-
թյուն, հովահարում
VER m (vermis, is) որդ, ճիճու,

թրթուր (միջատների)
- blanc մայիսյան բզեզի թրթուրը
- de la pomme խնձորի որդ
- à soie շերամի որդ
VÉREUX, -SE adj որդոտ, ճիճ-
վոտ
fruit- որդոտ միրգ
ant: sain, -e
VERGER m պտղատու այգի
VERMENES m pl մակաբույծներ
VERNALISATION f (vernalisation,
vis) զարնայնացում: Բույսերի գե-
ներատիվ զարգացման արագա-
ցումը՝ ջերմաստիճանի և մի քանի
այլ գործոնների ազդեցությամբ:
syn: jarovisation f
cont: dormance f
VERSANT m լանջ
VERTÉBRÉ, E adj ողնաշարա-
վոր
m pl (vertebrata) ողնաշարավոր-
ներ: Քորդավոր կենդանիների են-
թատիպ:
VIABILITÉ f կենսունակություն
VIABLE adj (viabilis, e) կենսու-
նակ
VICARIANCE f (vicariantia, ae)
փոխանորդություն: Մի տեսակի
փոխարինումը հարևան տեսա-

կով աշխարհագրականորեն
հարևան երկու տարածաշրջան-
ների նման բնակավայրերում
(խորոլոգիական փոխանորդու-
թյուն) կամ նույն տարածաշրջանի
տարբեր բնակավայրերում (էկո-
լոգի-ական փոխանորդություն):
VICARIANT, E adj փոխարի-
նող, փոխանորդական
m pl վիկարիանտներ, փոխա-
րինողներ: Համընդհանուր նախ-
նուց սերած տեսակներ, որոնք
բնակվում են նման էկոլոգիական
խորշերից առանձնացված տա-
րածաշրջաններում:
VIDE m անտառի ծառագուրկ
տարածք (անտառ.)
VIE f (vita, ae) կյանք
VIGNE f 1. խաղող, խաղողի
թուփ 2. խաղողի այգի
- vierge վայրի խաղող
VIGNERON m խաղողագործ,
այգեգործ, խաղողաբույծ
VIGNOLE m խաղողի այգի
adj խաղողագործական
VILLAGE m գյուղ
VILLAGEOIS, E adj m f գյուղա-
կան, գյուղացի
VINICULTEUR m գինեգործ

VINICULTURE f գինեգործու-
թյուն
syn: culture f du vin
VIRULICIDE adj (virulicidus, a,
um) վիրուսասպան
m հակավիրուսային միջոց
syn: viroicide
VISCOSITÉ f մածուցիկություն
VITALITÉ f կենսունակություն
VITAMINE f (vitamina, ae) վի-
տամին
riche en -s վիտամիններով հա-
րուստ
VITAMINEUX, -SE adj վիտա-
մինային
VITICULTURE f խաղողագոր-
ծություն
VIVACES f pl բազմամյա բույ-
սեր
VIVIPARE adj (viviparus, a, um)
կենդանածին
m pl կենդանածիններ
VIVIPARITÉ f (viviparitas, tis)
1. կենդանածնություն՝ կենդա-
նիների մոտ
2. բողբոջների, սոխուկների ա-
ռաջացումը մայրական բույսի
վրա, որոնք, վերածվելով փոքր
բույսերի, թափվում են հողի մեջ և

ծլում՝ բույսերի մոտ

VOLATILISER vt 1. գոլորշիաց-
նել 2. ցրել

SE- ցնդել

VOLTINISME m (voltinismus, i)
վոլտինիզմ, սերնդատվություն:
Տարվա ընթացքում սերունդների
քանակների նշանակումը՝ միասե-
րճն-դատվություն, երկսերնդատ-
վություն, բազմասերնդատվու-

թյուն:

VOLUME m ծավալ, տարողու-
թյուն

VULNÉRABLE adj խոցելի
esèce – խոցելի տեսակ

VULNÉRABILITÉ f խոցելիու-
թյուն

- des écosystèmes էկոհամակար-
գերի խոցելիություն

X

XÉROMORPHISME m (xeromor-
phismus, e) քսերոմորֆիզմ: Բույ-
սերի կազմաձևաբանական
առանձնահատկությունների ամ-
բողջությունը, որը նպաստում է
ջրի անբավարարության պայման-
ներում բույսերի ապրելուն:

XÉROPHILE adj m (xerophilus, a,
um) քսերոֆիլ, չորասեր: Օրգա-
նիզմ, որը հարմարվել է չոր ապ-
րելավայրերում բնակվելուն:

animaux - s չորասեր կենդանի-
ներ (օր. գետնասկյուռը)

plantes - s չորասեր բույսեր

XÉROPHYTES f pl քսերոֆիտ-
ներ: Չորադիմացկուն բույսեր (օր.
կակտուս, սիբեխ):

XYLOPHAGE adj m (xyliphagus,
a, um) քսիլոֆագ: Կենդանի օրգա-
նիզմ, որը սնվում է բույսերի բնա-
փայտով (օր. իշամեղվի թրթուրը):

Z

ZEOLIT (H) E m ցեոկիտ
ZONAL, E adj գոտիական
ZONATION f գոտիականություն, գոտիավորում
 - écologique du bassin ջրավազանի էկոլոգիական գոտիավորում
ZONE f (zona, ae) գոտի
 - agricole գ/տ գոտի
 - aphotique ջրային միջավայրի այն հատվածը, ուր ապրում են ֆոտոսինթեզի անընդունակ օրգանիզմներ
 - climatique կլիմայական գոտի
 - critique կրիտիկական գոտի
 - industrielle արդյունաբերական գոտի
 - inondée ողողման տարածք
 - physiologique ֆիզիոլոգիական գոտի
 - semi-aride կիսաչորային գոտի
 - tempérée բարեխառն գոտի
 - d'aération աերացիայի գոտի
 - d'enracinement արմատաբնակ գոտի
 - d'infiltration ներծանցման ոլորտ

- d'influence ազդեցության գոտի
 - de mélange խառնման գոտի
 - de protection պաշտպանական գոտի
ZOOCÉNOSE f (zoocenosis, is) կենդանիների համակեցություն
ZOOCHORE [-k-] f զոոխոր: Կենդանիների միջոցով տարածվող բույս:
ZOOCHORIE [-k-] f (zoochoria, ae) զոոխորիա: Բույսերի, սերմերի և միկրոօրգանիզմների տարածումը կենդանիների միջոցով:
ZOOCIDE adj (zoocidus, a, um) կենդանասպան
 m զոոցիդ: Վնասատու կենդանիներին, գլխավորապես կրծողներին և թռչուններին ոչնչացնող քիմիական միջոց:
ZOOGÉOGRAPHIE f (zoogeographia, ae) կենդանաաշխարհագրություն
 syn: géographie f animale
ZOOHYGIÈNE f (zoohygiēna, ae) զոոհիգիենա, կենդանաառողջապահություն
ZOOPLANKTON m (zooplankton,

i) զոոպլանկտոն, կենդանական պլանկտոն: Ծովերում, քաղցրահամ ջրերում բնակվող կամ ջրում կախված կենդանիների ամբողջությունը:

ջությունը:
ZOOTECHNIE [-kn-] f (zootechnia, ae) զոոտեխնիկա, անասնա(կենդանա-)բուծություն

Օգտագործված գրականության ցանկ

1. Philippe Daget, Michel Gordon, *Vocabulaire d'écologie*, Paris 1974
2. Robert Barbault, *Écologie générale*
3. J.J. Sanguine, *Dictionnaire agricole français - russe*, Moscou 1957
4. *Le Robert pour tous, dictionnaire Le Robert*, Paris 1994
5. *Larousse, Dictionnaire général*, 1993
6. Է.Մ. Հայրապետյան, Ա.Վ. Շիրինյան, Ագրոէկոլոգիա, Երևան 2003
7. Վ. Հարությունյան, Ընդհանուր էկոլոգիա, Երևան 1997
8. Ս. Սիմոնյան, Ի. Բատիկյան,
Ռուս - անգլերեն - հայերեն կենսաբանական բառարան, Երևան
1998
9. Ռ. Կարապետյան, Ռ. Արզոյան,
Ռուս - հայերեն գյուղատնտեսական տերմինների բացատրական
համառոտ բառարան, Երևան 2002
10. Ա. Ղարիբյան, Ռուս - հայերեն բառարան, Երևան 1968
11. Ս. Գասպարյան, Հայ - ֆրանսերեն բառարան, Երևան 1999
12. Պ.Ա. Խուրշուդյան, Անտառագիտական տերմինների ռուս -
հայերեն համառոտ տեղեկատու բառարան, Երևան 2000
13. Հ.Խ.Բարսեղյան, Հայերեն ուղղագրական-ուղղախոսական
տերմինաբանական բառարան, Երևան 1973
14. Л.В. Щерба, М.И. Мамусевич, Русско - французский словарь,
Москва 1969
15. В.Г. Гак, М.К. А Ганшина, *Nouveau dictionnaire français - russe*,
Москва 2004
16. Анучин и др. Лесная энциклопедия, Москва 1986

Պողոսյան Մարո Խաչիկի
Ֆրանսերեն-հայերեն ագրոէկոլոգիական
և անտառագիտական տերմինների
համառոտ բառարան

Երևան-2005

Poghossian Maro
**Petit dictionnaire agroécologique
et forestier français - arménien**

Erévan-2005